

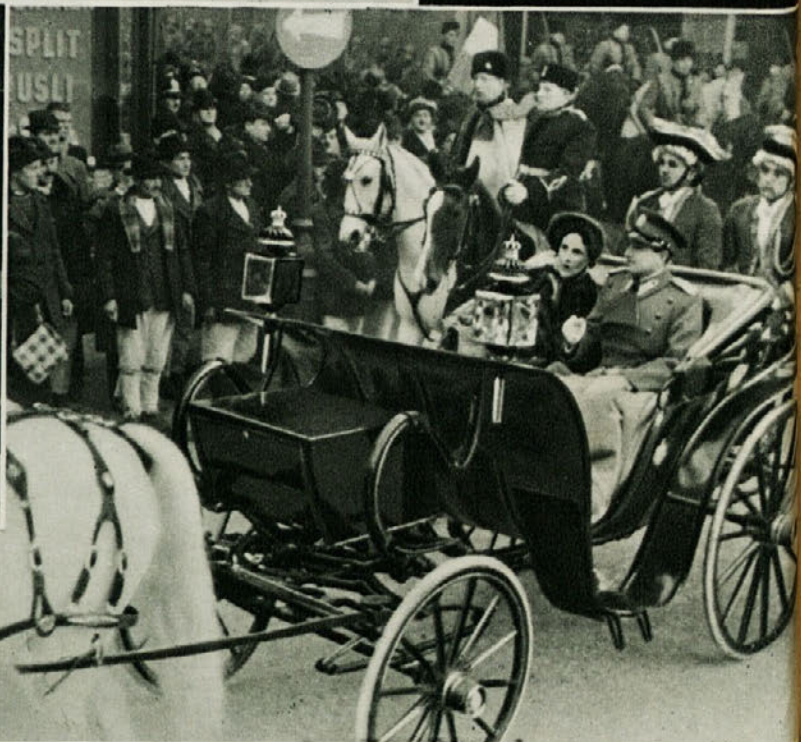
Obisk

Radni obisk kneza namestnika Pavla in kneginje Olge v Zagrebu od 14. do 17. januarja: visoka gosta se peljeta v kočiji z zagrebške postaje.

Obisk naše knežje dvojice v Zagrebu: knez namestnik pregleduje častno četo hrvatske meščanske zaštite pred postajo; banket v banski palači; knežja dvojica se pelje v kočiji po zagrebških ulicah; dr. Maček pozdravlja kneza Pavla pred svojim domom v Kupincu; knez namestnik sprejema izraze vdanoosti na veliki recepciji v banski palači.

Prijateljem „Obiska“!

Druga številka slovenskega ilustriranega družinskega mesečnika Vas je obiskala. Poslali smo jo vsem naročnikom, ki so plačali naročnino za vse leto ali vsaj delno; poleg tega še vsem, ki prvega „Obiska“ niso zavrnil, in smo jih uvrstili med naše naročnike.

Vsakemu „Obisku“ smo priložili položnico:

KDOR je naročnino že plačal, naj položnico shrani do bodočega plačila. KDOR je pa še ni poravnal, naj se podviza.

KDOR pravočasno naročnine ne nakaže, mu tretje številke „Obiska“ ne bomo mogli več poslati.

Kdor pa do konca meseca februarja poravna naročnino za vse leto,

dobi za nagrado eno izmed knjig,

ki si jo po svoji želji izbere iz navedenega seznama na drugi strani.

Izbrana knjiga je vsakemu takoj po plačilu naročnine na razpolago v Upravi „Obiska“, v Ljubljani, trgovina Ničman v Kopitarjevi ulici.

Naročniki izven Ljubljane lahko dobijo knjigo po pošti, takoj ko nakažejo naročnino.

Vse, ki so naročnino za vse leto plačali, knjige že čakajo . . .

Nekatere knjige v seznamu imamo le v omejenem številu, zato naj si vsak izbere po dve ali tri, da mu lahko takoj postrežemo.

Seznam knjig najdeš na drugi strani!

Leposlovne knjige

**poklanja v dar
svojim zvestim prijateljem**

Ali ne bo to dragocen „obisk“? Poleg krasnega, skrbno urejevanega in pestro ilustriranega mesečnika, ki vas bo redno zabaval skozi vse leto, še lepo knjigo po srčni želji — zastonj!

Samo da vzameš položnico in pero ter plačaš nizko celoletno naročnino — tvoja zvestoba pa je bogato poplačana!

Ne pozabi, da delamo zate in s teboj, draga slovenska hiša, zato naj ti bo naš „Obisk“ vse leto nepogrešljiv!

1. Jarc: *Novo mesto*
2. Turgenjev: *Plemiško gnezdo*
3. Mauriac: *Kačja zaloga*
4. Gide: *Ozka vrata*
5. Biggers: *Kitajčeva papiga*
6. Timmermanns: *Pieter Bruegel*
7. Keller: *Cvet naše vasi*
8. Remizov: *Na sinjem polju*
9. Streuvels: *Hlapec Jan*
10. About: *Kralj gora*
11. Curwood: *Kazan, volčji pes*
12. Gogolj: *Taras Buijba*
13. Baar: *Zadnja pravda*
14. Bourget: *Zmisel smrti*
15. Alešovec: *Petelinov Janez*
16. Bazin: *Gruda umira*
17. Sheehan: *Nodlag*
18. Dostojevski: *Bale noči*
19. Savinšek: *Izpod Golice*
20. Brackel: *Cirkuški otrok*
21. Levstik: *Poezije I-III*
22. Doyle: *Izgubljeni svet*
23. Erjavec: *Zbrani spisi I*
24. Gregorčič: *Poezije I*
25. Haggard: *Jutranja zvezda*
26. Haggard: *Kleopatra*
27. L'Ermitte: *Deklica z odprtimi očmi*
28. Jurčič: *Zbrani spisi II*
29. Jurčič: *Zbrani spisi III*
30. Jurčič: *Zbrani spisi IV*
31. Jurčič: *Zbrani spisi V*
32. Jurčič: *Zbrani spisi VI*
33. Jurčič: *Zbrani spisi VII*
34. Jurčič: *Zbrani spisi VIII*
35. Jurčič: *Zbrani spisi X*
36. Verne: *20.000 milj pod morjem*
37. Haluška: *Lamotski župnik*
38. Javornik: *Srečanja z nepoznanimi*
39. Jurač: *Kraj umira*
40. Brema: *Od življenja strta*

Za tebe, mlada mati:

41. Dr. Dragaš: *Novorojenček*

Za tebe, pridna gospodinja:

42. Kump: *Naši gostje*
43. Majdič: *Nasveti za hišo in dom*
44. Remec: *Varčna kuharica*
45. Arko: *Prikrojevanje perila*
46. Humek: *Prehrana po novih zdravstvenih načelih*

Za tebe, preudarni gospodar:

47. Slivnik: *Perotninarstvo*
48. Beg: *Naše gobe*

Za vas, mladi tehniki:

49. Andrae: *Radio*
50. Prezelj: *Mladi kemik*

JUGOSLOVANSKA TISKARNA V LJUBLJANI

KNJIGOTISK
OFFSET-TISK • KAMENOTISK • FOTOLITOGRAFIJA
BAKROTISK
KLIŠARNA • FOTOGRAFIJA
KNJIGOVEZNICA

Tiskarna

tiska časopise, leposlovne in znanstvene knjige, umetniške revije, ilustracije, vrednostne papirje, delnice, cenike, prospekte, lepake, letake, koledarje, uradne in poslovne tiskovine, razglednice, etikete itd., posebno goji kvalitetni umetniški tisk ilustracij, tako enobarvni kakor v več barvah

Litografija

tiska po najnovejših metodah v eno- in večbarvnem lito- in fotolitografskem tisku slike, diplome, zemljevide, delnice, vrednostne papirje, lepake, koledarje, cenike, note in ima največji fotografski aparat v vzhodni Evropi, s katerim reproducira slike do 120×120 cm

Bakrotisk

tiska eno-, dvo-, tro- in štiri-barvne ilustracije, prospekte, diplome, ilustrirane revije, razglednice, podobice, kolke, lepake i. t. d. po originalih in barvnih fotografskih snimkih

Klišarna

izdeluje po najnovejših metodah klišee po fotografijah, risbah in barvastih originalih iz cinka, bakra, elektrona in medenine, za eno- in večbarvni tisk v velikosti do 70×100 cm

Knjigoveznica

izvršuje vse vrste v knjigoveško stroko spadajočih predmetov, od brošur do najfinejših vezav, črtanje in vezavo poslovnih knjig; izdelava galanterijskih predmetov, damskih torbic, listnic, aktovk, kovčkov i. t. d.

Najmodernejše urejen oddetek za fotografijo v barvah po naravi

Posnetki s specialnim aparatom v lastnem ateljeju, kakor tudi posnetki v barvah po naravi se uporabljajo za barvne reprodukcije s klišeeji, za barvne foto-litografije ali za tisk v treh barvah potom bakrotiska

Barvasta slika na obratni strani je originalni posnetek v barvah po naravi, izvršen v lastnem ateljeju in tisk s tremi barvami v bakrotisku

Strokovni nasveti brezplačno in neobvezno

ILUSTRIRANI DRUŽINSKI MESEČNIK - LETO I. - 1940 - ŠTEV. 2

F * E * B * R * U * A * R

1	ČETRTEK Ignacij, škof, m.
2	PETEK Svečnica
3	SOBOTA Blaž, škof
4	NEDELJA 3. predpepel. n.
5	PONEDELJEK Agata, devica
6	TOREK Doroteja, Pust
7	SREDA † Pepelnica
8	ČETRTEK Janez Mat., sp. ☉
9	PETEK † Apolonija, m.
10	SOBOTA Školastika, dev.
11	NEDELJA 1. postna, Lurška
12	PONEDELJEK Ust. Serv. reda
13	TOREK Gregor II.
14	SREDA † Kv. Valentin
15	ČETRTEK Favstin in J.

DR. FRANC PREŠEREN

je umrl v Kranju 8. februarja 1849., največji slovenski pesnik in velem, tvorec »Sonetnega venca«, »Pesmi« in »Krstu pri Savici«.

1. februarja 1904. je v Zagrebu umrl Franjo Bradaska, zgodovinar. Pisal je veliko v »Novice« ter pri »Slov. Matici« izdal razpravo »O najstarejši slovenski zgodovini«.

7. februarja 1809. se je v Goričah (Poljanska dolina) rodil Matija Majar-Ziljski, pesnik, pisatelj, budnik Koroških Slovencev, apostol ilirske in slovanske vzajemnosti, ki se je zavzemal za federativno ureditev Avstrije in za »Slovensko kraljestvo«. Pisal je veliko v »Novice«, »Drobtinice« itd.

10. februarja 1630. se je v Gornjem gradu rodil Tomaž Hren, škof ljubljanski, voditelj boja proti protestantstvu ter začetnik katoliške slovenske knjige (»Evangeliji in listi«).

11. februarja 1630. je umrl v Smartnem pri Tuhinju Frančišek Miha Paglavc, nabožni pisatelj, ki je prevedel v slovensčino Tobijeve bukve s katekizmom in navodilom za branje pod naslovom »Zvesti tovariši«. Prevedel je prvi v naš jezik Tomaža Kempčana.

12. februarja 1875. je v Trstu umrl škof Jernej Legat, ki je v vseh cerkvah v Trstu uvedel slovenske pridige in kot član dunajske gosposke zbornice delal za pravice Slovencev na Tržaškem.

14. februarja 1892. je v Trstu umrl Fran Cegnar, pesnik, ustanovitelj tržaške slovenske čitalnice ter prevajalec Schillerjevih dram (»Wallenstein«, »Maria Stuart«, »Wilhelm Tell«).

15. februarja 1914. je v Trstu umrl Anton Klodič-Sabladoski, pisec prve razprave o narečjih beneških Slovencev, izredno zaslužen za slovensko šolstvo na Primorskem, ki se je pod njegovim nadzorništvom razvilo in bilo svobodnejše kakor na Kranjskem.

16. februarja 1858. se je v Kočah na Kočevskem rodil Peter Kozler, politik, pravnik in zemljepisec. 1861 je izdal prvi »Zemljevid slovenske dežele in pokrajine«. Z razpravami in statistikami je dokazoval slovenstvo Koroške. Bil je med ustanovitelji Trboveljske premogokopne družbe.

17. februarja 1821. se je v Skaladah pri Velenju rodil pravnik Jožef Kranjc, ki je 1848. kot poslanec prvi glasoval za odpravo tlačanstva pri nas. Pozneje je bil vseučiliški profesor v Pragi. Bil je najboljši slovenski pravnik 19. stol. in znanstvenik evropskega slovesa.

19. februarja 1864. se je v Vipavi rodil Josip Kostanjevec, pisatelj »Lahkoživcev«, »Poštenih ljudic« itd., tedaj glavni sodruknik »Ljubljanskega Zvona« in »Doma in sveta«.

20. februarja 1858. se je v Trstu rodil Viktor Parma, skladatelj oper »Ksenija«, »Urh, grof celjski«, »Zlatorog«, operete »Caričine Amazonke« ter slovite, zdaj že narodne koračnice »Mladi vojaki«.

16	PETEK † Kv. Jul., d. ☽
17	SOBOTA † Kv. Frančišek
18	NEDELJA 2. post., Simeon
19	PONEDELJEK Julijan, m.
20	TOREK Elevterij, škof
21	SREDA Feliks, sp.
22	ČETRTEK Stol sv. Petra
23	PETEK † Peter Dam. ☿
24	SOBOTA Prestopni dan
25	NEDELJA 3. postna, Matija
26	PONEDELJEK Valburga, dev.
27	TOREK Gabrij. od Ž.M.B.
28	SREDA Leander, škof
29	ČETRTEK Roman, opat

A. UŠENIČNIK:

TEMNE GLOBINE

Ce naj nekoliko določimo območja podzavesti, ki iz nje posegajo temne sile v našo duševnost, se zdi, da bomo morali ločiti troje vplivov.

To so prvič vplivi prvotne telesnosti, prvotne snovi in sestavine, moči in sokovi, stanja in razpoloženja, ki se na dvojen, celo trojen način udejstvujejo v duševnosti. V smislu teorije sv. Tomaža najprej kot tvorna osnova, ki se po njej določuje in oblikuje duševna osebitost. Sv. Tomaž ni še poznal modernih izsledkov o dedovanju (mendelizma), vendar je dobro videl in vedel, da so otroci staršem ne le po licu, temveč tudi duševno podobni. Razlagal si je to tako, da rodna sila staršev deluje tudi kot miki in dražila, ki zopet na svoj način prebujajo delovanje telesnih in duševnih sil. Spomnimo se raznih »hormonov«, ki jih je odkrila moderna znanost.

Druga vrsta vplivov izvaja od okolja, iz vnanjega sveta in deluje zopet po svoje na telesnost in duševnost. Ti vplivi se začenjajo že v materinem telesu in nadaljujejo do konca življenja. So blagodejni, so zlodejni vplivi, leki in strupi, strupi, ki zastrupljajo telo (alkohol, tobak, spolna dražila itd.), in struni, ki zastrupljajo dušo (slabi zgledi, miki, čtivo itd.). Ti vplivi sicer ne morejo več izpremeniti prvotne duševne bitnosti, toda poseči morejo globoko, bodisi neposredno, bodisi posredno po telesnosti, v duševno življenje, v to, kar imenujemo navadno kratko »duševnost«.

Tretja vrsta vplivov, to so vsi naši doživljaji, ki so bili kdaj v naši zavestnosti, a so potem izginili. Niso izginili v nič, ampak so se le zatopili v podzavestnost, kjer še vedno žive skrito, latentno, a dostikrat zelo dejavno življenje. So morda doživeltja, ki so nekdanj globoko razburkala našo duševnost, a smo jih pozneje na videz premagali, a le na videz, v resnici smo jih potisnili le v podzavest, od koder še vedno vplivajo na našo duševnost in dajejo našemu doživljanju neko posebnost, včasih pa povzročajo tudi natusodnejše razprtje v duši. Psihoanaliza govori o »tragičnih konfliktih«, ki so jim včasih vzrok takšni v podzavesti potisnjeni doživljaji. Seveda ne moremo sprejeti vsega, kar uči psihoanaliza, a tu ji ne bo mogoče odreči globokega spoznanja človeške duševnosti.

Tako je res v nas neko nezavestno in podzavestno območje, ki iz njega segajo temne sile v našo duševnost, naitemneje iz pravirov našega bitja. Segajo pa do najvišjih višin našega duševnega življenja. Po raznoteri naravi delujejo ti vplivi različno, nekateri že na bitnost naše duše, drugi le na našo duševnost. Tako nastajajo razni temperamenti, razne čudi, razna duševna razpoloženja, razne naravnave na življenje, normalne in ne-normalne, zdrave in boleste. Ker je mnogo tega že prvotno nezavestno, zato smo dostikrat sami sebi ugan-ka. Čudimo se in ne moremo umeti, le odkod je to prišlo, kako je mogoče, da smo takšni, kakšen zli duh nas je obsedel.

Kaj se čudimo, ali ni naša animalnost animalnost rodov in rodov in ali se ni v kakem rodu zastupila in se prenaša sedaj strup od roda do rodu! Saj oblikujejo našo dušo vse generacije od početka. Kar je

seglo dobrih ali zlih vplivov do klične protoplazme, do rodnega pratoriva, to vse se izraža v naši duševnosti. Vsaka strast je v zvezi z nekim živčnim razpoloženjem in ustvarja zopet svojsko živčno razpoloženje. Ako sežejo ti vplivi do kličnega pratoriva, se bo preneslo to živčno razpoloženje na potomce kot razpoloženje za enako strast. Niso torej samo zgledi, ki prenašajo blagoslov in prokletstvo od roda do roda, je tudi kri! Mnogo jih je po blaznicah, ki o njih znanost pravi, da so hereditarno ali dedno obremenjeni; a koliko več jih je, ki niso blazni, a nosijo na sebi prokletstvo rodov! Krščanska dogma o izvirnem grehu celo pravi, da je ves človeški rod že v prvem viru svojega življenja na zemlji zastrupljen. Kajpada se tisto prvo prokletstvo v posameznikih razodeva na zelo različne načine.

Kaj se čudimo, ali ne deluje na nas od početka toliko vplivov in, žal, le premnogo tudi zlih! Fizičnih in duševnih vplivov, vplivov napačne vzgoje in zgledov, vplivov vse okoline, ki v njej živimo (miljeja), vplivov »časovnega duha«, vplivov demoničnih sil, ki delujejo na svetu. Ali je čudo, če je naša duševnost dostikrat tako razdvojena ali celo razdejana?

Kaj se čudimo, ali nismo sami dopustili doživetij, ki so segla v globine naše duševnosti in nas sedaj iz teh temnih globin vznemirjajo in mučijo?

Zares, ugan-ka je človek sam sebi, a čudo ni, da je ugan-ka!

Še ena čudna človeška posebnost! Pravkar se je vrinila beseda »demoničen«. Krščanstvo nas res uči, da delujejo na svetu temne sile demonov, zlih duhov, toda ali ni tudi v mnogih ljudeh nekaj demonskega? Kaj naj bo to? Zdi se, da tudi to osvetljuje filozofija sv. Tomaža. Zaradi enotnosti duše v človeku so tudi strasti deležne neke neskončnosti našega duha in njegovega teženja v neskončnost in po neskončnem. Tako zadobe velike strasti neko nenaravno veličino in pri ljudeh močne volje neko nenaravno moč. Zdi se nam, kakor da bi bilo v njih nekaj demonskega, to se pravi, nekaj, kar se nam zdi naravno le v zlih duhovih temin. Kajpada je prav zaradi te zveze animalnosti in duha v vsakem človeku nekaj demonskega, kar človeku samemu vzbuja grozo in strah.

Toda ali ne vodi takšna filozofija v naturalizem? ali ni človek po takšnem pojmovanju le tvorba krvi in razmer? Da, bil bi, če ne bi imel duše, ki so jo rodovi oblikovali, a je niso ustvarili, in če ne bi bila svojstvenost te duše nekakšna »sebevidnost«, to je, zavestnost v dejih spoznanja in hotenja in svoboda v dejih hotenja. Zaradi te svojstvenosti človek tudi sam svobodno ustvarja svojo osebnost in prav za prav je le to, kar si svobodno pribori in osvoji, resnično osebnost, njegovo, za kar je sam odgovoren. Seveda je po vsem tem jasno, da območje podzavesti svobodo omejuje, kakor tudi, da se osebnost le v borbi usovršuje in da le v borbi notranje obogati.

Tako nam filozofija osvetljuje usodo človeka, ki so mu vitalne sile že v korenini izprijene, tragiko človeka, ki v njem gospodujejo temne sile animalnosti, in veličino duhovnega, k Bogu obrnjenega človeka, ki v borbi in trpljenju vitalnost in animalnost duha uslužuje in zmogovito po Večnem hrepeni.

(Iz I. zvezka »Izbranih spisov« največjega slovenskega modroslovca. Izšlo za božič 1939 v založbi Jugoslovanske knjigarne v Ljubljani.)

INVALID

Nekaj dni je pred božičem. Sneg je zapadel čez koleno visoko. Pritisnil je mraz, da se drži ivje ves dan na drevju. Oblaki zastirajo modrino neba in rumene sončne žarke. Proti večeru se vlačijo tik nad zemljo megla, ki še bolj tlači mraz k tlom. Pod nogami škripljejo drobne ledene iglice. Vse se stiska in brani pred mrazom. Ljudi je malo na cesti, čez vse Haloze je legla mrtva tišina; le kak večer jo zdrami s tega ali onega vrha vriskanje ali petje fantov, ki gredo vasovat.

»Boš se oglasil nocoj pri nas? Kuhamo!« je Mačkov Lovrek povabil Lenčkovega Tono, ko sta se srečala na vrhu.

»Res, kuhate?« se je Tona zarežal in mu postrani pokazal skrhanne in črne zobe. »Bi pa le malo prišel pogledat. Bomo kaj pili?«

»Bomo, le pridi! Zato pa kuhamo!«

Šla sta vsak svojo pot. Lovrek je nesel v klet polne slatinke žganjice in previdno stopal ko po jajcih, kajti sneg je bil zmrzel in po poti je drselo. Tona je šantal s svojo malho in palico po vrhu. Z malo ukrivljenim hrbtom, z zamaščeno kapo na glavi in z raztrgano suk-njo, na kateri so bile prišite že krpe vseh mogočih pestrih barv, da prvotnega blaga ni bilo nikjer videti, je kimal in zibaje se prestavljal leseno nogo po snegu. Žepi so mu viseli navzven, eno hlačnico je imel razdra-pano, da se mu je zdaj pa zdaj zasvetila v njej gola koža.

Ljudje so Tono poznali daleč naokrog. Pred vojno je bil tako srečen, da si je naredil v mali bajti prijeten dom in imel ženo in otroka. Košček gorice je obdajal nizko, leseno kočo, v kateri si je bil ustvaril topel kotiček. Mirno je živel, delal in se ubijal na zemlji od zore do mraka za vsakdanji kruh.

Prišla so leta krvavih strahot in vojnega klanja. Tedaj so tudi njega poklicali. Zapustiti je moral z bridkosti v srcu svoj lepi dom, ženo, otroka in z negotovostjo iti tja, kjer so premnogi ostali za vedno. Saj se tam ni prav nič vprašalo, kdo si, ali koga imaš doma; treba je bilo le iti, pa naj bi ti bilo še tako hudo. Za solze se ni nihče menil.

Po končani vojni se je Tona vrnil s steklenim očesom in z leseno nogo. Invalid ko mnogi drugi. Tedaj so mu priznali tudi podporo, ki jo je nekaj let res dobival. Nekoč pa je prenehala, niti sam ni vedel zakaj. Odtrgali so mu jo, češ da ga morajo znova pregledati. Bog vedi, kak smisel naj bi imel nov pregled, ko vsakdo ve, da mu drugo oko in noga ne moreta zrasti. Na vse kraje je pisaril in drezal razne ljudi, pa denarja ni hotelo biti več od nikoder.

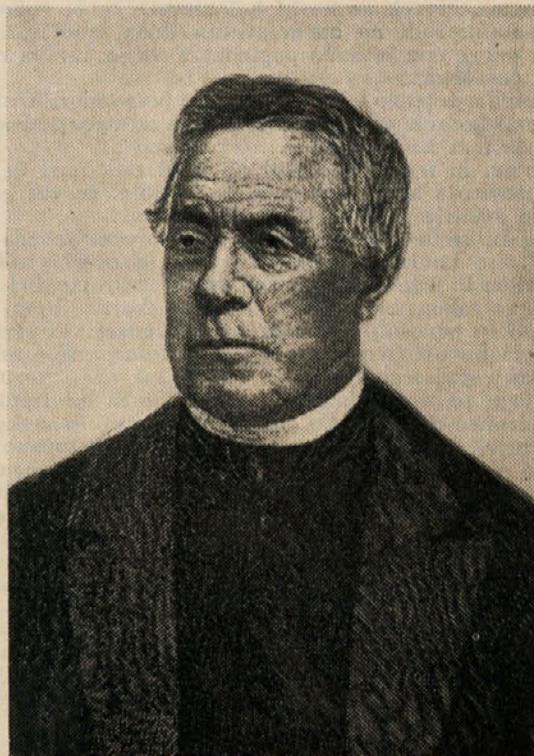
Kmalu mu je umrla še žena, nato so mu prodali že zadolženo bajto. Vse se je zgodilo skoraj hkrati. En udarec hujši od drugega; ni se še dvignil od prvega, že ga je počil drugi na tla. To ga je tako podrló, da se mu je zmešala pamet. Že od vojnega časa sem so se mu javljali trenutki, ko ga je pamet zapustila in ni nič vedel, kaj je tedaj počenjal. Vendar takrat je bilo to bolj poredko. Zdaj pa so se mu ti trenutki ponavljali že bolj pogosto. V vsakem večjem razburjenju se mu je zmešalo in tedaj je kričal, se kregal sam s seboj, tekal, tolkel okrog sebe in govoril o vseh strahotah vojne, o svojem trpljenju, obsojal in grozil onim, ki so mu požrli zasluženó podporo, raztrgali in prodali dom ter ga pustili na stare dni brez vsake preskrbe. Prav takrat, ko je tako za nekaj trenutkov blaznel, so ga ljudje radi poslušali in celo dejali, da čisto prav govori. V svoji blaznosti je izkričal vse trpljenje in krivice iz razbolelega srca, vse, kar ga je kdaj strlo in uničilo. Nič ni bil podoben blaznežu, ki bi kvasil neumnosti, ampak le človeku, ki prej nikoli ni smel svoje bolesti

izliti iz trpeče duše; zdelo se je, da so mu popustile zdaj vse moči, s katerimi se je prej premagoval in sam s seboj trpel. Ko da bi popustil jez in se je vse brez sleherne urejenosti razlilo na plan. Tako ubog je bil, ko se je izkričal: njegove duše ni ostalo prav nič več. Vsa je bila strta in pomandrana.

Vse prošnje, ki sta jih z učiteljem pri fari pošiljala za obnovo podpore, niso nič zalegle. Največkrat sploh ni prejel nikakega odgovora ali pa le tolažilne besede, da naj čaka, ker ni niti prvi niti edini. Vendar on se je staral, moči so ga zapuščale, bil je brez doma, preskrbe, obleke, hrane, brez vsega. Včasih mu je poslala kako malenkost hčerka, ki je po materini smrti odšla v mesto služiti. To pa se je zgodilo le redko. Zdaj že precej časa ni dobil glasu od nje.

Toni ni preostalo drugega, ko da je vzel na pleča malho, v roko pa palico in tako začel tisto težko pot od hiše do hiše. Vsak dan pot pred očmi, v vsaki hiši tujec, nadležneš, le cesta ti je dobra in zvesta prijateljica. Bilo mu je hudo, da je toliko noči prejkokal in pretuhtal svojo nesrečo do podrobnosti. Tega si ni nikoli mislil, da bo rojen za cesto. Kaj se je za to vse življenje ubijal, delal ko brez uma! Ali je mar zato žrtvoval svoj pogled in nogo, svoje zdravje, da bo trkal na stare dni na tuja vrata!

Te stvari si je gnal vedno huje k srcu. Spomini na nekdanji lepi dom so ga tako strli, da se je hotel v svojem obupu že dvakrat obesiti. Večkrat je šel mimo svoje nekdanje bajte, nizke in prijazne bajte, kjer je nekoč gospodaril, stal ko prikovan in strmél po cele ure v okna, ki so bila na večer polna rumene svetlobe in za katerimi je nekdo spet srečno živel. Ob vračajočih

K februarškemu koledarju: Matija Majar-Ziljski

se spominih na nekdanje dni, je preklinjal vojno, ki ga je pohabila, mu zdrobila življenje in ga napravila za mrtveca. O, saj si je Tona že tolikokrat želela smrti, pa je ni bilo od nikoder!

Ljudje so ga imeli povsod radi. Nihče ni nikoli zapiral vrat pred njim, še vabili so ga. Videli so, kak revež je in so se ga usmilili. Kjer so kolinili, se je prav rad prikazal; prav tako ob večerih pri žganjekuhi, da je srknil žgoče žganjice, v jeseni pri prešanjju, kožuhanju, obrezovanju in vselej je rad povedal kako zgodbo. Mladi, pa tudi stari, so ga radi poslušali; zato pa je dobil pijače in jedi.

Zvečer se je v uto, kjer so kuhali, nateplo precej ljudi. Vsi so se stiskali okrog peči in kotla. Mračno svetlobo je sipala brleča petrolejka, tako da sence iz kotov kar niso hotele izginiti. Mačkov Lovrek je sklečen čepel pred pečjo in nalagal prav počasi polena. Rdeča bakrena kapa nad kotlom je le malo odbijala mrtvo svetlobo. Zrak je bil prepojen z dražečim vonjem po žganjici. Skozi visoko kad, polno z vodo, sta vodili dve cevi iz kape. Voda ju je hladila. Pod njima je že stal lonec, v katerega je začelo v čisto drobnem curku teči. Drobnocvrčeca curka sta se slišala po vsej uti. Lovrek ju je prestregel z žlico in poskušal, če bo kaj prida.

Ljudje so se zavijali v hadre in suknje. Skozi leseno uto je mraz pritiskal. Še veter je našel špranje, da je pihal. Utripanje plamenov v peči je metalo na obraze ljudi bakrenastordeče sence, naglo se spreminjajoče, očli so jim v zadovoljstvo sijale in tudi srce jim je bilo polno radosti.

»Daj, Micka, ljudem kruha! Naj malo prigriznejo, bodo laže pili!« je dejal Lovrek hčeri, ki se je stiskala k topli peči.

»Misliš, da smo že potrebni?« zateglo vpraša Ivančič.

»Še ni dolgo, kar sem večerjal.«

»Malo le dajte. Kdo bo pa na lačen želodec pil? Dobra podlaga piti pomaga, pravijo!«

Ljudje so rezali zapovrstjo kruh in ga dajali naprej iz roke v roko. Lovrek pa je medtem natočil v zeleno ročkico žgoče žganjice in jo dal, naj kroži. Iz ročke se je še malo kadilo, pijača je bila skoraj še topla.

»Hu, pa je huda! Žganjica je le prava pijača!« so nekateri zatrjevali. Ivančič in drugi so jo slastno srknili in se dobrodušno smehljali. Ženske pa so ob požirkih pačile lica, ko da bi jim jih hotela zviti ali zgrbančiti.

»Bogme, človek se ne bi bal umreti, če bi vedel, da bi tako pili tudi na onem svetu,« doda Ivančič, ki se mu je takoj, čim je malo pogledal v ročko, razlila rdeča barva čez obraz.

»Seveda jo bomo, samo s seboj jo bomo morali vzeti!« pripomni Lovrek in spet položi poleno na ogenj. »Bog ve, če bi se tam kaj dobilo.«

»Potem bi ti najbrž takoj po kuhi rad umrl in vzel vso žganjico s seboj. Ne vem, če bi hotel še več garati na tem svetu!« ga nekdo podraži.

»Ko bi se le tako dalo storiti! Še vam je zdaj ne bi dal!« se Lovrek odreže. »Kar vso bi nesel s seboj!«

»Potem bi šele bilo slabo na svetu, če bi mogli ljudje vzeti kaj sabo,« tuhta stara ženica v kotu. »To bi bilo skoposti in nevoščljivosti! Že zdaj bi gorel ves svet, če bi mogla nevoščljivost goret, kaj bi bilo pa šele takrat. Bog nas varuj tega!«

»To je pa res. Ljudje bi skoparili in se trgali za vsak drobec še bolj ko danes. Edino to še nekatere spametuje, da morajo vse pustiti tu; niti tisočakov ne morejo vzeti s seboj. Tu je res za vse enaka pravica, za kralja in siromaka. Kralj je toliko na boljšem, da ga z večjo častjo in ceremonijami pokopljejo,« razlaga spet drugi.

»Razpada pa prav tako ko berač. To ti nič ne pomaga po smrti. Časti so le za ljudi, to je posvetna stvar. Oni v zemlji za to nič ne ve in tudi Bog ne vzame tega v svoj račun!« pripomni Ivančič.

»Le mirno smrt si želim. Da bi me Bog rešil hudih muk! Potem pa naj delajo z mano, kar hočejo,« je vzdihnila sključena ženica v kotu in sklenila roke.

»Kje je pa neki nocoj Tona?« vpraša čez nekaj časa Lovrek.

Vsi malo osupnejo, kakor da bi hoteli najprej pozabiti na prejšnje skrivnostne besede; šele nato se

K februarškemu koledarju: skladatelj Viktor Parma

oglasi neka ženska: »Če ve, da kuhaš, bo že prišel; ne boj se!«

Ni utegnila izgovoriti zadnjih besed, že je tiho odprla vrata ute in ves premražen planil notri.

»Bog daj srečo! Ješčene, kak mrzaj je nocoj! Vas tu notri nič ne zebe?«

»He, Tona, zebe te? Kak pa si? Navadno te ni zeblo. Kdaj pa si postal tako zmružen?« ga je Micka pobarala.

Tona se je malo zasukal in prestavil leseno nogo, da so mu hlače zamigljale. Skozi eno hlačnico so mu videli golo kožo. Prav tako mu je pihalo skozi tenko poletno suknjico, ko da ne bi bil imel ničesar na sebi. Tako ves ubog in premražen je stal pred njimi, da se je vsem zasmilil.

»Sem sedi, Tona, ti bo bolj tople!« mu je Lovrek ponudil mesto pred pečjo.

Sedel je. Nogo je položil pred sabo. Ročko, ki so mu jo dali, je krepko nagnil, le kruha se je branil. Ko so ga dražili, da ima v malhi najbrž klobase, je stresel iz nje kup zmruženega in suhega kruha; da bi ga človek lahko sekal na koščke.

»Tole imam. Saj mi ni zanj. Povsod dobim le kruh, nikjer pa nič toplega. Človek sredi te zime ne more živeti od samega kruha!« Nemo je strmel v ogenj in pil žganjico. Večkrat je obrnil oko po obrazih okrog, ki so strmeli vanj. Nekaj otrok se je kar gnetlo, da bi ga videli od blizu. Toliko so že slišali o njem!

»Ti, kaj pa je zdaj s tisto podporo?« ga je Ivančič spraševal.

»Zdaj pravijo, da bom spet dobil. Celo za nazaj mi bodo baje izplačali. Če bo to res, bo še lepo! Boste videli, da bom imel še svojo kočjo kot nekoč in zemljo za kruh. Boste že videli!« Široko je raztegnil usta in se s krohotom zasmejal. V steklenem očesu so se zrcalili žareči plameni.

Okrog sedeči pa so se spogledovali, ker mu ni nihče tega verjel. To so bile le njegove sanje. Tudi če bi kaj dobil, bi gotovo zapravil. Čemu bi mu pa bila dom in zemlja? Saj je ne bo več dolgo tlačil. Zadnje čase se je zelo postaral in tudi opešal.

»O, bo še Tona na svojem,« je zatrjeval. »Če pa se mi zdaj spet lažejo, pa naj le imajo oni, ki so si manj zaslužili kot jaz. Menda bi za vsa leta na fronti že lahko dobil malo podporo. Zakaj sem izgubil tam oko in nogo? To, kar človek najbolj rabi in kar je največ vredno. Za koga sem se žrtvoval? Za domovino! Žato bi domovina morala vedeti danes zame in mi nekaj za to dati. Kje je kak norec, ki bi si dal zastoj vzeti nogo in oko in potem prositi od praga do praga. To ni malo, pustiti tam svoje zdravje, življenje, zdaj pa se nihče za to noče zmeniti. Tako odlašajo ti gospodje iz

leta v leto: menda zato, da bi nas brž čim več pomrlo in bi se jim prihranil denar. Človek bi zdaj rabil, ko živi. Kaj mi po smrti pomagajo še taki tisočaki, če jih ne bom mogel porabiti. Zdaj bi jaz rabil!

Spet je pil. Kar v debelih curkih je požiral presno žganjico, kot bi bila voda. V obraz je postal rdeč, oko je mlačno sijalo, od steklenega pa se je odbijal le svit ognja. Po cesti proti uti se je čula pesem fantov, ki so se bližali. Čisto je donela in prav noben šum je ni motil.

Ko so fantje prišli v uto, so obstopili Tono, ki jim je odgovarjal na razna vprašanja. Vselej jim je rad odgovarjal.

»Kje si se boril, Tona?«

»Na italijanski fronti!« je odvrnil moško. Na palico se je oprl in se skolebal pokonci.

»Kje si pa izgubil nogo?« ga spet drugi vpraša.

»To pa je bilo tako.« Spet je pil, šele potem je pravil svojo zgodbo. »Na visoko goro, saj ji ne vem več imena, so nas pošiljali na stražo. Tudi mene je doletela ta dolžnost. Gora je bila tako strma, da se ni dalo priti nanjo drugače ko po vrveh. Na eni strani so bili naši vojaki, na drugi pa italijanski. Vendar vrh gore smo imeli v oblasti mi. Na tisti vrh smo plezali z vrvmi, ki je bila od kamenja tako razsekana, da se je držala tu pa tam le za eno samo vitro. Mislite si, s kakšnim občutkom sem se v vsej težki opremi vlekel po njej. Ze sem mislil, da ne bom nikdar več videl teh naših gor. Saj bi se bil razletel v prah, če bi se mi bila vrv pretrgala. Pa me je sam Bog čuval. Naj mu bo hvala za to! — Neki večer sem prišel z vrha v barako, ki ni bila daleč od gore. Ponoči smo malo poglobili in kar nenadoma nas predrami grozen tresk, ko da bi se svet podiral. Takoj nato že nisem vedel nič več, kaj se z mano godi. Goro so Italijani z druge strani navrtali in jo pognali v zrak. Kamenje je podrlo našo barako ter nas vse v njej pomandralo. Šele v bolnišnici sem pozneje spoznal, da mi je zdrobilo nogo in iztaknilo oko.

»Ah, ubogi revež!« je nekdo pripomnil.

»Revež, ja, pa nočejo nič zame vedeti. Takrat smo bili dobri, zdaj pa se nas ogibljejo.« Edino oko so mu zalile solze. Z rokavom suknje je potegnil čez. Pijača mu je stopila v glavo, v želodcu se je parila in ga omamljala.

»Bo že kaj prišlo!« ga je nekdo potolažil.

»Po smrti ne rabim ničesar. Jaz bi rad zdaj, dokler živim!« Spet je dolgo držal ročko na ustih. Ljudje so ga hoteli posvariti, naj toliko ne pije presne žganjice, ker se lahko v njem vžge.

Stava je iztekla. Lovrek jo je z Ivančičem razdril. Ljudje so se umaknili, da sta imela prostor. Nekaj jih je šlo domov, ker je bilo že pozno. Izpraznila sta kotel in kapo. Vročje tropine so lepo dišale, da bi jih človek kar naprej vohal.

Spet sta jih znova nabasala. Zastavila sta. Lovrek je izlil žganjico v slatinke; pili so, kolikor je kdo hotel. Tona se je že gugal s svojo leseno nogo, jezik se mu je zapletal in začel je z velikim srdom napadati vse okrog sebe. Nihče mu ni tega štel v hudo. Kdo pa naj bi takemu revežu kaj zameril!

Tona je sam kolovratil po snegu in prestavljal leseno nogo po zmrznjenih tleh. Sem ter tja se je zagugal, žganjica mu je skalila čut ravnotežja. Padal je in le s težavo se je dvigal. Nič ni prav vedel, kam naj bi šel. Oprijete so se ga spet tiste misli, ki so ga mučile in begale. Hotel je bežati pred njimi, se jim skriti, toda one so ga venomer spremljale. Ni se jih mogel iznebiti. Taval je ko izgubljen, brez cilja...

Po zraku so se lovile redke snežinke; on se je pogovarjal z njimi, ker so mu bile najbližje prijateljice.

Naslednje jutro so ga dvignili napol zmrznjenega iz snega blizu nekdanjega njegovega doma. Ni še bil mrtev. Dobri ljudje so poslali po duhovnika, ki je prišel še o pravem času.

Popoldne ga je obiskala toliko zaželena prijateljica — smrt.

Kak teden kasneje je prispelo obvestilo, da se mu bo spet izplačevala podpora; tudi za nazaj, odkar mu je prenehala.

Vendar je hotel zdaj prepozno. Tona ni rabil ničesar več...

JUMBO: NAJTRŠE BUČE

(SLOVAŠKA)

Kmečka trma je bila po vsem svetu že dovolj opisovana. Toda ni vsakomur znano: najtrše in najbolj trmaste buče imajo slovaški kmetje v Poprckem Banatu, tam pod visoko Tatro.

V Poprckem Važeču so sedeli v gostilni trije poprcki kmetje in pili svoje merice. Gosposko oblečen mož pride mimo okna in pozdravi.

»Ho, zakriči Janez, kako prijazno me je pozdravil!«

»Kaj tebe je pozdravil?« se zadere Andrej, »mene je vendar pozdravil.«

Štefan pa se samozavestno smehlja: »Kaj bosta! Jasno je, da je mene pozdravil.«

Tako je prišlo do prepira, katerega od njih je bil prav za prav škric pozdravil. Le z največjo težavo je gostilničar preprečil krvavi pretep, tako so se trmači ogreli. Ko proti polnoči glasna zgovornost prepirljivcev še vedno ni popustila in ko še vedno ni bilo odločeno, koga je bil škric pozdravil, je gostilničar zaklical:

»Veste kaj, pojdite k župniku, ta je študiran gospod. Ta vam bo povedal, katerega od vas je škric pozdravil.«

Pet minut po polnoči so trdoglavci vrgli župnika iz postelje in mu povedali svojo čudno pravdo.

»Vi trmači in vaše trde, trapaste buče,« je vpil župnik, »kaj nimate ponoči nič drugih skrbi, kakor da zaradi neumnosti budite poštene ljudi? Škric je pozdravil tistega od vas, ki ima najtršo bučo.«

Ko je to izgovoril, se je obrnil in je hotel spat.

»Ja,« so vpili sedaj vsi trije, »kateri od nas pa ima najtršo bučo?«

Kaj je hotel ubogi župnik z njimi? Najboljše je, če pusti norce v miru. In tako je zehaje dejal razgrajčem:

»Povejte mi vsak po eno štorijo o lastni trmoglavosti, potem bom odločil, kateri ima najtršo glavo. Janez začni!«

»Prejšnji mesec,« je začel Janez, »sem peljal deset konj na sejem. Deset konj sem klical. Deset tisoč kron, ne več in ne manj. Pa je prišel kupec in je rekel: 'Daj mi pet konj za pet tisoč kron.' Deset konj za deset tisoč kron, ne več in ne manj, sem odgovoril. Opoldne ti pride kmet: ... daj mi sedem konj za sedem tisoč kron.' Deset konj za deset tisoč kron, ne več in ne manj, sem odgovoril. — Tudi ta kupec je moral iti, ne da bi bil kaj opravil. Sejem je šel že h kraju. Tedaj zakriči bogat mestni prekupec: 'Devet konj kupim za devet tisoč kron.' Deset konj za deset tisoč kron, ne več in ne manj. 'Pojdi se solit,' je zaklical kupec in izginil. Ta je bil zadnji. Tudi jaz sem se pobral in sem peljal konje spet domov, ne da bi bil enega samega prodal.«

»Čisto lepa trma,« je rekel prečastiti. »Pa ti, Andrej?«

»Prejšnji teden,« je začel Andrej, »sem prišel opolnoči iz gostilne. Pa sem bil pozabil ključ od vrat. Potrkal sem na vrata, stara skoči iz postelje in vpraša: 'Kdo je?' 'Jaz sem,' sem odgovoril. 'Kdo je jaz?' je zakričala. 'Jaz sem, jaz,' sem zatrdil nazaj. 'Kdo je jaz?' je vpila. 'Jaz sem, jaz,' sem rjovel nazaj. Ob petih zjutraj jo je obnemoglo, odprla pa ni. Ko je umolknila, sem jo mahnil v svinjak spat, a vdal se nisem.«

»Tudi tvoja buča je trda,« je menil prečastiti. »No in ti Štefan?«

»Pred nekaj dnevi,« je Štefan mirno začel pripovedovati, »sem bil v mestu pri zobarju, da bi mi izdrl boleči zob. 'Kateri je?' je vprašal zobozdravnik. 'Ali sem jaz zobar, ali si ti?' sem ga vprašal. 'Ali je ta?' je vprašal zobar in nastavil klešče na zob. 'Ali sem jaz zobozdravnik, ali si ti?' Tako mi je izdrl zob kar na srečo. 'Ali je bil ta?' je vprašal potem. 'Ali sem jaz zobozdravnik, ali si ti?' sem odgovoril. In tako mi je izdrl drugega in tretjega in četrtega... pri osmem pa sem rekel: 'Ta je bil.'«

»No,« je odločil prečastiti, »to je največja trma. Tvoja buča je najtrša in tebe je škric pozdravil.«

Zamišljeno se je popraskal Štefan in pripomnil: »Saj se mi je takoj zdelo. Tisti škric je bil zobar...«

F. Werfel - B. Harding:

Juarez in Maksimilijan

Zgodovinski roman s slikami

Dosedanja vsebina: Francoski cesar Napoleon III. je sanjaril o tem, da bi po vzgledu Napoleona I. postal prvi vladar na svetu. Ker v Evropi ni bilo za ureditve takih zamisli prostora, je vrgel oči na Ameriko. Meksika naj bi postala izhodišče za osvojitve Amerike. Drzavljska vojna med severnimi in južnimi državami v USA bi Napoleonovim načrtom pomagala do uspeha. Francoska ekspedicijska vojska pod poveljstvom trdega marsala Bazaineja pa sprico odpora, katerega organizira meksikanski predsednik Juarez, ne more doseči odločilnega uspeha. Zmaga severnih držav nad jugom prevrže Napoleonov načrt, cesar bi ves besen odnehal. Na seji vlade pa mu bistra cesarica Evgenija prišepeta misel, naj vsili Meksiki vladarja z navideznim plebiscitom in si tako zagotovi oblast nad tem delom Amerike. Za to nalogo izbere cesarica idealnega Maksimilijana Habsburškega, ki s svojo mlado, lepo ženo Charloto Belgijsko uživa prvo srečo v čudovitem gradu Miramaru ob Jadranu.

Napoleon, ki mu je cesaričin bistri svet dal nove volje in novega poguma, ni hotel zamuditi niti trenutka. Njegova diplomacija se je spravila na delo po evropskih prestolnicah, da bi razne dvore in vladarje pridobila za cesarjeve nove načrte.

To ni bilo težko. Napoleona so imeli za sanjača, polnega velikih zamisli, hkratu pa za toliko bistrega, da bi utegnil biti nevaren, če bi se spustil v kako reč na evropskih tleh. Bilo je zločnejše in varnejše, če so mu pustili, naj počne, kar hoče, tam daleč v divji Meksiki.

Ko so prvi Napoleonovi odposlanci po dolgem iskanju našli Maksimilijana v gradu ob Jadranu, in mu sporočili cesarjev predlog, se je Maksimilijan nasmehnil.

Res, vse svoje mlado življenje je prebil v pričakovanju, da mu bo zdaj ali zdaj dano postati kaj velikega, doseči tisto, za kar se je čutil sposobnega. Dotedanje skušnje so mu kazale, da v Evropi ali celo v Avstriji to ne bo nikdar mogoče. Franc Jožef, njegov brat, dunajski cesar, je dobro vedel, da ga Maksimilijan prekaša v osebnosti, po sili svojih zamisli, po vladarski sposobnosti in priljubljenosti.

Na to zadnjo je bil Franc Jožef najbolj ljubosumen. Maksimilijan, ki je v njej imel tisto, kar je dunajskemu cesarju docela manjkalo.

Vedel je, da ima brat drugačne misli in drugačne načrte o ureditvi Avstrije in o njeni bodočnosti. Maksimilijan je hotel zasidrati Avstrijo na morju in ji z morjem priboriti moč velesile. Zato si je izgovoril poveljstvo nad mornarico in se vrgel z vsemi močmi na delo za njen razvoj.

Franc Jožef ni videl v tem delu koristi, ki bi se utegnile roditi za Avstrijo, za monarhijo in zanj, temveč je začel sumiti Maksimilijana sebičnih načrtov. Mornarica in vojska sta bili navdušeni zanj, kakor za cesarja ne bosta nikdar...

Kako zna Maksimilijan, lepi, plavalasi, romantični Maks pridobivati in osvajati ljudi, je pokazalo kratko njegovo bivanje v Benetkah. To mesto, poleg Milana najponosnejši upornik proti habsburški oblasti v Italiji, se je po nekaj mesecih zaljubilo v Maksimilijana in norelo zanj. Usoda avstrijske oblasti v gornji Italiji bi bila morda drugačna, če bi ne bil cesar postal tako hitro ljubosumen na Maksimilijana in na njegove ita-

lijanske uspehe. Dal ga je poklicati iz Benetk, potem mu je vzel še mornarico, v kateri je Maks videl svoje bodoče življenjsko delo, in ga poslal v pozabljenje.

Mladi knez je zaradi tega veliko trpel in edino uteho našel v ljubezni do Charlotte. Te mu ljubosumni cesar ni mogel preprečiti, niti vzeti.

Težka je bila odpoved vsem knežjim sanjam in bodočnosti, toda ljubezen do Charlotte se je Maksimilijanu zdelo vredna tega. Skrila sta se v Miramar in skupaj sanjarila ob tistem morju, nad katerim Maksimilijanu ni bilo dano vladati. Polagoma je pokopaval načrt za načrtom, čeprav mu je žena skušala ohraniti vero, da so mu usojene še velike stvari.

Ko so mu torej sporočili Napoleonove načrte, se je samo nasmehnil. Prvi odposlanci niso dosegli nič. Ko jih je odslovil, je takoj odšel k Charlotti, prijel jo je za roko in jo odpeljal skozi park do klopi na strmi obali. Ko sta sedla, ji je pogledal v oči, se nasmehnil in vprašal:

»Ali bi rada bila cesarica?«

Charlotta ni nič pomislila, marveč je samo planila pokoncu v ognjeviti radosti:

»Kje? Kdaj? Kako?«

Maksimilijan je mislil, da se bo zasmejala nad šalo, pa je videl, kako jo je samo napol resna opomba dvignila in vzbudila v njej sami tisto, od česar je hotela Maksimilijana ozdraviti, ko je videla, da trpi.

Ni mu ostalo drugega, kakor da ji je povedal Napoleonovo ponudbo...

Potem sta dolgo govorila in še dalje tiho sedela na bregu, oči pa so jima združene romale čez morje za obzorje, tja, kjer je morala ležati Meksika, zlata dežela nove bodočnosti...

Ko sta se pod mrak vračala v grad, je Maksimilijan premišljal, s kakšnimi besedami bi Napoleonu sporočil, da se je premislil in da sprejema meksikansko cesarsko krono...

Kakor se je bil po Charlottinem ljubečem prigovarjanju pred kratkim odrekal vsem načrtom in sanjam, tako jih je na njeno prigovarjanje zdaj spet obudil in se sam pri sebi začel nemirno pripravljati na novo, fantastično pot.

Charlotta je tisto noč slabo spala. Čudne sanje so se pletle okoli nje vso noč. Vso noč ji je žarelo pred očmi zlat prestol vrh neskončno visokih stopnic. V hermelinu in s težko krono na glavi je ob Meksu stopala proti prestolu. Pot, ta čudovita pot, se ji je zdelo strašno dolga in krona vedno težja. Morala se je opirati na Maksimilijana, a je čutila, da se tudi njemu šibe pod bremenom noge.

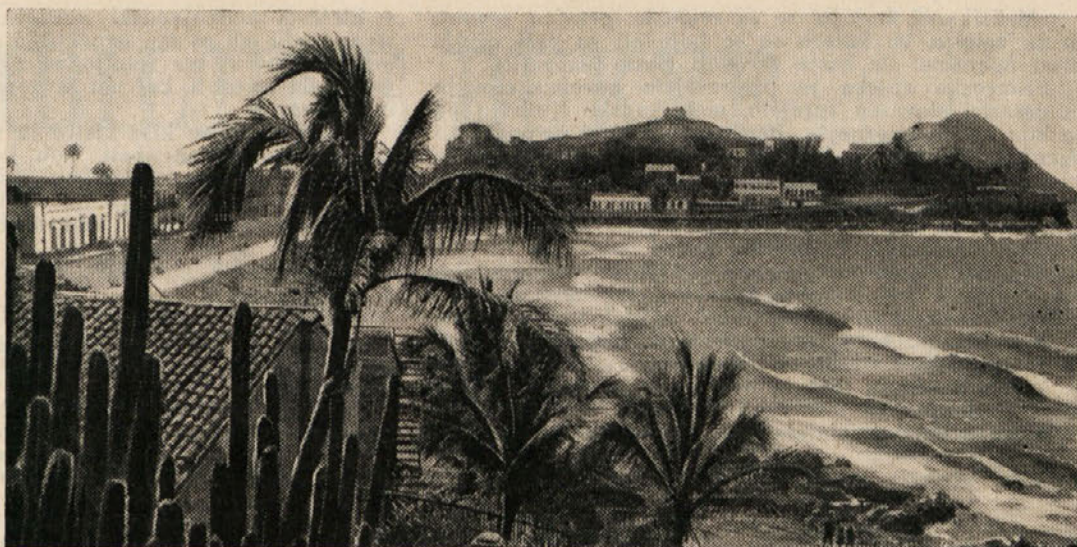
Ko sta nazadnje prišla na vrh, sta si oddahnila, se obrnila nazaj in se zazrla v čudovito sončno pokrajino s palmami in zlatimi strehami, z ognjeniki, morjem...

Pogledala sta se in sedla na prestol.

Tedaj pa je zamolklo zagrmelo, s truščem se je začel pogrezati prestol in stopnice in pokrajina pred njima. Tudi sama sta začela med grmenjem in bliski padati nekam daleč. Iz blaznega hruma pa so jima udarjali na uho kosi neznanega, sladkega, otožnega napeva...

Medtem ko se je Maksimilijan s francoskim dvorom in vlado posvetoval o odhodu, o bodoči ureditvi Meksike, o pomoči, ki mu jo bo morala dati Francija, ko je ves svet gorel v zmedi velikih načrtov, medtem pa je mar-

... Čudovita sončna pokrajina s palmami in zlatimi strehami ...

šal Bazaine že začel v Meksiki s plebiscitom, ki naj bi pokazal, da se je meksikansko ljudstvo po lastni volji odločilo posaditi na prestol Maksimilijana Habsburškega.

Maršalu je bilo zapovedano, da mora za Maksimilijana dobiti ogromno večino glasov. Razumel je.

Plebiscit je potekel pod grožnjo francoskih napetih pušk. V vsakem kraju so maršalovi vojaki zgnali na trg pred cerkev vse ljudstvo ter potem spuščali moškega za moškimi pred komisijo bradatih podčastnikov.

Tam so ljudi samo vprašali po imenu in bivališču, potem so jim dali v podpis papir, počéčkan z neznanimi znamenji.

In ljudje so podpisovali, podkriževali in odhajali, ne da bi dosti vedeli, zakaj vse to.

Tako je bilo v začetku.

Potem so se vedno bolj začela kazati med Meksikanci znamenja nemira, trme in odkritega odpora. Počasni je med ljudstvo lezla resnica o tem, da podpisujejo Francozom svojo usodo.

Kamorkoli so zdaj prihajale maršalove komisije, se je zgodilo, da je iz tope množice planil mlad človek, ognjenih las, dvignil roke ter začel vpiti:

»Ne podpisujte! Ne maramo cesarja! Juarez je naš predsednik. Hočemo svobodo!«

Svoboda je bila zadnja beseda, ki so jo mladi, nemni ljudje izrekli. Kajti za take primere je bilo povsod pripravljenih nekaj pozornih pušk, ki so takoj opravile svoje. Padel je v svoji krvi en mlad človek, deset, sto, kdo ve koliko ...

In ni ga bilo kraja v Meksiki, kjer bi se ne bile po volitvah zbirale črne žene in jokaje molile ob krstah postreljenih mož, ki niso hoteli cesarja.

Foto Warner Bros

Volitve so tekle v redu in po Napoleonovi želji. Za obnovitev cesarstva je glasovalo čez 6.000.000 Meksikancev, proti njej pa samo nekaj desettisoč.

Čez mesec dni je maršal Bazaine kratko, po vojaško brzojavil francoskemu cesarju:

»Maksimilijan Avstrijski po volji ljudstva soglasno izbran za cesarja Meksike. Pripravite brodovje!«

Brodovje je bilo že pripravljeno ...

Ko so Maksimilijanu pokazali maršalovo brzojavko, je od presenečenja skoraj omahnil. Kako ga mora to dobro, neznano ljudstvo vendar ljubiti, da si ga je postavilo enodušno za vladarja, ko ga še videlo ni!

Maksimilijan ni niti slutil resnice. Ko je izvedel za izid glasovanja, je naglo stopil k Charlotti in ji povedal svoje veselje.

V ponosni radosti sta si objeta prisegla, da bosta vladala tako, kakor to dobro ljudstvo zasluži.

Medtem ko je Maksimilijan s svojo vojsko plul čez morje novi usodi in novi bodočnosti naproti, pa je v majhni koči v gorah ob meksikansko-ameriški meji sedel sključen, širokopleč mož trmastega čela, vranjih indijanskih las, zamolkle polti in stisnjenih ustnic. Pred njim na mizi je bila gora papirjev, za njim na steni pa slika bradatega moža v okviru. Slika je kazala predsednika Združenih držav, Monroeja, tistega, ki je bil postavil prvi sveto, bojno načelo: »Amerika Amerikancem«.

Mož, ki je sedel pod sliko, je hotel v Meksiki služiti temu načelu in braniti svojo državo ter Ameriko pred evropskimi osvajalci.

To je bil Benito Juarez, navzlic plebiscitu še vedno priznani predsednik meksikanske republike. Pisal je razglas svojemu narodu.

V tem času, ko se je vsa država potuhnila v strahu pred francosko silo in bila pripravljena sprejeti novega vladarja, se Juarez edini ni vdal. Bil je preganjan kakor nihče v Meksiki. Na njegovo glavo so bili razpisani milijoni, a ni hotel pobegniti iz države, kateri je bil poglavar; ni hotel zapustiti ljudstva, kateremu je hotel s svojim vladanjem dati lepšo, boljše bodočnost.

Tista silna moč, ki ga je držala pokoncu v deželi, osvojeni po tujcih, je bila ljubezen do meksikanske zemlje in do njenega ubovega ljudstva.

Okoli sebe je Juarez imel le nekaj ljudi, katerim je lahko zaupal. Imel je pa ljubezen in srca vsega ljudstva, razen majhnega števila prodancev in bogatinov, katerim je bil vzel zemljo ter jo razdelil ljudem. Ti so si Maksimilijana mislili po svoje. Bili so prepričani, da jim bo s prvim podpisom vrnil veleposestva ter oblast. Zato so ga težko pričakovali.

Juarez je ta čas pisal razglas, v katerem je Maksimilijana imenoval nasilnika in samozvanca. Razglas se je končaval z besedami:

»Meksikanci, bojujte se za svobodo, pravico, resnico in za zemljo, za katero so se bojevali že vaši očetje proti Špancem. Če boste verovali, boste zmagali!«

Francoska vojska je pripravljala novemu cesarju in cesarici slovesen sprejem, meksikansko ljudstvo pa je bilo vedno upornejše. Juarezovi razglasi so podžigali ogenj, ki je tlel vse bolj na široko. Iskre upora so se vžigale zdaj tu zdaj tam, tako na gosto, da jih francoska sila ni mogla dovolj naglo dušiti.

Juarez je bil tista sila, ki je kljubovala trdi pesti maršala Bazaineja. Ta človek, vedno oblečen v črno, s širokim klobukom na glavi, z globokim odločnim glasom, Juarez, Meksikanec indijanskega porekla, je sklenil, da bo uničil francosko oblast in Maksimilijana, cesarja Meksike, katerega je postavil Napoleon. Zbiral je svoje pristaše v Saltillu ter se pripravljal na udarec.

V začetku maja 1864 je novi cesar priplul s francoskim brodovjem in francosko vojsko v Vera Cruz. Ko je njegova ladja pristajala, je odšel s cesarico na krov,

v bleščeči nadvojvodski uniformi, miren in dostojanstven, toda oči so mu nepokojno gorele in se upirale v neznano mesto ter zemljo za njim. Kakor da hoče s pogledom izvedeti, kaj mu ta neznan dežela pripravlja in skriva.

Njegove oči so bile bistre in so na mah pregledale pisano množico na obali. Bilo je tam sila pozlačenih, bleščečih uniform, odličnikov v črnini, slavalokov, zastav, pozdravnega streljanja in hrušča — toda nikjer ni Maksimilijan videl ljudstva. In vendar bi bil najrajši videl, da bi ga bili pri prvem koraku pozdravili zastopniki tistih milijonov, ki so ga tako soglasno izvolili za cesarja...

Toda teh ni videl in je premišljal, kako je to, dokler ni začutil, da mu je Charlotta položila roko na ramo in ga opozorila, da je okrašen most za odhod na kopno pripravljen.

Med streljanjem francoskih topov in med glasovi avstrijske cesarske himne sta Maksimilijan in njegova žena stopila na meksikanska tla ter v navalu uradnih pozdravov pozabila na tisto, kar sta za ta trenutek najbolj pričakovala.

Uradna slovesnost se je zdela Maksimilijanu neskončno dolga. Samo napol je slišal poklone meščanskih zastopstev, govore ministrov, članov vlade, katero je bil imenoval Bazaine. Držal je Charlotta pod roko in s svojimi sinjimi očmi strmel v daljavo.

Nazadnje je stopil predenj maršal Bazaine v svoji zlati uniformi, in izročil Maksimilijanu kot cesarju osvojeno meksikansko zemljo.

Po maršalovem pozdravu je Maksimilijan lahko stresel plave lase ter trdno in jasno spregovoril:

»Ko stopam na ta tla, izražam največje spoštovanje narodu, čigar usodo sem vzel v svoje roke...«

Nič drugega.

Ta odgovor novega cesarja je bil nenavaden in nepričakovan za vse, ki so prišli pozdravljat. Toda hrušč slovesnosti je za zdaj potlačil vse misli v njih in v novem cesarju, ki se ga je hotelo prijemati nekaj, kar je bilo podobno lahnemu razočaranju. (Dalje.)

Foto Warner Bros

Prihodnji

»Obisk«

**Vam bo
posebno
drag gost**

Prinesel bo veselo presenečenje!

Objavili bomo načrt za obsežno

nagradno tekmovanje

ki bo prineslo vsem prijateljem »Obiska«
nedvomno mnogo zadovoljstva.

Več Vam zaenkrat še ne smemo povedati...

Ne pozabi pa svojega gesla:

Še danes naročnino!

ŠEMBI LJINE BUKVE

SLOVENSKI LJUDSKI ROKOPIS¹ • PRIREDIL NIKO KURET • ILUSTR. SLAVKO PENGOV

V današnjih zmedenih časih je močno naraslo zanimanje za razna prerokovanja. Vstali so različni »preroki«, ki vsak po svoje slikajo prihodnost. Zakaj ne bi stopila na plan spet stara Šembilja, ki je v našem narodnem izročilu še znana? Slovenci imamo več takih Šembiljinih prerokovanj, ki pa se hranijo le rokopisno. Te rokopise ljudje tudi skrbno prikrivajo. Imeli smo in imamo celo razumnike, ki tem prerokovanjem verjamejo, za kar navajajo kot dokaz številne uresničene napovedi... Celo v tisku, v drobni knjižici je menda izšla pred leti taka Šembiljina knjiga na Primorskem. Danes je ni več mogoče zaslediti.

Odkod je Šembilja? Beseda je skvarjenka, podobno kakor Sempeter (Sveti Peter), Sempolaj (sveti Pelagij) in druge, ter ima za obnovo staro grško ime Sibylla, kateremu so prideli v krščanski dobi očitno pridevek svetnice (Sancta Sibylla), če nismo Slovenci samo po drugih tujih svetniških imenih iz navadne Sibille naredili Šembiljo, pri čemer je imelo svoj delež pač spoštovanje do njene preroške veljave.

Sibylla je bilo pri starih Grkih ime za ženske, ki so v zamakajenju prerokovale. Spočetka je bila znana samo ena Sibilla, pozneje nam sporočila govore o dvanajstih, ki so bile iz različnih krajev in dežel. V Italiji je bila znana Sibilla iz Kum (Cumae) in Tiburja. Po stari rimski bajki je prišla Kumanska Sibilla k rimskemu kralju Tarkviniju Superbu in mu ponudila v odkup devet zvitkov svojih prerokovanj. To bajko najdete v začetku spodnjega besedila slovenske Šembilje. Kupljene tri zvitke teh »libri Sibyllini« so hranili nato v svetišču na Kapitolu v Rimu. Varovala jih je posebna duhovska oblast, ki sta jo tvorila spočetka dva, od 367 pr. Kr. deset, od Sulle dalje pa petnajst svečnikov. Pogledati v te zvitke je bilo dovoljeno le na izrečno željo senata. Toda 83 pr. Kr. je uničil požar svetišče z zvitki vred. Poslali so nato sle po vsem tedaj znanem kulturnem svetu, zlasti v Malo Azijo, ki so imeli nalogo, zbrati po vseh Apolonovih templjih vse sibilinske izreke. Cesar Augustus je dal tako zbrano gradivo natanko pregledati, pri čemer so mnogo sumljivega izločili in zažgali. Izreke, ki so jih priznali za izvirne, so spravili v svetišče Apolonovo na Palatinu, kjer so jih hranili do začetka 5. stoletja po Kr., ko jih je dal Stilleho zažgati. Ohranjenih nam je nekaj pristnih sibilinskih verzov iz nekoč na Kapitolu spravljenih »libri fatales«, in sicer v knjigi čudežev Phlegona iz Trallesa.

To, kar poznamo danes kot sibilinske izreke in sibilinske knjige (menda jih je 14), so različna prerokovanja poganškega, židovskega in krščanskega izvora iz različnih dob, ki so jih zbrali neznani avtorji v 1. stoletju pred in v 1. stoletju po Kr. Ze v 2. stoletju po Kr. se nekateri navni krščanski pisatelji sklicujejo na ta prerokovanja, ki so danes ohranjena v znanstvenih knjižnih izdajah francoskega in nemškega izvora (iz 2. polovice preteklega stoletja). Kot raziskovalci sibilinskih prerokovanj so znani Francoz Alexandre in Nemci Friedlieb, Rzach, Geffeken, Maass, Schulters in Sackur. Pri nas se je zanimal za šembiljska prerokovanja rajni dr. Jože Puntar.

Priprave na prerokovanje

Mihalda, kraljica sabska,² se šteje med XIIIere šembilje³ ali prerokinje. V času kralja Salomona⁴ pride v

¹ Rokopis mi je dala na razpolago ga. Albina Kralj iz Kandije pri Novem mestu. Obsega 61 in pol strani običajnega šolskega zvezka, ki ima na ovitku naslov: »Sibilla Umanas«. Prepisala si ga je sama pred kakimi 20 leti.

Za tistega, ki bi raziskoval izvor rokopisa oziroma njegov izvirnik (velika verjetnost je namreč, da gre za prevod), bo zanimivo dejstvo, da je v središču prerokovanja češko ozemlje.

Tu ali tam nas katero mesto seveda preseneti. In v tem je zanimivost rokopisa (n. pr. mesta o modli). Tudi nekaj posrečenih stilnih cvetk je vmes. — Kdor pa hoče videti in stvari resnično prerokovanje — svobodno mu!...

² Saba (hebr. Seba) je južnoarabska pokrajina, ki je bila do 525 pr. Kr. kraljestvo, potem so jo osvojili Abesinci.

³ Naš rokopis piše dosledno Šimbilja namesto Šembilja, kar je v ljudstvu običajno. — Izročilo pozna 12 »Šembilje«.

⁴ Kralj Salomon je vladal okoli 960 pr. Kr. Obisk sabske kraljice pri njem se navaja tudi v svetem pismu stare zaveze.

Jeruzalem Salomonovo modrost poslušat in mu veliko prihodnjih reči pove, katere Salomon zapisati dá in za večno, to je do konca sveta dobro shraniti ukaže. Zakaj vedel je dobro, da je to prerokovanje milost božja kraljici Šembilji navdihnila. Po smrti našega Odrešenika so veliko stvari iz Jeruzalema na Angleško prenesli in so bile v letu 585.⁵ po Kristusovem rojstvu na angleško prevedene in pozneje v druge jezike preložene. Ob času Tarquinius Priscusa, sedmega in poslednjega cesarja,⁶ je prinesla neka stara, neznanca žena to prerokovanje v Rim. Ime ji je bilo Šembilja Kumana.⁷ Imela je devet bukev s seboj in je kralja prosila, da bi jih kupil od nje. Rekla mu je, da so v teh bukvah sklepi modrosti božje in prerokovanja prihodnjih reči.

Ali bi mu bilo ljubo, kupiti jih od nje za neki kup? Kralj ni hotel na to zahtevanje ničesar dati. Žena je zažgala pred njegovimi očmi troje od teh bukev. Drugi dan je spet vprašala kralja, če hoče teh šest bukev za poprejšnji kup od nje kupiti. Kralj je mislil, da bi ne bilo modro, če bi za šest bukev prav toliko dal, kakor popred za vseh devet. Nato se je žena razjezila in je sežgala zopet troje bukev pred njegovimi očmi. Zadnjih treh bukev ni hotela drugače dati kakor za toliko, kolikor je za vseh devet zahtevala. Žena je odšla in ni je bilo nikoli več videti. Kralj je te bukve prebiral in je našel v njih vse prihodnje reči vsega sveta popisane. Poslal je po ženo, ki mu je bila bukve prodala, ali nikjer je ni bilo več najti.

Začetek prerokovanja

Kraljica sabska, s svojim pravim imenom Mihalda, je bila pobožna žena, polna Svetega Duha. Veliko je

⁵ Angleško (Britanijo) je že 55 pr. Kr. Julij Cezar pridružil rimskemu imperiju. Škotsko pa so si pridobili Rimljani za Domitijana (84–96 po Kr.). Zveze vseh provinc v imperiju so bile možne. Samo da pred letom 400 po Kr. o angleščini ni mogoče govoriti, ker je bil dotedanji jezik Britancev keltski.

⁶ Tarquinius Priscus ni bil sedmi, ampak peti rimski kralj. Sedmi rimski kralj je bil Tarquinius Superbus (baje do 510 pr. Kr.).

⁷ Cumae so bile najstarejša grška kolonija v Italiji (severno od Neapla), ki so si jo pridobili Rimljani 334 pr. Kr.

slišala o modrosti kralja Salomona. Napravila se je na pot v Jeruzalem, da bi videla in slišala Salomonovo modrost. Popótovala je z neizmernimi zakladi in požnostjo prevedena skozi Zamorsko in Egiptovsko, proti kraju Rdečega morja in skozi Arabsko puščavo in je z velikim trudom le prišla v Jeruzalem, da bi videla modrega Salomona in ga slišala. Ko je prišla do njega, so jo z veliko častjo in veseljem sprejeli.

To se je zgodilo v letu 578.⁸ pred Kristusom, kolikor spričujejo pisma tega kraljestva in pa mesta, Saba imenovanega, ki leži v zamorski deželi 241 milj od Jeruzalema in od zahodne⁹ strani afriške dežele. Pred več stoletji so po teh deželah kraljice vladale, kar v mnogih bukvah zapisano dobimo. Sveti Janez piše v Skrivnem razodetju, da je ta kraljica gotovo v Jeruzalemu pri kralju Salomonu bila in da mu je veliko reči povedala, ker je bila prerokinja, kakršne ni bilo in je nikoli več ne nobene take ne bo. Ker se nobeno prerokovanje tako ne izpolnjuje kakor to, je pač čisto resnično. Sv. Janez Krstnik je priča, da se bo zgodilo na zemlji, kar je Šembilja napovedala.

Kralj Salomon je dal vse natanko zapisati in dobro shraniti, kar mu je kraljica povedala o strašnih rečeh, ki se bodo zgodile na tem svetu nad ljudstvi in deželami, in pa znamenja, ki se bodo popred pokazala.

Ko se je Šembilja Jeruzalemu približala, je stopila s svojega voza in peš šla. Spoznala je, da so ta tla sveta tla in da se ne spodobi, da bi obuta po njih hodila. Zato se je sezula in je bosa šla naprej. Bila je polna Svetega Duha in je vse vedela naprej in poznala vse reči, ki se bodo godile. Ko se je približala vodi Cedron pod Oljsko goro in je bilo čez vodo drevo položeno, da se je po njem na ono stran hodilo, je pokleknila k drevesu, ga poljubila in objela sveti les, zakaj že vnaprej je vedela, da bodo iz tega lesa Kristusov križ naredili. Prebredla je potok drugje. Ko pride do podnožja gore Kalvarije, pade na kolena, iztegne roke in tako ostane tri ure kleče. Ko vstane, pogleda na vse strani in reče jokaje: »Češčen bodi sveti kraj, češčen si in ostaneš do konca sveta!« Šele potem je krenila v Jeruzalem h kralju Salomonu. On jo je s častjo sprejel. Povpraševala je kralja o vseh rečeh, on pa ji je častljivo odgovarjal in ji dajal na vse kratek, moder in razločen odgovor. Kraljica je spoznala, da je njegova modrost večja kakor sodba in hvala, ki je od daleč in na široko prišla do njenih ušes. Ko je njegovo visokost, velikost njegovega kraljestva in modrost v vladanju videla, je rekla: »O kralj! Kateri od prebivalcev te dežele bi ne hotel hvaliti in častiti Boga, da je tebe, tako razumnega kralja, k visokosti tvojega kraljestva postavil?« Potem se mu je globoko priklonila in mu podarila zaklade, ki jih je bila za darilo s seboj vzela, 120 centov čistega zlata in zraven mnogo dragih kamnov in še večje visoke vrednosti, tako da jih še preceniti ni bilo mogoče. Salomon se je njenim modrim odgovorom zelo čudil. Vzel je darove in zapovedal, naj ji takšno stanovanje pripravijo, kakršno se taki kraljici spodobi.

O tej kraljici je bila pisano, da bo velika častilka božja in da bo med drugim prerokovanjem kralju Salomonu tudi povedala, kdo bo Tisti, s čigar smrtjo bo judovsko kraljestvo propadlo in ki ga bodo na les križa razpeli. Povedala da bo, da se bo v nekem potoku našel les, na katerem bo Jezus Kristus trpel, ker bodo Judje iz tega lesa križ naredili in bo moral Jezus na njem razpet umreti. Šembilja ni bila na posvetne reči navezana, bila je po modrosti nebeški podučena, spoznavala je tudi veliko reči iz zvezd. To je tudi kralju Salomonu na uho prišlo. Vprašal jo je tedaj, po kaj je prišla k njemu. In ona mu odgovori in mu reče:

»Veliki kralj, prišla sem zato, da bi poslušala tvojo modrost, ki te je Bog ž njo tako blagoslovil.«

Pogovarjala sta se več dni skupaj in Šembilja je ostala pri njem devet mesecev v Jeruzalemu in govorila sta ta čas veliko stvari.

Ko je kralj Salomon spoznal, da je Šembilja polna Svetega Duha in da velikokrat o prihodnjih rečeh go-

⁸ To ni mogoče, ker je vladal Salomon, kakor že rečeno, okoli leta 960 pr. Kr.

⁹ Kvečjemu vzhodne!

vori, jo je neki dan vprašal, če bi mu hotela nekaj prihodnjih reči naznaniti in razodeti. Odgovorila mu je:

(Prvi dan.)

»O kralj, ti si imeniten in tvoje ime je veliko. Vedi, da bo po tvoji smrti jeruzalemsko kraljestvo na dva dela razdeljeno,¹⁰ da tvoje ljudstvo kraljem ne bo več pokorno, da se bo čisto od Boga obrnilo in ne bo več njegovih zapovedi izpolnjevalo. Zato bo prišla jeza božja čezenj. Ajdje in sovražniki bodo od vseh strani tvoje ljudstvo oblegali in tvoja dva kralja bodo ujeli in jima oči izkopal in ju bodo z ljudstvom vred v tujo deželo odpeljali, kjer bosta do smrti v sužnosti ostala. Bog bo dopustil, da bo to čez nepokorna kralja in ljud-

stvo prišlo, ker so Njegove zapovedi zanemarjali. In potem bodo v sveto obljubljeni deželo tujci prišli, ki bodo tuje bogove s seboj prinesli in bodo veliko hudega storili, da ne bo od tvojih zapovedi nič več videti, kaj naj ljudstvo véruje. Njih hudobije bodo prišle do Boga, da jih ne bo mogel dalje gledati. Dal bo levom in medvedom, da bodo prišli nadnje in jih bodo veliko raztrgali. Ko se bo to zgodilo, se bodo nekateri spet spreobrnil in se k Bogu obrnili in bodo z velikim glasom klicali na pomoč in prosili za milost, da bi Bog svoje preroke poslal, ki bodo odrešenikov prihod oznanjali in po Mozesovih postavah ljudstvo v dobrem poučevali, njegovo pregrešno življenje karali, ga od peklenških grehov odtegovali. Ker bo pa to vse zaman in ne bodo ljudje za ta nauk in prerokovanje nič marali, bo prišla jeza božja čeznje. In Gospod Bog bo kraljico in nje ljudstvo po vsem svetu razkropil, tako da ne bo nobenega judovskega in izraelskega kraljestva do konca sveta več. Poslej bo svetloba in čast jeruzalemska za več let odstavljena in tempelj, ki si ga sam postavil, bo z mestom vred razdejan. Pozneje, čez več let, ko se bo ljudstvo izraelsko spet k Bogu obrnilo, Ga na pomoč klicalo in za odpuščanje prosilo, jih bo Gospod uslišal in vrnil se bodo spet v Jeruzalem, da bodo tempelj in mesto pozidali. Pa ga ne bodo več s tako častjo kakor si ga ti. O kralj véliki, to zidanje bo pa zato takšno, ker ne bodo svojega kralja imeli, ampak bodo pod oblastjo Rimljanov. Nato ne bodo zidali templja oni, marveč ajdje. Vedi, o kralj, jeruzalemska tla so sveta tla, ker bo tod Mesija hodil, ko bo ljudi od podédovanega greha in vseh hudičevih vezi reševal in grozno velike čudeže delal. Od deželskega ljudstva spoznan bo nespoznan ostal in za svoja dobra dela in za svoj sveti nauk bo k najgrozovitejši smrti obsojen, na

¹⁰ Judeja in Samarija. V naslednjem se popisujeta asirska in babilonska sužnost.

križ. Vedi, o kralj, čez ta potok vodi brv. Iz tega lesa bo imel Odrašenik ali Mesija križ narejen, na katerem bo moral razpet umreti po človeški naravi. Po Njegovi smrti bo veliko delo Gospodovo narejeno in se bodo v Jeruzalemu velike reči godile. Tako je tudi Kalvarska gora sveta, ker bo na nji Gospod Odrašenik svojo dušo Gospodu Bogu izročil. Srečni ljudje, ki bodo tačas živeli in bodo verovali, kar se bo v tistih dnevih godilo, ko se bo Mesija s smrtjo boril. Srečni tisti, ki bodo Jezusov nauk sprejeli. Veliko jih bo zavoljo tega nauka mučenih in bodo morali zavoljo Jezusovega imena grozno smrt in mučeništvo prestati. Zato bodo pa krono miru in večnega življenja dosegli. Tisti čas bi si jaz voščila živeti in vse, kar se bo v Jeruzalemu godilo, videti, ker se bodo velike reči godile, da še od stvarjenja takih ni bilo, ko bo božji Sin svojo dušo nebeskemu Očetu izročal. Tisti čas bo sonce otemnelo in mesec ne bo nobene svetlobe dajal in skale bodo pokale in veliko mrtvih bo od smrti vstalo.

Zdaj vpraša Salomon: »Kako, da bodo trupla mrtvih vstala?«

Šembilja mu odgovori: »Takrat ne bo še sodni dan, ampak veliko trupel bo od mrtvih vstalo, tistih namreč, katerim je Bog obljubil: Abrahamu in očakom, kateri zdaj v temoti čakajo, da bodo vstali in šli z Odrašenikom pred peklenska vrata. Zakaj Mesija ima tiste spravljene, kateri so morali odrešenja v temoti čakati. Rešil jih bo vezi hudičevih in bo hudiču takrat oblast vzel. In ko se bo to zgodilo, bo te očake z veliko častjo iz predkepla peljal k prestolu svoje časti, kjer bodo potem veselje za večne čase uživali. Po grozoviti smrti Odrašenikovi bosta čez Jeruzalem jeza in maščevanje

prišli, tako da bo mesto razdejavano in da bo tvoja posoda, ki si jo v svetišču spravil, prišla v Rim in bo tam ostala do konca sveta. Zakaj Rim bo sedež Gospodov imenovan in Jeruzalem pride pod oblast ajdov. Ajdje bodo svete kraje s srčnostjo ohranili, bolj kakor izraelsko ljudstvo. Vérovali bodo, da je Mesija velik prerok bil, ker je bil od Boga na svet poslan. Zato bodo Njegov sveti grob in druge svete kraje v časti držali. Mesijev nauk se bo po vsej deželi na široko razširil in veliko dežela in krajev bo Jezusov nauk sprejelo in ljudstvo se bo k pravi veri spreobrnilo. Drugi pa bodo zoper to vero in bodo pazili, da bi jo izmed ljudi spravili. Mesija pa ne bo dopustil, da bi njegov vérovani nauk k nič šel in zveličani bodo, kateri ga bodo v svojih srcih ponižno ohranili.«

(Dalje.)

Slovenske slovnice v 350 letih

Prvi stvaritelj slovenske knjige, Primož Trubar, je oral ledino. Do leta 1551. ni Trubar videl nobene slovenske knjige. V svoji prvi knjigi (1551) je vzel za pisavo gotico, 1555 pa jo je opustil in prevzel latinično. Prve pripombe o pravilnem izgovoru (ortoeopika) in o pravilnem pisanju (ortografika) je dal v »Katekizmu« (1551). Podobne pripombe je podal v »Abecedariju« (1555). Trubar je torej bil naš prvi pisatelj — in prvi slovniciar. — Sebastijan Kralj je reformiral grafiko in ortografijo. Umrl pa je premlad (1567) in njegove reforme niso še prodrle. Trubar je šel po svoji poti dalje, ostali pa za njim. Ščasoma pa je Jurij Dalmatin spoznal Kreljeve pravilnosti. V svoji »Bibliji« (1584) se ravna po Kreljevih reformah. Revizijska komisija (1581), ki je imela nalogo, da ugotovi teološko pravilnost prevoda sv. pisma in pregleda jezik, je ovrgla Kreljeve spremembe. A kljub temu je zmagal Dalmatin.

Prvo pravo slovensko slovnico je sestavil Adam Bohorič. Izšla je l. 1584. pod naslovom »Arctica horulae«. Za predlogo je imel Bohorič Melanchthonovo latinsko slovnico, zato je tudi opaziti v Bohoričevi slovnici, kako se je na mnogih mestih naslonil na predlogo. Pisava v tej slovnici je bohoričica, ki jo odslej rabijo do srede 19. stoletja. Slovnica sama ni imela nobenega vpliva na jezik, edino preurejena pisava je obveljala. Pisatelji so se učili jezika večinoma pri Dalmatinu in ostalih piscih. — V Megiserjevem slovarju (1592) imamo dodatek slovnice, ki temelji na Bohoričevi slovnici in na koroškem narečju. — 17. stoletje ni dalo nobene slovenske slovnice. Le nekaj skromnih pripomb imamo v slovarju Alasia da Sommaripa. — 18. stoletje pomeni začetek naporov za dobro slovensko slovnico. L. 1715. je izšla nova izdaja Bohoričeve slovnice, ki jo je prirejal o. Hipolit. L. 1758 so zopet ponatisnili Hipolitovo Bohoričevo slovnico jezuiti v Celovcu.

V drugi polovici 18. stoletja pa je začela nova doba našega pismenega jezika. Poleg mnogih drugih narodnih, političnih, kulturnih prizadevanj je tudi slovnisko vprašanje stopilo v ospredje.

Veliko prahu je naredila slovnica, ki jo je napisal o. Marko Pohlin, Ljubljčan, ki je preveč upošteval gorenjsko in dolensko narečje. Prva izdaja je izšla l. 1768, druga l. 1783. Proti Pohlinovi pisavi so se tedanji slovenski pisatelji izrekli za bohoričico. Proti njegovim reformam so nastopili Jožef Hasl, Frančišek Gorup in Ožbalt Gutsman, ki je dodal svoji knjigi »Krščanske resnice« (1770) »Opombe o slovenskem in kranjskem pravopisu« v nemškem jeziku. L. 1777. je izdal slovnico (Windische Sprachlehre), ki je doživela šest izdaj. Pomembna pa je ta slovnica v toliko, ker je Gutsman vzel rožansko narečje za knjižni jezik.

Mihael Zagajšek (Zelenko) je bil Pohlinov učenec. L. 1791. je izdal dvojezično slovnico. Je pa to prva slovenska slovnica, ki je pisana v slovenskem jeziku. Pomembna je, ker uporablja srednještajersko narečje.

Kumerdejva in Japljeva slovnica sta ostali v rokopisu.

Jernej Kopitar je izdal prvo znanstveno slovensko slovnico v nemškem jeziku. Skoraj polovica knjige govori o pisavi. Pravi pa, da se držimo bohoričice, »dokler ne pride drugi Čiril«. Po Kopitarjevi slovnici, ki je izšla 1809, je postala slovenščina predmet slavistike. Vplivala je dosti na knjižni jezik.

Vodnikova slovnica (1811) je bila spisana pod vplivom Kopitarjeve. Zlasti je važna zaradi besedoslavlja. Novo poglavje v slovnici je poglavje o tvorbi besed. (Nadaljevanje na strani 80.)

Zgodovina tekočega zlata

OB STOLETNICI NAJMOČNEJŠE VELESILE – PETROLEJA

Proti sredi preteklega stoletja — natančno pred 100 leti: januarja l. 1859 — se je rodila nova svetovna velesila: petrolej - nafta. Zaradi nje ne bo pisana zgodovina teh sto let le s krvjo, ampak tudi z oljem.

Gonili svetovnega gospodarstva sta bili nekaj zlato in srebro. Kasneje so to postali premogovniki in rudniki železa, zaradi njih je nastala večina novih vojska. Ko so začeli leta 1914 bobneti topovi, je živel ves svet še v znamenju premoga.

Leta 1918 pa je že nastopilo stoletje petroleja. Skušnje svetovne vojne so odprle oči vsem gospodarstvenikom in vsem državnikom. Nafta je postala najvažnejše in najpomembnejše vojskovalno sredstvo motorizirane sodobnosti in najvažnejši tvorec svetovne politike. Narodni in velesile se žilavo bore za posest najdišč nafte. Nafta odloča o konferencah, vojnah in zvezah. Postala je skrivnost današnjega časa. Boj se bije po večini prikrito in le malokdaj izbruhnejo plameni na dan. Med temi boji nastaja moderni epos, legenda dvajsetega stoletja, ki nosi naslov — nafta.

Pred milijoni let, ko je še morje pokrivalo večino zemeljske oble, se je začelo v vodi prvo življenje. Prva živa bitja so bila majhna in neznatna; morje jih je naplavljal v velikanske zalive, kjer so milijarde in milijarde teh prvih živih bitij poginile. Tako so se nabirali na dnu morja bilijoni teh mehkužcev. Minilo je zopet nekaj milijonov let in grobišča teh mehkužcev so pokrili skladi blata in apnenca. Nepredušno zaprti ostanki pa niso strohneli. Pod silnim pritiskom so se polagoma spremenili v temno, mastno tekočino. Tako se je rodila — nafta.

Dolga razdobja so potekala od tedaj, vedno več kopnega je pogledalo iz morij, med silnimi potresi je pokala zemeljska skorja in včasih je skozi razpoke pritekla smrdljiva, črna tekočina. Ko je zemlja dobila sedanjo obliko in je že človek hodil kot divji pastir po njej, je marsikdaj prišel tu in tam do vrelcev maščobne tekočine, a ni vedel z njimi kaj.

Čeprav zgodovina tudi zadnja tisočletja ni bogve kako zgovorna, vendar nam pove, da so se že zdavnaj lotile bistre človeške glave izkoriščanja nafte.

Najstarejši in najprej znani vrelci nafte so bili ob Kaspiškem jezeru. Stoletja pred Kristusovim rojstvom je do teh vrelcev prišel Zaratustra. Petrolej je gorel tedaj z velikanskim plamenom. Pravijo, da je Zaratustra tu utemeljil vero o večnem ognju in večni temi in o bogu ognja Ahura-Mazdu. Prvo srečanje človeka z nafto je ustvarilo vero, ki je skoraj dve tisočletji vodila življenje Perzijcev. Vera je končno ugasnila, reka »večnega« ognja ob Kaspiškem morju pa ni.

Mnogo kasneje je Aleksander Veliki strme ogledoval proti nebu rastoče ognjene stebre vrelcev. Stoletja za njim je prišel v spremstvu svojih železnih legij Pompej in šel mimo. Prav tako so šli osvajalci mimo nafte: Azteki v Ameriki, Indijci v Indiji, Indijanci v sedanji Venezueli in vsi drugi rodovi, ki so naleteli na vrelce.

Ozemlje obilnih petrolejskih vrelcev pri Kirkuku na iraško-turški meji. Od teh vrelcev držita ogromna cevovoda do Tripolisa v francoski Siriji in do Haife v angleški Palestini

Prvo ljudstvo, ki je zemeljsko olje izkoristilo, je bilo tisto, ki je tudi prvo zgradilo za tedanje razmere nepremagljivo Maginotovo ali Siegfriedovo linijo. Kitajci, ki so se obdali z več tisoč kilometrov dolgim in tedaj nepremagljivim trdnjavskim zidom, so tudi prvi odkrili skrivnost nafte, čeprav v njihovi domovini ni bogatih najdišč. Le malo sledov je ohranjenih o vrtalnih spretnostih starih, rumenih inženirjev. Le nekaj preperelih listov poroča o odkritju nafte in njegovih posledicah leta 221 pr. Kr. roj. Kitajskemu cesarstvu je tedaj vladala dinastija Šin. Cesar te dinastije je ukazal, naj iščejo v vsej deželi ležišča soli. Cesarjevi inženirji so šli na delo in na 640 različnih mestih velikanske države navrtali zemljo v upanju, da v globini pridejo do soli. Ti kitajski inženirji so pred več kakor 2000 leti našli spretne načine vrtanja, ki niso skoraj nič slabši od današnjih.

Šestdeset let so vrtali inženirji in ponekod so dosegli globino nad 1000 metrov. Vsaki deset minut so se menjale delavske skupine. Edina večja pogonska sila za vse delo pa so bile volovske vprege.

Prepogosto se zgodi, da iskalec petroleja naleti na sol. Obratno se je zgodilo kitajskim inženirjem, ki so začudeni zapazili, kako se jim je pri vrtanjih v pokrajinah Jang-kjang in Šansi prikazala namesto soli nepričakovana črna in smrdljiva tekočina, ki jim je zmedla vse račune. Kljub razočaranju pa so smrdljivo tekočino preizkusili in ugotovili, da lepo in svetlo gori. Zato so inženirji kaj hitro sestavili svetilko. Kitajski cesar je bil prvi človek na svetu, ki si je lahko dovolil razkošno razsvetljavo s petrolejkami. Čistiti nafto sicer Kitajci nikdar niso poskušali, pač pa so našli za nafto še drugo uporabo. Na pljučih bolni bolniki so jo morali vdihavati. Tudi pri kožnih boleznih so obolele ude na debelo namazali z nafto. Višek tedanjih kitajskih izumov pa je bila petrolejka, v kateri je gorel plin, kakor v naših modernih petroplinkah. Pomanjkanje nafte je bilo vzrok, da se uporaba ni razvila naprej.

Verjetno je, da so načine vrtanja od Kitajcev prevzele dežele v Indiji. Tam so v kasnejših dobah z vrtanjem iskali sol in vodo. V srednjem veku so celo evropske dežele iz bližnjega Vzhoda dobile umetnost iskanja vode. Vrtalni načini Evropecev pa so osnova za

najbolj globoka vrtanja, ki so jih dosegli Amerikanci v zadnjem času pri iskanju nafte. Občudovanja vredni izum kitajskih inženirjev je naredil v tisočletjih dolgo pot okrog sveta.

Prvi, ki so za Kitajci izkoristili nafto, so bili mohamedanci. Ko se je država bagdadskih kalifov začela širiti, je tudi padlo osvajalcem v roke ozemlje med Kaspiškim jezerom in Črnim morjem, kjer je tedaj gorelo nešteto vrelcev nafte. Novi glavar te pokrajine je vladal v mestu Bakuju. Pokrajina je bila revna in glavarju je hudo manjkalo dohodkov, posebno zaradi tega, ker so smrdljivi studenci še tisto malo plodne zemlje popolnoma pokvarili. Zato je poglavar dal preiskati nafto, če bi bilo kaj z njo. Kmalu so njegovi strokovnjaki iztuhali preprost način za čiščenje nafte. Na dvoru kana v Bakuju so prvič pridelali preprost petrolej. Ni bilo dolgo, pa je bila narejena tudi prva petrolejka. Z njo se je postavljala prvi petrolejski magnat sveta — kakor tisoč let za njim Rockefeller. Kako so že v tedanjih časih poznali problem monopolov, najlepše kaže nadaljevanje zgodbe. Kan je poslal perzijskemu šahu petrolejsko svetilko, ki je bila navdušeno sprejeta. Kan je dobil dovoljenje, da sme edini prodajati petrolej po vsem cesarstvu, šah pa si je pridržal pravico, da sme edini v svojih delavnicah izdelovati svetilke in jih prodajati.

Razvila se je živahna kupčija. Kan je prodajal petrolej po visokih cenah, kupovali pa so ga bogataši. Ker se je pa kanu zazdelo, da bi lahko zaslužil še precej več, če bi tudi revni ljudje kupovali gorivo, je začel prodajati tudi neočiščeno nafto, ki je razsvetljevala revne domove. Razvaline veličastne palače v Bakuju še danes pričajo, kako posrečena kupčija je to bila. Zadnji kan v Bakuju, Hasan Kuli kan, ki je živel v začetku devetnajstega stoletja, je na mesec »izvozil« 2000 ovčjih mehov nafte in petroleja v Perzijo. Toda vojska ruskega carja je leta 1805 prišla pred Baku. Čez leto dni so Rusi zavzeli Baku, kan je zbežal in odnesel s seboj skrivnost za pridobivanje petroleja.

Leta 1908 je car imenoval za mesto in pokrajino Baku gubernatorja, ki je svoje imenovanje vzel za dokaz, da je padel v nemilost. Gubernator je sklenil,

Ena sama turška rodbina v Kirkuku ima — od sultanov podeljeno — pravico, da še vedno lahko zajema nafto iz vrelcev tako, kakor so jo zajemali od pamtiveka. Ta preprosto čiščeni petrolej prodajajo siromašnemu prebivalstvu v tej divjini.

Delavci duše majhen petrolejski požar...

da bo z vzorno upravo dokazal svoje sposobnosti in si zopet pridobil carjevo milost. Za začetek je dal sestaviti znanstveni, statistični in gospodarski popis svoje gubernije in ga poslal v Petrograd. V tem opisu je opozoril tudi na naravno čudo te pokrajine, na vrelce nafte in jih priporočil blagohotni pažnji carske akademije znanosti. Car je v resnici odločil, naj gre komisija akademije v Baku in preišče vrelce. Tedne in tedne so trajala raziskovanja učenjakov na najdiščih najboljše nafte na svetu. Strokovno mnenje, ki so ga prvič dali evropski znanstveniki, pa se je glasilo: »Nafta je nekoristna izločina zemlje. Sama po sebi je lepljiva in smrdljiva tekočina, ki je ni v nobenem primeru mogoče izkoristiti. Porabiti bi se morda dala za mažo škripajočih koles na kmečkih samokolnicah in vozovih domačinov.« Tako je končalo prvo srečanje evropske znanosti z nafto, ki je tudi odločilo nadaljno dolgoletno usodo »smrdljive tekočine«.

Ne bi storili prav, če ne bi prebrskali tudi klasikov in pogledali, kaj je bilo njim znanega o nafti. Narodi vzhoda so imenovali kameno olje »nafta«, kar pomeni v arabščini »to, kar teče iz zemlje«. Rimljani so jo imenovali »Petraeoleum« (petrolej!) — olje iz kamna. Herodot pripoveduje v 119. poglavju 6. knjige, kako v Perziji kmetje črpajo iz vodnjakov smolo, sol in olje. Olje so imenovali Perzijci »radinake«. Tudi Plinij poroča v 108. poglavju 2. knjige o oljnatem jezeru pri mestu Samosati v Siriji. Leta 68 pred Kr. je napadla mesto Samosato rimska vojska in rimsko brodovje pod poveljstvom Lukula. Prebivalci mesta sicer niso imeli dobro oboroženih legij, pač pa obilne zaloge najmodernejšega vojnega pripomočka bodočnosti — nafte. Tedaj je nafta prvič odločila bitko. Ko se je bližalo rimsko brodovje mestu, so prebivalci začeli zlivati na vodo nafto ter jo zažgali. V nekaj trenutkih je začelo goreti morje in vse rimsko brodovje je zgorelo. Pot po suhem pa je zapiral prekop, v katerem je zopet gorela nafta. Tistim rimskim legionarjem, ki so se kljub temu prebili do mestnega obzidja, pa so branilci zlivali na glave gorečo nafto, ki je tudi rešila mesto.

Posebno zanimivost pripoveduje še Plinij iz Babilona. Tam so uporabljali črno smrdljivo tekočino za ceste. Verjetno so preprosto asfaltirali ceste — kakor danes. Potem knjižni viri molče. Sele po odkritju Amerike zasledimo v potopisih iz Amerike prve opombe, ki zopet govore o nafti.

Desetletja je veljala sodba ruske akademije znanosti o nafti. Nekateri so kmalu začeli domnevati, da nafta ni tako nekoristna, vendar se niso mogli uveljaviti. Član francoske akademije znanosti Selligne je v letih 1834 do 1848 presenetil znanstveni svet s čudnimi odkritji. Dokazal je, da se da iz nafte pridelovati petrolej, svetilni plin, razne maščobe za mažo, barve, katran, parafin in razna zdravila. Zaradi teh odkritij so ga pariški humoristični listi krstili za »kralja alkimistov«. Na žalost vsa ta odkritja niso prav nič koristila, ker v Evropi niso poznali najdišč nafte. Položaj je postal smešen.

V Ameriki je bilo tudi več vrelcev nafte, in nekako januarja 1839 je našel v Tarentu pri Pittsburgu Samuel

M. Kier vrelec nafte, katerega je poskušal izkoristiti. Vedel je, da se Indijanci včasih mažejo s tem oljem, ki naj bi imelo izredno zdravilno moč. S primerno reklamo je začel po vsej Ameriki prodajati drobne stekleničice s čudežnim zdravilnim oljem, ki ga je krstil »Seneca Oil«. To zdravilno olje je zaradi trgovske sposobnosti Samuelove našlo pot tudi v Evropo. Ko je kupčija najbolj cvetela, je šlo na mesec več kakor sto tisoč steklenic olja med ljudi v starem in novem svetu. Kier se je lotil tudi preprostega čiščenja nafte in je ustvaril prvo čistilnico. Zal pa je kmalu zatem vrelec nafte usahnil in Kier se je lotil vrtnja soli. Zdravilno olje pa so ljudje brez bolečin pozabili.

Leta 1854 je parna žaga iz mesta Titusville v severozahodni Pensilvaniji poslala kemiku Georgeju Bisselu v Dartmouth Collegeu stekleničico nafte, ki je izvirala na posestvu. Kemik je takoj spoznal pomembnost nafte, vendar je še vprašal profesorja Sillimana na Yale Collegeu za mnenje. Ta je poznal odkritje Francoza Seligna in napisal oceno, nad katero je zastrmela vsa Amerika. Bissel je leta 1857 naročil nekemu podjetnemu polkovniku, naj gre in išče nove vrelce nafte v bližini mesta Titusville. Debelo leto dni so se smejali prebivalci mesta samotnemu čudaku, ki je stikal po zemlji in s preprostimi vrtalnimi napravami skušal doseči nafto. Sele ko je našel sodelavca, ki je bil svojčas zaposlen pri Kieru kot vrtalni strokovnjak, je našel leta 1859 prvi vrelec nafte, ki je dal na dan 25 sodov.

Lov za zemeljskim oljem, ki se je bil razbesnel leta 1860, je pomagal, da se je razvila z izredno naglico največja industrija sveta. V zmedo tedanjih prvih let pa je posegel največji »stroj za zbiranje denarja«, ki si je svoje bajno bogastvo dobil prav iz nafte. John David Rockefeller se je že leta 1862 lotil čiščenja nafte in je od tedaj naprej z neverjetno naglico začel prevzemati vodstvo v ameriški petrolejski industriji. Z brezobzirnimi sredstvi je ustvaril svoji družbi nepremagljiv položaj, in je prav zaradi tega veljal za najbolj zasovražena človeka sveta. Rast njegovega pravljirnega bogastva iz nafte na kratko rišejo številke:

Leta 1865 je imel Rockefeller 50.000 dolarjev, leta 1870 je tridesetletni Rockefeller ustanovil družbo Standard Oil in bil že milijonar v dolarjih. Leta 1885 je imel že nad sto milijonov dolarjev. Leta 1900 je bil nad eno milijardo dolarjev težak, leta 1910 pa je dosegel višek ter so ga cenili tedaj na dve milijardi dolarjev.

Podobno so se razvijale petrolejske velike družbe v Evropi, kjer je najmočnejša predstavnica nafte angleška družba Shell, katero je vodil Nizozemec Henry Deterding.

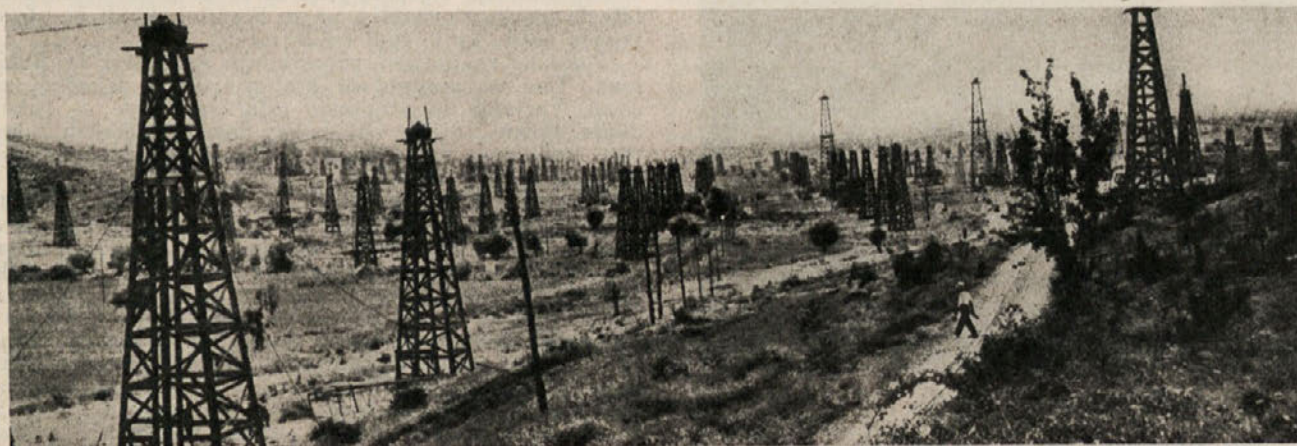
Ko se je končala svetovna vojna, je lord Curzon v svojih spominih na svetovno vojno po pravici napisal znameniti stavek: »Valovi petroleja so nesli zaveznike do zmage«. Konec leta 1917 je namreč antanti zmanjkalo vseh pogonskih sredstev, ker je nemška podmor-

Petrolej gori... Iz zemlje je bruhnil nov vrelec in se po neprevidnosti vnel. Petrolej gori dneve, tedne, leta...

niška vojna preprečila dovoz nafte v Evropo. Tedaj je dal na razpolago Rockefeller svoje ladjevje za prevoz nafte in zavezniki so bili rešeni stiske. Da se pa svetovna vojna že prej ni žalostno končala za zaveznike, je zasluga Deterdinga, ki je organiziral v dobrih desetih letih pred svetovno vojno drugo najmočnejšo petrolejsko družbo, ki naj bi služila angleškemu imperiju. Zato ni nič čudnega, če je ob novem letu 1920 izšla v Londonu knjiga, ki nosi naslov: »Zmaga družbe Shell nad nemškimi cesarstvom«.

Tudi v sedanji vojni, v kateri še neprimerno bolj odločajo vojni stroji, bo nafta igrala odločujočo vlogo. Sicer so že znani načini za umetno izdelovanje tekočih pogonskih sredstev, vendar je vprašanje, če bo ta način izdelovanja mogel kriti velikanse potrebe, ki jih postavlja moderno vojskovanje vsem državam, zlasti tistim, ki so brez naravnega zemeljskega olja.

Puščava je izginila, divjino so prekrile stotine vrtalnih stolpov in črpalnikov, iz katerih teče noč in dan petrolej — gonilo modernega gospodarskega življenja.

Svet v mesecu dni vojne

Zadnja svetovna vojna od 1914. do 1918. leta je prešla v učbenike diplomatske zgodovine z lepim prilastkom, češ da je bila »une guerre pour la succession de l'Autriche — vojna za nasledstvo avstro-ogrske monarhije«. Z versajskim mirom je bila mogočna srednjeevropska monarhija razbita, v tem delu sveta okoli nas pa je nastalo polno majhnih samostojnih držav, ki so zatonile na predvečer sedanje vojne, ki se je začela v septembru 1939. Ta razdelitev Srednje Evrope je slonela na načelih, ki jih je s svojimi 14 točkami postavil predsednik Zedinjenih držav, Wilson. Srednjeevropsko kotlino naj bi urejalo načelo o samoodločbi narodov.

Srednjeevropske težave so priklicale novo vojno na površje. Nova vojna bo verjetno nosila naslov »vojne za usodo Srednje Evrope«. Zaključek te vojne bo zopet do temelja pretresel in spremenil obličje tega dela sveta. Dosedaj pa je šele ena srednjeevropska velesila zapletena v vojno; kakšna bo usoda drugih držav ob posledicah, ki se pripravljajo največ ravno zanje, bo pokazala sila in udarnost tistih, ki so v Srednji Evropi še ostali na taki ravnini, da lahko soodločajo o njeni usodi.

Načela o novi ureditvi Srednje Evrope pa že prihajajo na dan. Mesec december je bil poln raznih poslanic, govorov in želja, ki so jih vlade izmenjale za najlepše praznike človeštva. Najvažnejši je bil v tem oziru pač govor papeža Pija XII., ki je v svojem božičnem nagovoru nakazal pot, kako se bo moral izoblikovati pravični mir ob koncu sedanje vojne. Papežev nagovor je obsegal naslednja načela: 1. pravica do neodvisnega življenja za vsak narod; 2. razorožitev; 3. ustanovitev mednarodnih ustanov, ki bi nadzorovale izpolnjevanje pogodb; 4. varstvo verskih in narodnostnih manjšin; 5. spoštovanje božjih in naravnih zakonov. Papeževi predlogi za mir so krenili že daleč naprej od Wilsonovih točk, na katerih je slonel mir iz leta 1919. Odmev tega govora je bil ogromen, predsednik Zedinjenih držav Roosevelt pa je odgovoril nanj s posebnim pismom in upostavil diplomatske stike s sv. stolico.

Za nas srednjeevropske narode pa so načela tega govora še posebno važna, ker poslej nikdo več ne bo

mogel mimo njih. V teh dneh je predsednik Zedinjenih držav Roosevelt še podčrtal nujnost takega razvoja, ko je v posebnem govoru pred kongresom izključil možnost nasilnega urejanja za bodočnost, zahteval priznanje enakih pravic za vse in poudaril, da pri sklepanju miru Zedinjene države ne bodo smeje biti odsotne.

Medtem se pa na severu Evrope nadaljuje žalostna finskega naroda, ki se bori proti ogromni premoči za svojo svobodo. Boljševiški imperializem je po vdoru svojih čet na finsko ozemlje sklenil z nameščencem kominterne, Kuusinenom, pogodbo o tem, kako je treba finsko ljudstvo osvoboditi in ga vključiti v Zvezo sovjetskih republik pod vodstvom Moskve. Dočim se v ostali Evropi postavljajo obrisi novega reda, na severu zaslužnjuje mali narod tisti režim, ki je še pred meseci varal svet z načeli, ki so obsojala tako ravnanje. Tisti, ki so ves čas obsojali kapitalistični imperializem, groze sedaj vsem malim narodom, da jih bodo oropali svobode v imenu svoje diktature. Srednjeevropskim narodom se postavlja izbira med zahodnim imperializmom in imperializmom proletarske diktature. Toda »zahodni imperializem« je v 19. stoletju preobrazil Evropo v imenu narodnostnih načel in omogočil obnovo moderne Italije in Nemčije, svetovno vojno pa zaključil z osvoboditvijo malih srednjeevropskih narodov. Ta pot napredka se v Evropi ne bo mogla več ustaviti. Usoda Srednje Evrope se bo mogla pravilno razvozlati samo tako, da bo sleherni narod smel odločati o svoji usodi; neiskrenost boljševiškega imperializma pa bo pognana nazaj v azijski okvir. V Zvezi sovjetskih republik živi zaslužjena cela vrsta narodov, ki se bodo tudi morali spomniti evropskih osnov svoje kulture.

V decembru pa so se politični svetovni dogodki razvijali takole:

1. Dne 30. novembra so sovjetske čete brez vojne napovedi vdrle na finsko ozemlje. Sovjetska vlada je hitela poudarjati, da s Finsko sploh ni v vojnem stanju. Stalin je istega dne izjavil časnikarjem, da sta sedanjo vojno zagrešili Anglija in Francija, ko sta napadli Nemčijo. Ameriška vlada je še v zdajšnjem trenutku skušala posredovati za mir, toda sovjetska vlada je rezko odbila posredovanje.
2. Številni listi pišejo, da je Stalin zato izzval v neugodnih mesecih vojno s Finsko, ker se mu mudi na jugovzhod Evrope, kjer bi Sovjeti hoteli po svoje krojiti usodo malim narodom.
4. Finska vlada se je obrnila na Zvezo narodov s prošnjo za pomoč in z vlogo, da naj Zveza narodov obsodi sovjetsko dejanje.
5. Sovjetski napad na Finsko je povzročil nemir med skandinavskimi državami, ki so sklenile sestati se na posebni konferenci v Oslu. — V Italiji so se začele velike demonstracije proti sovjetski Rusiji. — Madžarski listi pišejo, da groze Sovjeti Romuniji kljub jasnemu italijanskemu stališču, ki je proti vdoru Sovjetov čez Karpatе.
7. »Telegrafo«, list grofa Ciana v Livornu, piše, da želi Italija zvezo držav, v kateri bi bile Italija, Madžarska, Jugoslavija in Bolgarija. — Sovjetske radijske postaje napadajo Italijo, Romunijo in Švedsko.
9. V Rimu se je sestal veliki fašistični svet in sprejel resolucijo, v kateri poudarja, da se Italija ne bo vojskovala, v Podonavju in na Balkanu pa se ne sme nič zgoditi brez Italije. — Sovjetski listi so nehali z napadi na Romunijo; sovjetski vladni krogi so podali celo izjavo, v kateri poudarjajo, da nimajo sovražnih namenov do Romunije.
11. V Ženevi se je sestala Zveza narodov in poslala Finski in Sovjetom 24-urni ultimatum za ustavitev sovražnosti. Nato je soglasno izključila Sovjetijo. — Na Švedskem raste vznemirjenje zaradi dogodkov

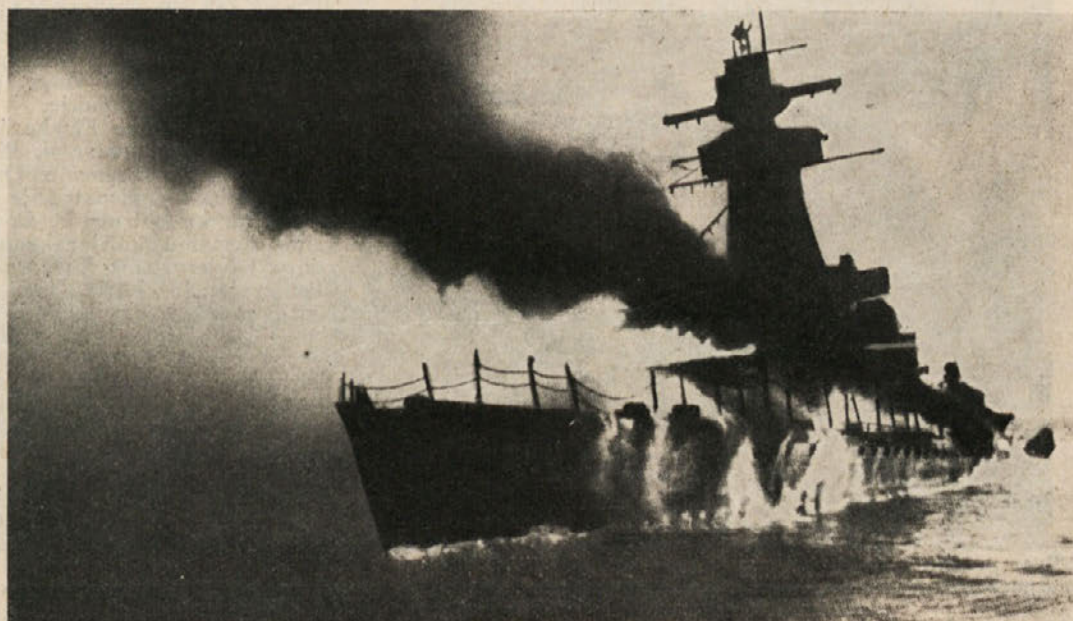

»Brez posebnih dogodkov...« govore dan za dnem uradno poročila s francosko-nemškega bojišča. Slike z bojišča pa so zgovornejše...

- na Finskem; začenjajo se zbirati prvi prostovoljci za finsko vojsko.
15. Ameriški listi pišejo, da veže Turčijo in Romunijo pogodba o tem, da bo Turčija takoj pomagala Romuniji, če bo sovjetska Rusija Romunijo napadla. — Sovjetski veleposlanik v Rimu, Gorelkin, je naglo odpotoval iz Rima na predvečer dneva, ko bi moral izročiti poverilnice italijanskemu kralju. Sovjeti niso imeli veleposlanika v Rimu od abesinske vojne; ker so s svojimi imperialističnimi posegi na Poljskem in Finskem prekosili vse imperializme, so skušali s priznanjem italijanskega cesarstva okrepiti v tem delu Evrope svoj položaj.
  16. Italijanski zunanji minister grof Ciano je imel v poslanski zbornici velik govor o italijanski zunanji politiki. Najvažnejša je bila pač izjava, da je Italija za podpis pogodbe med Nemčijo in Sovjeti izvedela šele na predvečer, in sicer ga je telefonsko obvestil kar von Ribbentrop in da je bilo v Milanu in Salzburgu po sklenitvi vojaške pogodbe med Italijo in Nemčijo dogovorjeno, da rabita za pripravo na morebitno vojno Italija tri leta, Nemčija pa štiri do pet let.
  19. V razlagah o Cianovem govoru pišejo italijanski listi, da ne zadene Italije nobena krivda za razmah Sovjetov v Evropi.
  21. Italijanska vladarska dvojica je obiskala papeža Pija XII. Ta dogodek so v vsej Italiji slavili kot izreden dokaz za uspeh sprave, ki je bila pred 10 leti sklenjena med Vatikanom in Italijo.
  22. Zaradi sovjetskega napada na Finsko je Amerika prepovedala izvoz letal v Sovjetijo. — Italijanski listi poročajo, da je vlada v Afganistanu oklicala splošno mobilizacijo zaradi zbiranja sovjetskih čet ob afganistanski meji. — Med skandinavskimi državami se širi vznemirjenje, ker se širijo vesti, da je nemško vojno brodovje odplulo v skandinavske vode.
  25. Ker se je sovjetska ofenziva proti Finski razvila v hud poraz, pišejo listi, da Sovjeti že kličejo na pomoč nemške vojaške in gospodarske strokovnjake. — Nemški listi pišejo, da se bo kmalu začela borba za Dardanele, ker bo sovjetska Rusija morala napasti Turčijo in Romunijo. — Turške oblasti so začele nadzirati nemške državljane v Turčiji in je bilo v Carigradu pri Nemcih izvedenih več preiskav.
  27. Iz Helsinkov poročajo, da je na Finskem že 2000 italijanskih prostovoljcev, prav tako pa se organizira uspešna pomoč iz vseh držav, ki so v Zvezi narodov glasovale za resolucijo o skupni pomoči za Finsko.
  28. Papež Pij XII. je vrnil obisk italijanski vladarski dvojici. To se je zgodilo prvič po letu 1870. Ves obisk je potekel v izredno slovesnem in prisrčnem okolju in ves svetovni tisk podčrtava njegov pomen, ki zelo presega okvir popolne sprave med Cerkvijo in državo v Italiji.
  29. Ob koncu meseca pišejo angleški listi, da se bo začel nov posredovalni poskus za sklenitev miru. Dne 30. januarja se bo verjetno sestal nemški rajstag in Hitler bi naj v svojem govoru zadnjič odločno povedal, kakšen naj bo pravični mir. Angleški listi že vnaprej odgovarjajo, da so cilji Anglije in Francije že bili pojasnjeni.

Dogodki na vojnem polju pa so bili v mesecu decembru popolnoma v znaku razvoja ofenziv ob sovjetski in finski meji. Sovjetske čete so vdrle na finsko ozemlje dne 30. novembra in po vsem rdečem svetu bi morala vsa srca zaigrati v neomejenem veselju, kajti rdeči vojak je krenil na pot, ki naj svetovni proletarski revoluciji zariše vsa njena srečna obzorja. Bilo bi naj tako, kakor tedaj, ko zmagovita revolucija krene na pot razmaha z orožjem v roki. Za seboj nosi take ideje in toliko sreče, da se povsod odpirajo srca in duhovi, ki pozdravljajo novo pomlad narodov in človeštva. Tako je krenila na pohod francoska revolucija in v prvi zmagoviti bitki pri Valmyju dosegla tak zmagovit uspeh, da je Goethe vzkliknil, da se je tedaj začela nova doba v evropski zgodovini. Francoska revolucionarna armada je tudi vodila s seboj politične komisarje; ko so pa opazili njihove »zmožnosti«, so jih vrnili v Pariz, kjer so jih hitro nekaj obglavili. Sovjetska vojska pa je krenila na pot razcapana, brez načrta in s trhlo disciplino. Pač je krenilo z njo vse polno političnih komisarjev, toda po prvih bitkah jih niso spodili nazaj v Moskvo, pač pa vrnili tja generale te vojske in jih brž postrelili. Boji te »revolucionarne armade« pa so taki, da se je kruto razgalilo in vsemu svetu nakazalo, kolikšna zaostalost in reakcija se skriva za tem votlim oklepom »svetovne revolucije«.

Najvažnejša dognanja dosedanjega poteka vojne med Finsko in Sovjeti pa bi bila pač naslednja: sovjetsko vrhovno poveljstvo sploh ni imelo nobenega načrta za vojni pohod proti Finski in vendar je znano, da morajo stalno imeti vsi generalni štabi za vsak odsek državne meje pripravljene operacijske načrte. Sovjetski generalni štab tega ni imel. — Vojak, ki nastopa v tej sovjetski armadi, ni preskrbljen z najpotrebnejšim. Se značilneje pa je: v tej vojski se mužik ne mara boriti za napihnjene namene, ki jih oznanjajo politični komisarji. Glavni prebivalec sovjetske države — kmet,

Nemška križarka »Admiral Graf von Spee« gori pred pristaniščem v Montevideu, ko jo je z eksplozijo zažgala lastna posadka na Hitlerjevo povelje.

Samopožig »Columbusa«, tretjega nemškega veleparnika (51.000 ton) v Atlantskem morju.

mora biti tako nezadovoljen s sedanjim režimom, da se zanj ne mara boriti. — Sovjetski delavec in strojnik sta skovala za to vojno slab material; tanki so zanič, moderno orožje nezadostno. Proletarec, ki naj bi bil nosilec sedanjega reda v sovjetski Rusiji, je v Sovjetiji tako srečen, da so ga sedaj na fronti morali prikleniti v tankih ali oklopnih vozilih k orožju ali stroju, da bi tako hitreje vdiral k sosedu in širil »blagoslov« svoje diktature.

Tako se je gniloba take revolucije in njene armade razkrinkala pri vzgledu, ko je trimilijonski narod ustavil vojno moč države, ki lahko mobilizira 18 milijonov vojakov.

Kronološki pregled vojnih dogodkov v decembru pa bi bil naslednji:

1. Dne 30. novembra so sovjetski bombniki ob 10 dopoldne napadli Helsinki in finsko glavno mesto presenetili, ker sovjetska vlada ni bila objavila vojne Finski. Obramba mest še ni bila pripravljena v celoti in sovjetski bombniki so ta dan na finska mesta metali poleg drugih tudi zažigalne bombe. Sovjetske bombe so pobile mnogo civilnega prebivalstva.
2. V prvih dneh so bile zelo hude borbe posebno za Petsamo, kjer so finski oddelki odbili zaporedoma več sovjetskih napadov. Na vseh odsekih so bile sovjetske čete odbite. Več dni je naletaval sneg in preprečil sovjetske letalske napade na mesta, ki so se medtem lahko pripravila za obrambo.
4. Ker ne morejo nikjer naprej, groze Sovjeti, da bodo s 400 letali napadli Helsinki. Sovjetsko vrhovno poveljstvo je oznanilo, da bo v treh, štirih dneh odločena usoda Finske, poslej pa že govore, da bodo obračun s Finsko zaključili do 21. decembra in Stalinu za šestdesetletnico položili v naročje »osvojen« Finsko. — Angleška letala so izvedla več napadov na Helgoland, prav tako pa poročajo angleški viri, da so Angleži potopili dve nemški podmornici. — Reuter je isti dan objavil, da je prišlo na Finsko 25 italijanskih letal.
5. Italijanski listi pišejo, da bo tudi Nemčija posegla v vojno med Finsko in Rusijo in zasedla nekaj norveških luk, Sovjetijo pa usmerila z njenimi napadi proti Indiji. — Finsko letalstvo je bombardiralo Murmansk.
6. Pri napadu na Murmansk so finska letala uničila 60 sovjetskih letal, na karelijski fronti pa so Finci razbili 64 sovjetskih tankov. Italija je poslala še 50 letal Fincem. — Angleški mornariški minister Churchill je izjavil, da bo kmalu 2000 angleških trgovskih parnikov oboroženih za borbo proti podmornicam.
9. Na finski fronti so Sovjeti izgubili že 25.000 vojakov. Sovjetski letalci s svojimi letali beže na finsko stran.

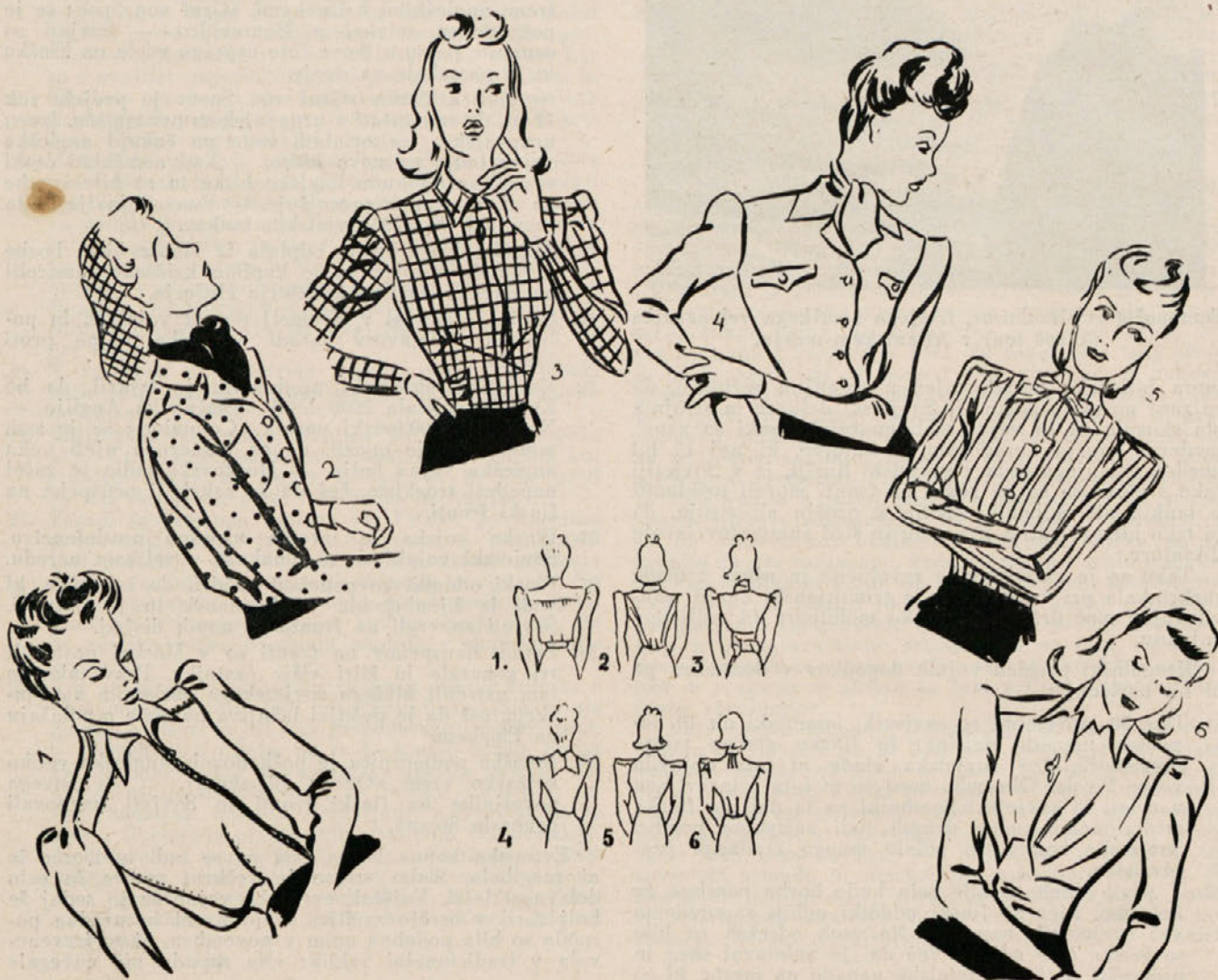
11. Bitka za Petsamo še zmeraj ni odločena. Finski letalci so začeli rušiti sovjetske železnice in ceste v ozadju. Ameriška vlada je nakazala prvo pomoč Finski v višini 10 milijonov dolarjev.
14. Ob zori se je začela v južnem Atlantiku velika bitka med nemško žepno križarko »Admiral von Spee« in tremi angleškimi križarkami. »Graf von Spee« se je poškodovan zatekel v Montevideo. — Sovjeti so oznanili, da so njihove čete uspešno vdrle na Finsko in jo presecale na dvoje.
17. Nemška križarka »Graf von Spee« je prejela rok 72 ur, da sme ostati v urugvajskem pristanišču. Izven urugvajskih teritorialnih voda pa čakajo angleške vojne ladje na novo bitko. — Nad nemškimi otoki so se razvile hude letalske bitke in so bile izgube na obeh straneh precejšnje. — Finci objavljajo, da so uničili že 120 sovjetskih tankov.
18. Nemška križarka je odplula iz Montevidea; borbe ni hotela sprejeti in je kapitan križarko razstrelil na izrečno povelje kanclerja Hitlerja.
19. Stalin je sklical v Kremelj posvet vojaških in političnih sodelavcev zaradi neuspeha vojne proti Finski.
20. Kanadski ministrski predsednik je izjavil, da bo Kanada izdelala 2000 letal mesečno za Anglijo. — Nemški 52.000 tonski parnik »Columbus« se je sam potopil, ko je opazil, da ga namerava ujeti neka angleška vojna ladja. — Moskovski radio je začel napadati trockiste, češ da so zakrivali neuspehe na finski fronti.
24. Finska vojska je izvedla uspešno protiofenzivo. Sovjetski vojaki so se umaknili v velikem neredu.
27. Finski oddelki so ponekod prodrli do železnice, ki vodi iz Ljeningrada v Murmansk in jo porušili. Sovjeti so vrgli na fronto 16 novih divizij.
28. Zaradi neuspehov na fronti so v Moskvi postrelili tri generale in štiri višje častnike. Prav tako so tam ustrelili bivšega sovjetskega poslanika na Finskem, češ da je pošiljal lažnjiva poročila o položaju na Finskem.
29. Nemška podmornica je poškodovala angleško veliko križarko vrste »Queen Elisabeth«. — Za novega poveljnika na finski fronti so Sovjeti imenovali generala Sterna.

Evropska kopna bojna črta pa se tudi ta mesec še ni razgibala. Slabo vreme je večkrat zavrlo še celo delavnost letal. Vojščak evropske vojne se je sedaj še bolj zariil v osrčje zemlje, ki jo brani in uradna poročila so bila podobna onim v novembru, ki so izzvenevala v tradicionalni vzklik: »Na zapadu nič novega!«

V Helsinkiju so podzemne kanale uredili za zavetišča proti letalskim napadom.

Moda + Žena + Družina

Bluze za šport, službo in zabavo

1. Elegantna bluza, ki jo lahko sešijete iz flanele ali krepa. Zapenja se s patentno zaporo. Poudarjeni šivi (1.80 m po 100 cm ali 2.20 m po 80 cm).

2. Model iz pikčaste svile ali volne, ki se zapenja spredaj z gumbi iz blaga. Novost: gubi na hrbtu, ki gresta od rame do pasu (2.30 m po 80 cm).

3. Ljubka križasta bluza iz flanele ali krepa. Všit pas je spredaj prekrizan. Bluza ima dolge, ozke rokave, ki so na rami precej nabrani (1.80 m po 100 cm).

4. Gladka športna bluza z moškim odprtim ovrtnikom in vrezanimi žepi. Zapenja se spredaj. V izrezu šal žive barve (2.40 m po 80 cm).

5. Bluza iz črtaste svile se zapenja spredaj z gumbi iz blaga. Ljubka je pentlja ob stoječem ovrtniku. Originalen je kroj rokavov (1.90 m po 100 cm).

6. Prikupna bluza iz svilenega krepa. Sprednji del je ves nabran. Širok všit pas poudarja tanko linijo. Moško ukrojen ovrtnik je ležerno odprt (1.90 m po 100 cm).

Praktični nasveti

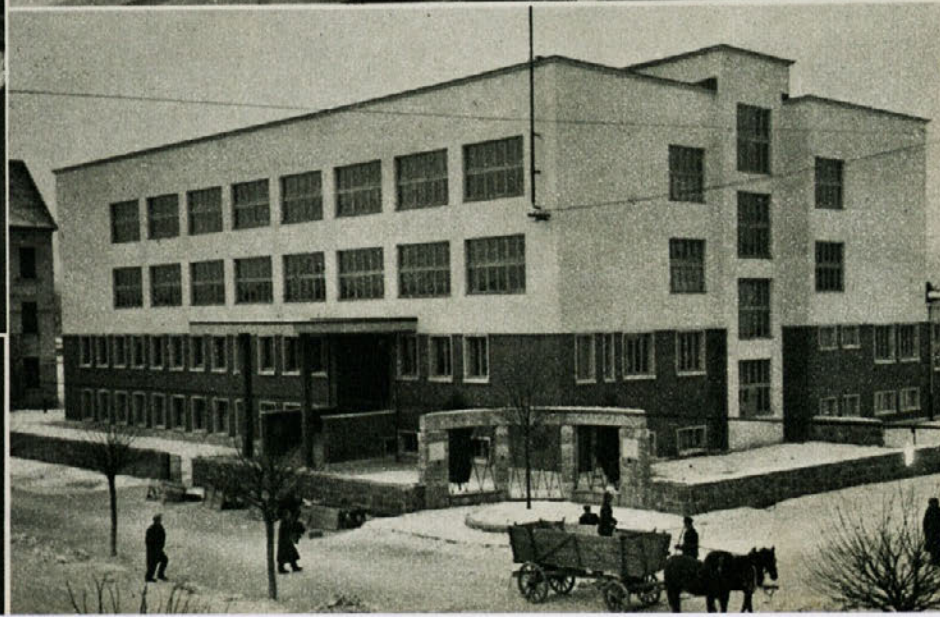
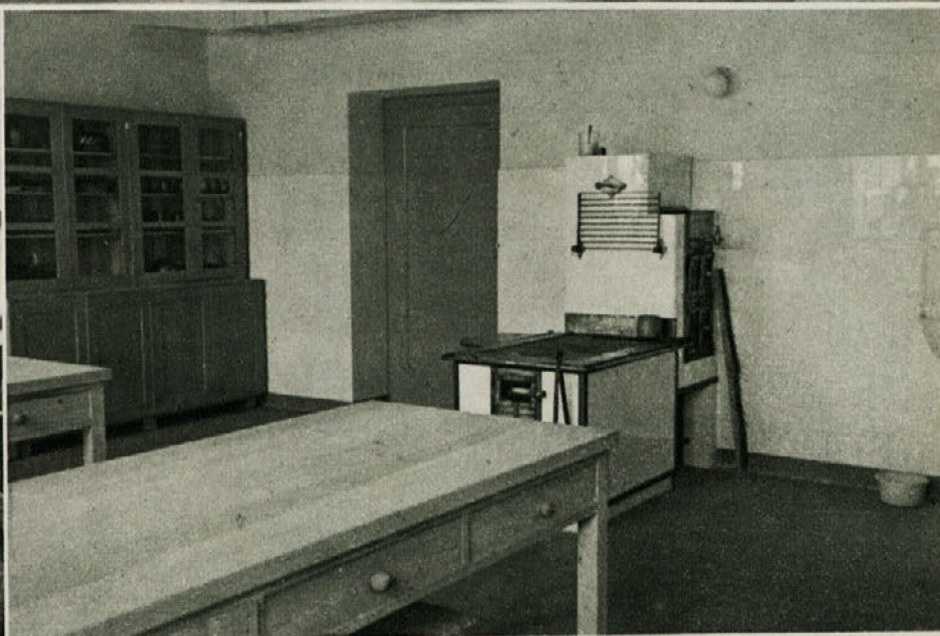
Zdrobovi cmoki so posebno rahli in se močno nakuhajo, če jih vmešamo šele neposredno prej, preden jih zakuhamo na juho. Vreti smejo samo 10 minut; posodo potegnemo takoj preč, vlijemo v juho pol kozarca mrzle vode, da prenehajo vreti. Tako lahko čakajo še dalj časa in so kljub temu rahli.

Polenta je veliko boljša, če damo zabelo že v vodo, v katero zasujemo zdrob. Povrhu jo potresemo samo z mastnimi drobtinicami ali ocvirki.

Beefsteak je bolj mehak, če ga 20 minut, preden ga spečemo, potolčemo in na obeh straneh namažemo z oljem.

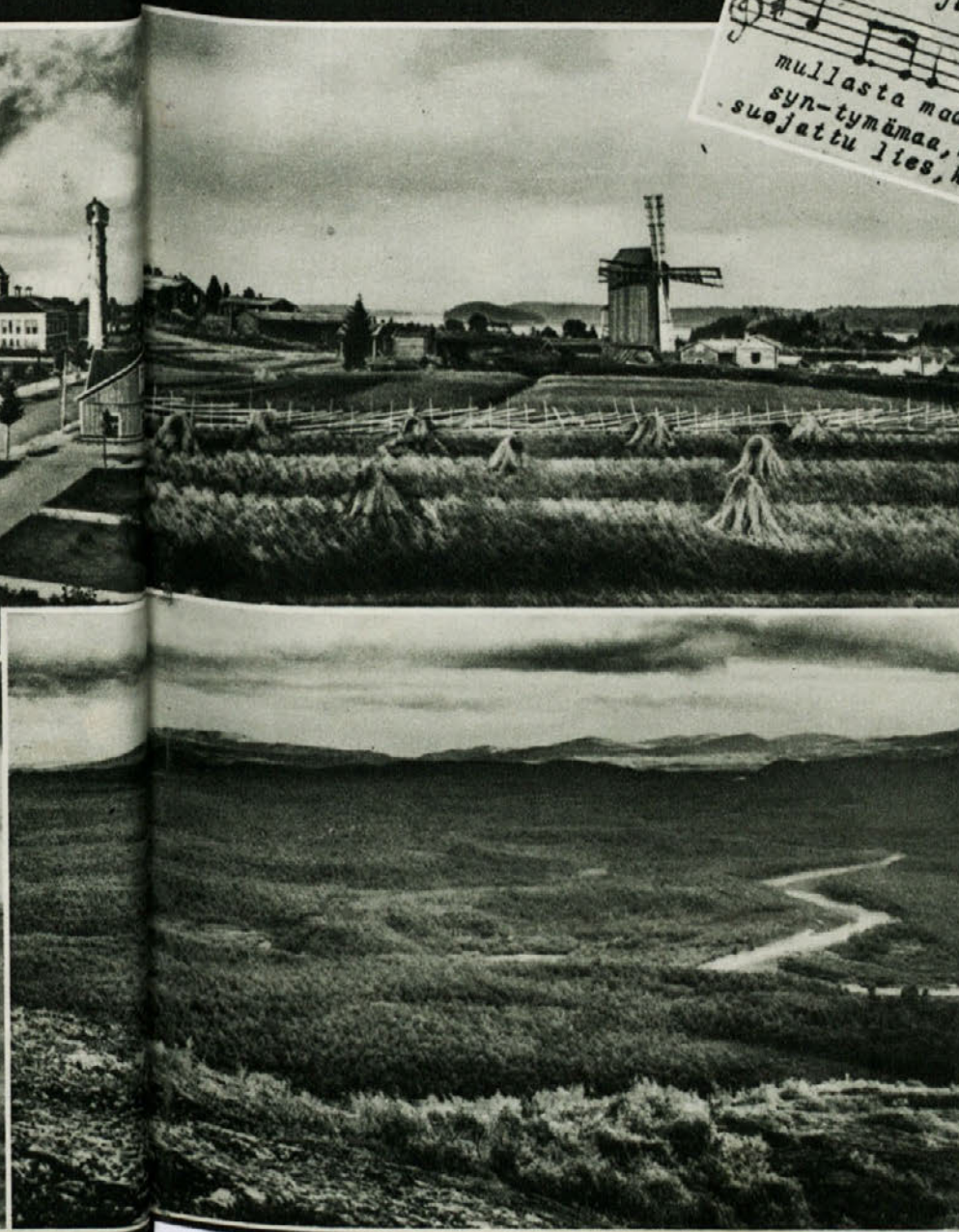
Ozeblina. V mrazu zabole zopet stare ozeblina in se kaj rade pojavijo nove. Proti temu pomaga to: kopajte razboljena mesta trikrat po tri minute, menjaje v topli in mrzli vodi, kjer ste raztopili malo galuna. Nato si naredite obkladek s krpo, navlaženo s čistim alkoholom. Povrhu ovijte še suho krpo. To delajte nekaj večerov, preden ležete, in bolečine bodo prenehale, če niso ozeblina že zastarele. V tem primeru je treba zdravniške pomoči.

Najmodernejša šola v Sloveniji in v državi je nova, pred kratkim blagoslovljena meščanska šola na Viču v Ljubljani. Načrte zanjo je naredil ing. arh. Glanz. Zgoraj: pogled v krasno telovadnico-dvorano; spodaj: deklice pri ročnih delih; moderna kuhinja za praktični gospodinjski pouk, pogled na stavbo od zunaj.

Непознана Финска

Terävästi. (F. E. Sillanpää.) Aimo Mustonen.

Marssilaulu.

1. Koti- kon-tujen tienoita tervehtien tämä
 2. Sinä tiedäthän veikko mun vierelläin, mikä
 3. Mitä lieneekin aartetta Suomes-sd, takti

laulumme kai-ku- koon yll pel-to-jen, tämä
 retkemme tän-ne toi. Ilo- pel-to-jen, mikä
 kallehin on vapa-us. Tүүл'on suo-ra-ne takti

vetten ja tun-turien aina Hangosta Pet-sa-
 rienstimme sin-ne päin, mistä yhteinen kut-
 seistä ja kag-tu-a joka miehell-

moon. Sama
 soi. Tan-
 us. S. Tan-
 ka-

vaistom-
 holdossa
 äi-dit ja

mullasta ma-
 syn-tymämaa,
 -suejattu lies, k-

Finska, dežela polnočnega sonca, gozdov in jezer, dežela vizgledne socialne ureditve in visoke omike, zemlja neprekosljivih športnikov in rodoljubov, je danes kot žrtev napada v osredju svetovnega zanimanja. Gospodarsko živi Finska od lesa, ribištva, lesne in topilniške industrije ter živinoreje; ovce in severni jeleni. Slike kažejo: finsko pokrajino v tečajni noči. Na tem predelu (v srednji Finski) divjajo noč in dan nudi boji; finska vojna himna, delo prvega sodobnega finskega pesnika F. E. Sillanpää, ki je letos prejel Nobelovo književno nagrado. Na sliki ga vidimo z najmlajšim otrokom. Naslednja slika: finski ribič lovi na zamrznjenem jezeru; industrijsko naselje Varkaus v zahodni Finski; vas Vesilähti in zahodni Finski; vprega severnih jelenov, poleg smučí edinega prometnega sredstva na Laponskem; pokrajina okoli najsevernejšega finskega pristanišča Petsama, prizorišče divjih bojev; finski drvarji pri spravljanju lesa, največjega finskega bogastva.

V P O S T U

Prof. Janko Branc

FOTO KLUB LJUBLJANA

Kontex kamera 24x36 mm. Pantromatični film Isopan.
Posnelo v septembru ob 10. uri zjutraj. Objektiv
Zeiss-Tessar f. 29, zasl. 29, $\frac{1}{25}$ sek. Razvijalec
Metol-Boraks, povečano na Agfa bromovosrebrnem
papirju Filigran. Slika je bila razstavljena na med-
narodni razstavi v Torinu, Münchenu, Budimpešti,
Varšavi, Bostonu in je bila večkrat odlikovana.

V današnji številki prinašamo nekaj modnih novosti za otroke: za šolo in dom, šport in slavnostne prilike. Kot vsakdanja oblačila so zelo primerne obleke s širokim krilcem, kar omogoča prosto gibanje, in z životkom na naramnicah. Bluzo iz pralnega blaga ali sweater, ki se obleče v krilo, lahko izmenjamo in tako je otrok vedno čisto in sveže oblečen.

1. K zelenemu, rdeče karirastemu volnenemu krilcu, ki je plisirano, se lepo poda gladka rdeča bluza iz jerseyja. (Krilo: 1.30 m po 120 cm, bluza: 1.70 m po 180 cm.)

2. Za manjše deklice je primerna oblekca na drugi skici. Krilce (1.70 m po 90 cm) iz zelene volne se zapenja spredaj. Bluzica (1.40 m po 80 cm) iz rdečebelega barhenta ima majhen, ležeč ovratnik in kravato ter kratke rokavčke.

Našim, že skoraj odraslim hčerkam bodo lepo pristajale naslednje tri obleke:

3. Preprosta, a lepa je kombinacija: krilo iz škotskega blaga (1.50 m po 120 cm), ki je zvončasto rezano in ga krasijo veliki žepi; životek se oprijema in se

zopenja spredaj z dvema vrstama gumbov, in rjav jumper, ki ga lahko same spletemo.

4. Naslednja obleka iz temnomodrega volnena blaga (1.50 m po 120 cm) ima žvotek, ki sega do bokov, kjer se začenja nabrano krilo. Rdečemodro karirana pralna bluza ima dolge rokave (1.60 m po 80 cm).

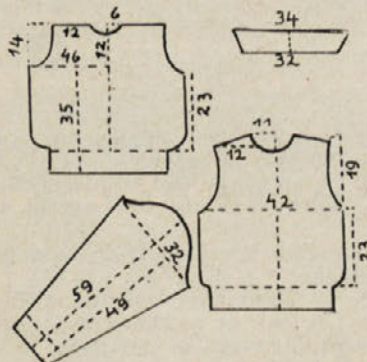
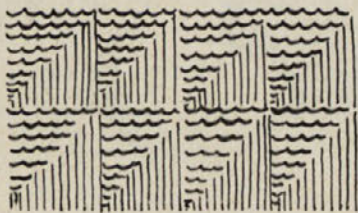
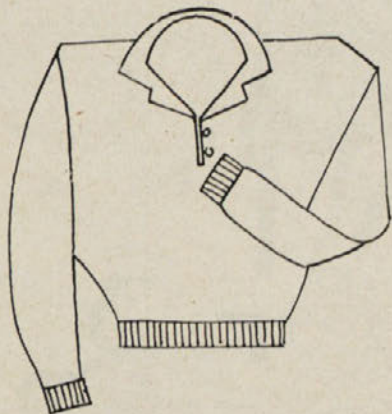
5. Praktična za šolo je obleka, ki ima rjavo volneno krilo z vloženi gubama in se ob strani zopenja. Moško ukrojeno, zelenobelo karirano z dolgimi rokavi poživlja rdeča kravata. (Krilo: 1.50 m po 120 cm, bluza 1.60 m po 80 cm.)

6. Zelo ljubka je oblekca iz rjavega volnena krila (1.35 m po 120 cm) in rdečezeleno kariraste bluze (1.35 m po 80 cm). Krilo se zopenja zadaj, kjer se tudi križata naramnice, in je spredaj močno nabrano, kar daje širino krilu. Bluza s kratkimi (lahko tudi dolgimi) rokavi je okoli ovratnika, rokavčkov in spredaj ob zaporu obrobljena z zobci.

7. Naslednja slika nam prikazuje zopet kombinacijo rjavozeleno karirastega krila (1.50 m po 120 cm) in zelenega pletenega jumperja s kratkimi rokavi.

8. Lepo harmonirata rdeče široko krilce (1.15 m po 120 cm) na naramnice, z velikimi nabranimi žepi, in bela zeleno pikasta pralna bluza (1.50 m po 80 cm).

9. Na zadnji sliki vidimo rdečebelo karirano, šele od bokov dalje plisirano krilo (1.15 m po 130 cm) z oprijemajočim se životkom, ki se zopenja na rami in ob straneh z velikimi gumbi. K temu se lepo poda zelena gladka bluza (1.70 m po 180 cm), ki ima za edini okrasek drobne robčke na prsih in v zapetju.

Nekaj pletenja

Praktičen pullover. Na sliki vidite pullover, ki je prikladen za dečke in deklice, dame in gospode. - Mere so navedene za štirinajstletno deklico, se pa samo malo povečajo, in je kroj uporaben tudi za odrasle. Potrebujemo 5 šten dobro sukane volne in pa ustrezajoče igle, cena zavisi od kakovosti, tudi količina volne ni enaka, tanjše potrebujemo manj, debelejše več.

Plesti začnemo pri spodnjem robu hrbta in nasnujemo 94 pentelj. Rob pletemo 2 levi, 2 desni ali pa patent, da se pullover pri nošnji preveč ne stegne. Rob naj bo 7 cm visok. Nato pletemo vzorec ali pa popolnoma gladko. V tem primeru izvežemo monogram v kontrastni barvi ali kako znamenje (smučarja, sanke). Če se odločimo za vzorec, pletemo tako: delo si olajšamo na ta način, da pletemo vzorec vedno samo na narobni strani, na pravi pa same desne pentlje.

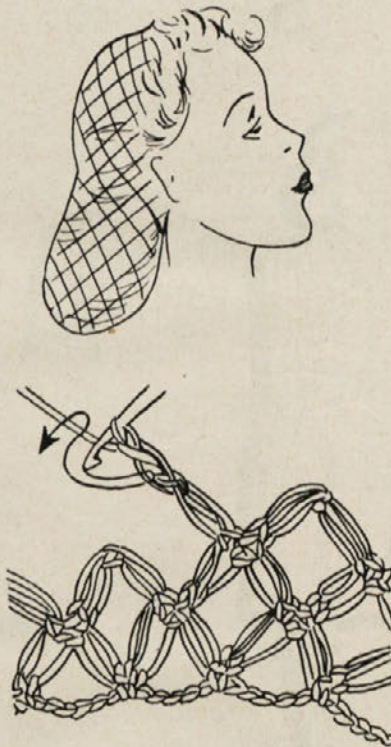
Prva vrsta: desne na pravi strani. Delo obrnemo. Druga vrsta: 6 desnih, 1 levi. Tretja vrsta: desne. Četrta vrsta: 5 desnih, 2 levi. Peta vrsta: desne. Šesta vrsta: 4 desne, 3 leve. Sedma vrsta: desne. Osmo vrsta: 3 desne, 4 leve. Deveta vrsta: desne. Deseta vrsta: 2 desni, 5 levih. Enajsta vrsta: desne. Dvanajsta vrsta: 1 desna, 6 levih. Trinajsta vrsta: desne. To se ponavlja. Ko smo spletli hrbet do pod pazduhe, snemamo na vsaki strani po 7 pentelj, potem pletemo ravno do vratu, kjer naredimo odprtino tako, da snemamo levo in desno od sredine polagoma toliko pentelj, da nam za rame na vsaki strani ostane po 12 cm širine. Sedaj snemamo malo hitreje od ramen proti vratu, da dobimo poševno obliko.

Sprednji del: Nasnujemo 104 pentlje in pletemo kakor hrbet, le ko začnemo snemati pod pazduho, razdelimo pentlje na dva dela in pletemo vsakega zase. Izrez ob vratu je malo globlji kakor zadaj.

Rokave pričnemo spodaj in nasnujemo 68 pentelj. Pletemo zopet rob kakor pri sprednjem in zadnjem delu, nato začnemo z vzorcem oziroma gladkim delom. Pletemo po kroju. Končno naredimo še ovratnik (slika) in ga prišijemo na izrez. Ko je vse gotovo, spnemo posamezne dele, pomerimo in sešijemo na narobni strani kakor obleko, ki smo jo prinesli v prvem zvezku »Obiska«.

Mreža za lase

Kvačkamo takole: Vzamemo kordonet svilo (1 štrenca 6 din) in zelo debelo kvačko, da je mreža čim redkejša. Skvačkamo 30 cm dolgo verižico in pričnemo z drugo vrsto. Prvi vhod je, kakor da bi hoteli narediti navadno gosto pentljo, le da jo potegnemo $1\frac{1}{2}$ cm dolgo, nato ubodemo kvačko še enkrat v sprednjo dolgo pentljo in potegnemo nitko skozi ter naredimo gosto pentljo, ki jo zategnemo. To ponovimo in pričvrstimo nastali dve dolgi pentlji na spodnjo verižno pentljo v primerni razdalji. To ponavljamo do konca vrste. Druga vrsta se razlikuje od prve v tem, da pritrdimo vzorec v sredino prejšnjih dveh pentelj (glej skico). Mrežico širimo do 34 cm, potem kvačkamo 35 cm dolgo. Nato zopet polagoma ožimo, da dobimo širino kakor ob začetku in delo zaključimo. Končno vpeljemo v mrežico še okroglo elastiko. - Za večer nosimo mrežo iz zlate nitke. Če imamo mrežo za h klobuku, ki ga pokrijemo globoko na čelo, mora biti v barvi klobuka. Tedaj pa jo kvačkamo iz debelejše nitke, lahko iz želine.

Kruhovi cmoki se nam ne razkuhajo, čeprav so mehko zameseni, ako dodamo mleku in jajcu še 2 žlici pšeničnega zdroba.

Sir se vam ne suši, če ga zavijete v krpo, namočeno v kis.

Ribo hitro očistimo lusk, če jo za nekaj trenutkov položimo v vročo vodo.

Dve večerni obleki

Črno ozko krilo z gladkim jumperjem iz tenke volne, ki je v enakomernih razdaljah pošit z rožnatimi kovinastimi ploščicami (flitrce, pajete).

Obleko iz črnega volnenega krepa, s širokim, nagubanim, zvončasto rezanim krilom. Život, ki se tesno oprijema do bokov, je paspuliran z rdečo svilo in pošit s srebrnimi pajetami. Obleka ima dolge rokave in majhen ovratniček.

Bluzo iz turkizno zelenega muslina ali georgetta, z dolgimi rokavi in veliko pentljo ob vratu.

Mrežico iz zlate prejice, kvačkano ali filet (D). (Glej ročna dela!)

KUHINJA IN GOSPODINJSTVO

Predpust je čas kolin. Gospodinji bo ustrezno, če prinesemo recept, kako pripraviti okusno pečenko, zavito v pečico. Vzamemo kos hrbita od mladega prašička. Kost izločimo, meso nateremo s soljo in česnom. Oprano pečico ožmemo in jo položimo na desko. Pripravimo peteršilja, rezine citrone, lavorjev list, vršiček rožmarina in s tem obložimo pečenko ter jo tesno zavijemo v pečico. Dobro je, če vsaj 24 ur leži, preden jo spečemo.

Če koljemo doma, glejmo, da obilico mesa na čim več načinov pripravimo, ker samih klobas se hitro preobjemo. Zato v tem času skuhamo mesno žolico, ki nam v mrazu tudi teden dni počaka. Vzamemo dve očiščeni prašičevi nogi, malo kože, ¼ kg govejega bočnika. Temu dodamo eno rumeno kolerabo, 1 rdeč koren, 1 peteršilj, polovico zelene, cel poper, vejico rožmarina, nekaj brinjevih jagod in nekaj lovorjevih listov. Vse zalijemo z 2 l vode in kuhamo najmanj 2 uri. Ko kosti same odpadejo od mesa, je žolica kuhana. Prilijemo ji še zajemalko kisa ali belega vina in jo primerno osolimo. Meso odločimo od kosti, naložimo na dno skled, vmes denemo polovice trdo kuhanih jajc, lavorjeve liste in kisle kumarice. Čez to precedimo žolico in postavimo skledo na hladno. Drugi dan, ko je dobro trda, ji s toplo kovinasto žlico posnamemo odvišno mast, ki

se je nabrala na vrhu. Pred uporabo zvrnemo žolico v drugo skledo, narežemo na primerne kose in začинimo s kisom, oljem in čebulo.

Za debeli četrtek je pri nas navada, da spečemo špehovo potico. Špehovka se napravi na razne načine. Recept za fino špehovko: testo zamesimo iz 60 dkg pregrete in presejane moke, 2 dkg v toplem mleku raztopljenega kvasa, ¼ l mleka, ½ kg sladkorja, 1 kavne žličke soli, malo limonove lupinice in ½ kg masla, ki smo ga penasto vmešali s 4 rumenjaki. Testo dobro stepemo in postavimo na toplo, da počiva. Medtem pripravimo nadev. Vzamemo ¼ l ocvirkov, ki jih na drobno sesekljamo in raztopimo. ¼ masla ali masti penasto vmešamo s tremi rumenjaki, temu dodamo sneg 3 beljakov in s tem namažemo razvaljano testo. Povrhu potresemo z ocvirki, drobtinicami, sladkorjem in cimetom, tesno zavijemo, položimo v dobro namazano posodo in postavimo potico na toplo, da vzide. Preden jo damo v pečico, jo pomažemo z raztepenim jajcem. Spečeno potresemo s sladkorjem in jo serviramo mlačno.

Za mlade smučarje

Zima je tu, sneg je pobelil poljane in našim otrokom se hoče v naravo, na sanke in smuči. Poskrbeti moramo za primerno oblačilo, predvsem jih je treba obvarovati mokrote.

Za deklice so lepe dolge hlače iz volnenega gladkega blaga sive barve, ki se spodaj zožujejo. K njim lepo pristaja modra bluza iz dvojne balonske svile, ki se zapenja spredaj in ima kapuco. Spodaj lahko obleče tenak jumper ali bluzo iz barhenta. (Slika 1.)

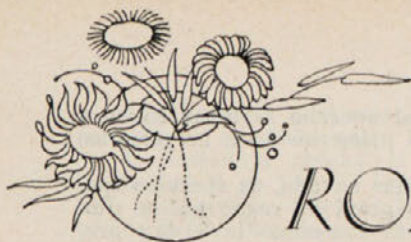
Zelo praktična bluza za dečke je tudi iz balonske svile sive barve, ki je ohlapno ukrojena in se tesno zapenja le v pasu, okoli vratu in v zapetju. Bluza ima tudi kapuco. (Slika 2.)

LJUDSKA POSOJILNICA V LJUBLJANI

z. z. neom. j., Ljubljana, Miklošičeva cesta 6
v lastni palači nasproti hotela „Union“

obrestuje hranilne
vloge najugodnejše

Novo in stare vloge, ki so v celoti vsak čas razpoložljive, obrestuje po 4%, proti odpovedi po 5%

Juvan Marijan

ROŽE

V MODERNEM STANOVANJU

V zadnjih letih so arhitekti za notranjo opravo stanovanj izločili iz pohištva stojala za sobne rastline, ki so bila v zadnjem desetletju tako »moderna«. S tem pa nikakor niso hoteli odpraviti iz stanovanj tudi rastlin, saj je prostor brez cvetic neprijazen in hladen.

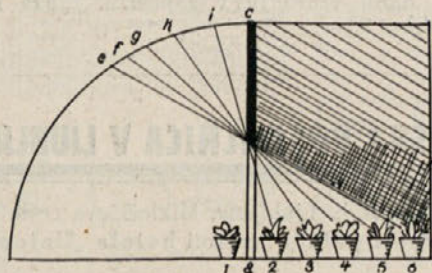
Sodobna higienična pravila o ureditvi stanovanj zahtevajo, da so naše sobe čim svetlejše in zračnejše. Zaradi tega ne smemo postavljati cvetličnih stojal pred okna, da ne ovirajo prostega dostopa svetlobi. Nekdaj so postavljali cvetlična stojala v sobne kote, kjer pa seveda zaradi preslabe svetlobe in slabega zraka cvetice niso uspevale; zato je obveljalo pravilo, da naj ima stanovanje sicer manj rož, a te na vidnejših in zračnejših mestih.

V Franciji n. pr. ima sedaj vsak večji kos pohištva že vdolan prostor ali polico, kamor lahko postavimo to ali ono rastlino. Prostor pred oknom je popolnoma prazen; v oknu pa so vdolane poličke, kamor postavljamo svetlobe bolj žejne cvetice. Pisalnik, psiha, toaletna mizica itd. imajo primerna mesta, ki so samo za rože. Navadno postavljamo na ta mesta le vedno zelene rastline. Tako n. pr. se poda na pisalniku prav lepo lonček s praproto, vrste: venerični laski (*adiantum*), *pteris*, *blechnum* in *nephrolepis*. Pa tudi naše domače praproti, ki rasto divje po gozdovih: jelenji jezik, orlova praprota, kraljeva praprota in druge, se nič manj ne podajo na še tako elegantni pisalni mizi.

Za toaletno mizico vzamemo seveda rože, ki tudi cveto. Ena izmed najhvaležnejših in najlepših je kamelija s svojim temnozelenim listjem in rožnatim ali belim cvetjem, ki vzdrži ob primerni toploti tudi mesec dni. Pozimi pa postavimo na to mesto cvetoče ciklame, siljene vrtnice, pozneje gloksinije, gomoljaste begonije, *streptocarpus* i. dr.

Na psiho spadajo predvsem palme, *dracanea congesta*, sobna lipa, *auracaria*, *asparagus plumosus* (koprenasti špargelj) i. sl. Pozimi pa si lahko privoščimo grmič cvetečega siljenega španskega bezga, *forsitije* in japonske kutine. Čez poletje pa postavimo tja le večje posamezne cvetove, tako n. pr. potonko, vrtni mak, dalije, krizanteme itd.

Na drugo pohištvo, ki ima tudi stojala za rože: večje omare ob straneh, namestimo viseče rastline: viseči špargelj, bršljan, *figus*, *nagelj*, *tradescantije* in podobne.

Na risbi nazorno vidimo, koliko svetlobe dobe rastline ob oknu. Cvetica št. 6 je oddaljena 1 m od okna (a—c) in dobi le eno petino one svetlobe, ki jo ima v prosti naravi.

V glavnem razlikujemo tri vrste sobnih rastlin: senčne, polsenčne in sončne.

Senčne rastline so: *aspidistre*, vse praproti, *tradescantije*, palme, *filodendron*, *aracaria* in druge.

Te žive v senčnih prostorih, a ne v temnih. Večina drugih rastlin pa uspeva na polsenčnih mestih, to se pravi, da dobe ob jasnih dnevih vsaj nekaj ur sonca. Za te rastline uredimo stojala med oknom tako, da ne izgubimo preveč svetlobe.

V rastlinoslovskem zavodu v Würzburgu so preračunali, da sprejme rastlina, ki je oddaljena 1 m od normalno velikega okna, le petino one svetlobe, ki bi je bila deležna v prosti naravi. Ob tej ugotovitvi pogledjmo, koliko svetlobe dobe cvetice pri nas za zavesami! Če je tako, se ne smemo čuditi, da nam cvetje ne uspeva.

Prav tako potreben za rože je čist in primerno ohlajen zrak. Po naših stanovanjih se nabere mnogo slabega zraka zaradi centralne kurjave, plinskih peči, štedilnika, cigaretne dima ali dima iz peči. Pokvarjen zrak zastruplja rastline, kar najhitreje opazimo na praprotilih in palmah, na katerih prično rjaveti listni vršički. Pri zračenju pa treba zelo paziti, da se rože ne prehlade zaradi prepriha. Cvetice so silno občutljive in kakor živa bitja nam lahko ob nepredvidnosti v kratkem usahnejo.

Zelo važen pogoj za rože je toplota, ki jo neobhodno potrebuje vsaka rastlina za življenje. Če ima rastlina premalo toplote, pogine od mraza, od prevelike vročine pa se posuši. Te meje pa leže skoraj pri vsaki rastlini drugače. Naše sobne rastline so navadno iz toplejših južnih krajev in ne prenese naše zime. Potrebujejo čez zimo vsaj 6—10°C toplote. Pa tudi ta toplota ni stalna in se da z utrjevanjem po več rodovih tako ustvariti, da prenese rastlina tudi nekaj stopinj mraza. Zato mora vsakdo, ki vzgaja rastline, paziti, da svojih cvetic ne bo razvadil, temveč utrdil, da ne bodo povesele listov pri vsakem mrazu in vetru. Utrjenim rastlinam tudi ne škoduje hitro menjavanje temperature, medtem ko druge tega sploh ne prenese brez manjših ali večjih posledic.

Edino pravilno je tedaj, da se o vsaki rastlini, ki si jo postavimo v stanovanje, prej poučimo, kaj potrebuje in kako ravnamo z njo, kajti le ob pravilni negi nam bo lepo uspevala in bo v okras stanovanju, mi pa bomo imeli veselje z njo — košček lepote več v pustem življenju.

Slovenske slovnice v 350 letih

(Nadaljevanje strani 65.)

V tem času sta izšli še dve slovnici:

Šmigoc Janez je izdal za Nemce 1811 »Teoretische Windische Sprachlehre«, Vincenc Framel 1812 pa slovnico za Italijane.

Peter Dajnko je izdal svojo slovnico slovenjega-goriškega narečja l. 1824., objavil pa je nov pravopis, ki je dobil ime po piscu dajničca. Franc Metelko je izdal 1825 »Lehrgebäude der slovenischen Sprache«. (Prvič se tu omenja naziv »slovenisch«.) Metelkova slovnica je važna zato, ker je vzel za podlago preprosto ljudsko govornico. Uvajal je novo pisavo, imenovano metelčico, oziroma žabico. Zaradi te se je vnela »abecedna vojska« (1831). Zmagala je bohoričica.

Leta 1832. je J. Murko izdal slovnico in sicer za Nemce. Leta 1848. se odpro slovenščini vrata v šole. Blaž Potočnik izda 1849 nemško pisano slovnico za šole, 1857 praktično slovensko-nemško slovnico za nižje šole, Malavašič Franc 1849 za ljudske šole, Ivan Navratil 1850 za uradnike.

Najpomembnejša pa je za vso to dobo do Breznikove slovnice Janežičeva slovnica s pregledom slovenskega slovstva. Izšla je 1854 in doživela 13 izdaj. Od 6. izdaje (1889) jo je izdajal Sket. Veljala je do 1916. leta.

Ostali, ki so delali na področju slovnikega vprašanja do novejših dobe, so: Miklošič in Valjavec, Levstik, Škrabec, Pleteršnik, Levec, Tomišek in drugi. Najnovejša je Breznikova, ki je izšla doslej v štirih izdajah (1916, 1921, 1924, 1934). Historično slovnico pa pripravljaja zdaj univ. prof. dr. Fran Ramovš.

Poseg države v zasebno gospodarstvo

Kje so tisti časi, ko smo še razpravljali o tem, ali naj država posega v gospodarstvo ali ne in do katere meje naj gre njen poseg! Posebno pri nas v Sloveniji so bila taka pregovarjanja na dnevnem redu, ker je bil naš vpliv na državno gospodarsko politiko večkrat zelo slab in nismo mogli preprečiti takih posegov, ki so nas bolj prizadeli kot druge pokrajine države. Pomislimo samo na znani žitni režim iz leta 1931, ki je veljal naše gospodarstvo težke vsote kapitala, ki ga imamo že itak premalo. Nadalje smo vedno obsojali tudi dejstvo, da državni strokovni aparat, t. j. zlasti uradniški, ni bil vedno na višini, poseg države v zasebno gospodarstvo pa zahteva izurjeno in strokovno temeljito izobraženo uradništvo.

Danes vemo čisto gotovo, da ni več povratka v tiste čase, ko smo imeli kolikor toliko svobodno zasebno gospodarstvo, kjer je država igrala po večini samo vlogo nekakšnega vrhovnega nadzornika, da ni šel gospodarski tok v take smeri, ki ne bi bile v skladu z državnim splošno politiko. Toda še več: sprijazniti se moramo z mislijo, da bo država še vedno bolj in bolj posegala v gospodarske in socialne odnose, pa če bo to posameznikom prav ali ne, pa če bo to zahtevalo od posameznikov žrtve večjega ali manjšega obsega. Polno gospodarstvo države nad gospodarstvom vidimo ne samo v vojujočih se državah, ampak tudi v nevtralnih, zlasti v Evropi, ter pri državah, ki so sosede vojujočih se držav. Nekateri pravijo temu že državni socializem, toda od socializma smo še daleč in bo bližnje stanje kvečjemu prehodna doba do njega. Lahko bi tako stanje, v katerem postaja država popolni vladar gospodarstva, imenovali državni kapitalizem, ker stopa poleg prejšnjih podjetnikov na plan država ali pa celo nadomesti podjetništvo novi kolektivni podjetnik: država.

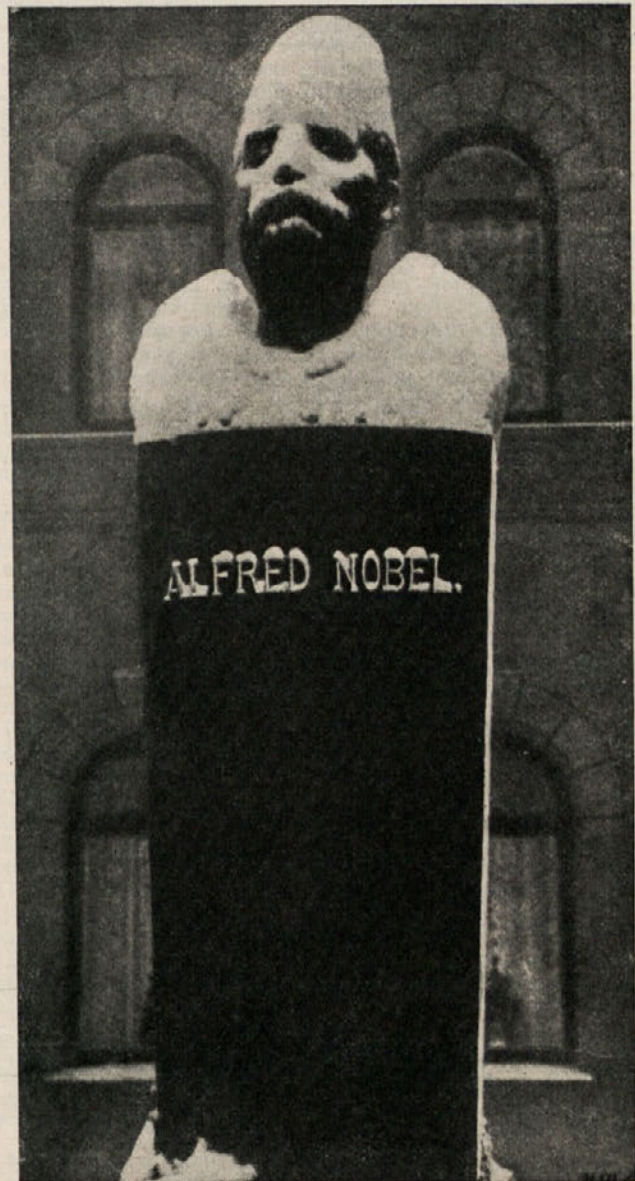
V takem položaju je za posameznike težko misliti naprej, kako bo z njihovo gospodarsko bodočnostjo. Kajti država se ne da voditi v svoji gospodarski politiki od istih načel ko zasebni podjetnik, kateremu je najvažnejši cilj dobiček. Zaradi tega tudi na bodoče gospodarsko delovanje države ne moremo uporabljati istega merila, kakor pri zasebnem gospodarstvu. Zlasti ne zaradi tega, ker so naloge države sedaj najvažnejše na takem področju, kjer je gospodarski račun podrejen enemu samemu cilju: obrambi državne neodvisnosti. Ta cilj je sedaj odločujoč posebno pri nevtralcih, ki morajo iti za italijanskim zgledom, da svojo pripravljenost za vzdržanje nevtralnosti podpro tudi z dejansko pripravljenostjo na vse.

V takih razmerah ne preostaja državljanom drugega, ko da delajo, da državni poseg v gospodarstvo ne bo podoben nastopu slona v trgovini s porcelanom, ampak da bo znal varovati zdrave osnove narodnega gospodarstva, ki so pogoj za harmonično socialno stavbo.

V naši nevtralnosti nas čaka sedaj še velika naloga: organizirati domačo proizvodnjo surovin. Kajti druge države, posebno pa naši sosede, že zdavnaj streme po samozadovoljujočem, avtarkičnem gospodarstvu, ker vedo, koliko težav je združenih z nabavo potrebnih predmetov za porabo domačega prebivalstva v teh časih. Niso samo devizne težave, so še prometne težave, pri katerih ne moremo računati, da jih bomo premagali samo z lastnimi sredstvi, saj smo majhna država. Pa je še nešteto drugih težav, ki se kažejo iz dneva v dan in je težko o njih kaj prerokovati, kako se bodo razvijale.

Za dvig domače proizvodnje imamo v naši državi dovolj pogojev, saj vidimo n. pr., da lahko gojimo na področju naše države celo bombaž, sezam in take rastline, ki drugače uspevajo samo v subtropskem podnebnju. Da premostimo trenutne težave, ki bodo vedno pogostejše, je treba povečati domačo proizvodnjo, jo kako-

vočno prilagoditi našim potrebam. Zato so potrebne velike organizatorne sposobnosti in mnogo kapitala, katerega pa bomo lahko dobili v današnjih časih lahko samo doma. Organizacija in povečanje — kakovostno in količinsko — trajajo sicer nekaj časa, toda s tem lahko veliko pridobimo za bodočnost. V ta namen pa je potrebno sodelovanje vseh, saj gre vendar za kritje potreb skupnosti. Le tako nam bo mogoče premostiti sedanje trenutne in druge težave, ki se bodo še pokazale, tako da bomo lahko z zaupanjem gledali vsaj v bližnjo bodočnost.

Švedska: Spomenik Alfreda Nobela v Stockholmu. Nobel je izumitelj dinamita in drugih strašnih razstreliv, razen tega utemeljitelj znanih Nobelovih mirovni in književnih nagrad. Nobelove mirovne nagrade niso to pot podelili nikomur, mir je zasnežen — kakor spomenik utemeljitelja nagrad za mirovno delo...

Giovanni Papini: Priče trpljenja Gospodovega. Sedem evanđeljskih legend. Prevedel Vinko Beličič. Izdala Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani. Tiskala Jugoslovanska tiskarna 1940. Papini je eden tistih pisateljev, ki so najbolj razgibavali duhovno življenje poveljnih Evrope. Njegova dela so prevedena v najrazličnejše jezike. Tudi pri nas je imel pri mlajši generaciji obilo občudovalcev. Po pravici; zakaj Papini je genialen pisatelj, ki je prehodil dolgo pot od ateizma do krščanstva. Njegov »Gog« je posebej zanimiva borba poveljnega raztrganega človeka, ki se v še bolj raztrganem času bori za popolnost. Slovencem pa se je sedaj prvič predstavil s svojo čudovito zbirko legend, ki nosi naslov »Priče trpljenja Gospodovega«. Ta knjiga, ki jo je lepo poslovenil Vinko Beličič in ji pridal tudi prikaz Papinijeve osebnosti, nam s pretresljivo prepričevalnostjo odkriva in riše v sedmerih osebah veliko tragedijo Kristusa, ki ga je ugonobila človeška oholost, zavist, sovraštvo in strahopetnost. Tako ni pisal o Kristusovem trpljenju doslej še nikdo, in vsak, ki bo to knjigo vzel v roke, jo bo bral z užitkom in spoštovanjem in z velikim umetniškim zadoščenjem.

Julius Slowacki: Oče okuženih. Epska pesnitev. Prevedel in študijo napisal T. Debeljak. Založila Vera Remec v Ljubljani 1939. Tiskala Jugoslovanska tiskarna. (Ponatisk iz Doma in sveta.) To je najpretresljivejša pesnitev znamenitega poljskega pesnika Slowackega (1809—1849). Pesnik nam v njej v grozotnih prizorih riše tragično usodo očeta številne družine, ki mu je kuga sredi puščave umorila ženo in otroke drugega za drugim. Hvaležni smo prevajalcu, da nam je v posebni, okusni knjižici, ki jo je ilustrirala B. Remčeva, podaril za božič to pesnitev. Ob njej se bomo spominjali žalostne usode poljskega naroda. Prevajalec je napisal tudi izčrpno študijo o pesniku, čigar ime je ob Mickiewiczu in Krasinskem eno najbolj blestečih v poljski in svetovni literaturi.

Anton Sovre: Stari Grki. Mohorjeve občne zgodovine drugi zvezek. Izdala in založila Družba sv. Mohorja. Natisnila Mohorjeva tiskarna 1939. — S tem ogromnim delom, ki ima 568 strani velikega formata in nešteto slik ter fotografij med tekstem, je začela Mohorjeva družba izpopolnjevati obljubo izdaje svetovne zgodovine v dvanajstih obširnih zvezkih. Brez dvoma je to največji književni podvig, ki je bil pri nas sploh kdaj storjen. O Sovretovih Starih Grkih skoraj ni potrebno govoriti in jih priporočati. Saj jih je napisal človek, ki ima pri nas za to največjo kvalifikacijo in se odlikuje po svojem temeljitem poznavanju antičnega sveta. Da bi bilo delo kolikor mogoče popolno, je prepotoval tudi vso Grčijo. Delo je napisano v sijajnem jeziku in izčrpno, da zasluži priznanje in priporočanje.

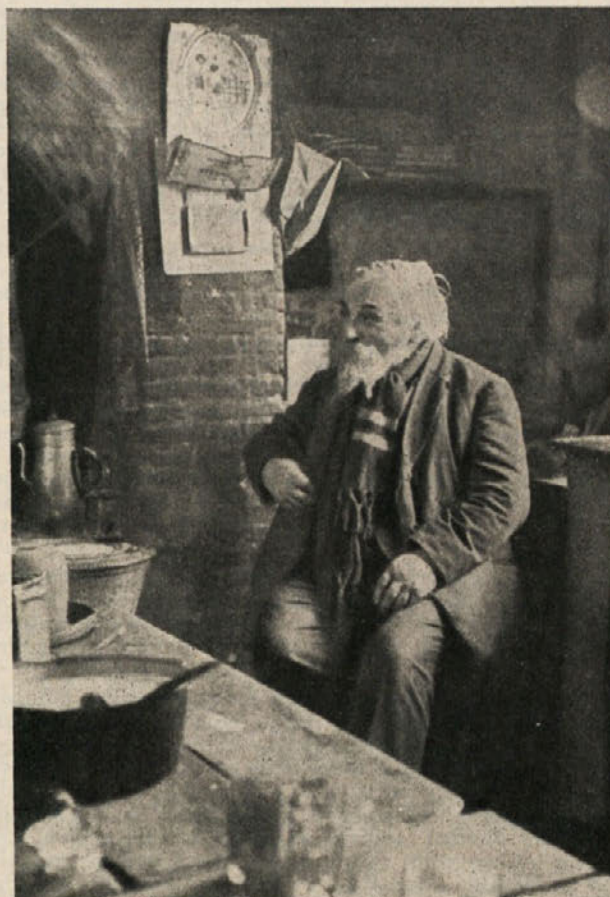
Dr. Franc Detela: Trojka. Zbranih spisov IV. zvezek. Družba sv. Mohorja v Celju 1939. Uredil Jakob Šolar. — Detela spada k tistim našim pisateljem, ki se je najbolj priljubil slovenskemu preprostemu bralcu in ki ga z užitkom prebira tudi izobraženec. Kritiki in slikar preprostega življenja je ustvaril v našem slovstvu veliko delo. »Trojka« je njegova najboljša povest, kjer je zgostil svoje znanje, svojo modrost in umetnost in pokazal kako zdravje slovenskega človeka zmaguje nad idejami, ki prihajajo iz tujine v domovino.

Božo Vodušek: Odčarani svet. Pesmi. Izdala Modra Ptica. Tiskala tiskarna Merkur. Ljubljana 1939. Božo Vodušek je prehodil dolgo pot od modernih vplivov do svoje podobe, ki se je izoblikovala v klasično zgrajenih sonetih. Najlepši dokaz je za to, da se v umetnosti vedno bolj vračamo h klasiki. Vodušek spada med najvidnejše naše pesnike zadnjih let. Njegove pesmi često spominjajo na villonsko drznost, so polne pretežke miselnosti, satire in cinizma. S to zbirko bo

navduševal in gotovo dobil posnemovalce, kakor svojčas Stritar z Dunajskimi soneti. Njegove trde, oblikovno čudovito izdelane pesmi bodo ostale dokument trdega časa, v katerem živimo.

Henry Bordeaux: Strah pred življenjem. Roman. Prevedel A. Anžič. Založila Družba sv. Mohorja. Celje 1939. Roman je bil napisan v začetku našega stoletja in opisuje francoske družinske razmere. Tudi pri nas je že postal aktualen. Brez pridržka mu smemo dati pridevek: katoliški. Pisatelj nam v njem prepričevalno slika gnilo francosko družbo, ki se boji otrok. Zaradi tega grozi narodu konec, zakaj zibelke so tiste, ki ga ohranjajo.

Jože Kastelic: Prve podobe. Pesmi. Izdala Založba literarnega kluba v Ljubljani 1940. Tiskala tiskarna Slatnar v Kamniku. — Tem pesmim že na prvi pogled vidiš, da so izlivi nežnega srca. Kastelic je neke vrste zaostali ptič, zakaj po svojem slogu in obliki bi spadal v povojno dobo. Vendar pa se tudi pri njem, kakor pri Vodušku, čuti, da se vedno bolj bliža novi, klasično usmerjeni struji. Njegove močne in občutene pesmi, ki jih preveva misel na smrt in rahla žalost, so poleg pesmi Vide Tauferjeve najlepša pridobitev za našo pozicijo v zadnjem času. I. Campa.

Francija: 70 letnico je praznoval pisatelj-vseznalec Phileas Lebesque, edini od francoskih pisateljev, ki zna med nešteto drugimi jeziki tudi slovensko in je o Slovincih ter naši kulturi precej pisal po francoskih revijah. Mož živi od peresa in od kmečkega dela. Ze petdeset let gospodari in dela sam na svojem posestvu v vasi Neville-Vault v gorati Picardiji, kjer je tudi župan. Spisal je veliko pesnitev, romanov in modroslovnih del.

CIRIL ŠOUKAL:

O največji smučarski skakalnici sveta

Planiška skakalnica je največja smučarska skakalnica na svetu. »Kdor pogleda prvič iz naleta planiške skakalnice v globino pod seboj, se mu zdi nemogoče, da bi v nekaj trenutkih kasneje srečno pristal ob vznožju skakalnice. Ljudje pod skakalnico se zdijo majhni kakor mravlje.

Hitrost, ki jo doseže skakač ob odgonu, je že skrajno neprijetna. V tem je tudi vsa težkoča dolgih skokov. V peklenki brzini, ko žvižga veter okoli ušes, in ko se začno oči zaradi blazne hitrosti solziti, je treba popolnoma obvladati svoje telo v zraku. Zračni upor pri tem jadrnanju skozi zrak je tako močan, da deluje na skakača skoraj kakor udarec. Občutek vožnje po zraku je čudovito lep. Prvih petdeset metrov jadra skakač skoraj čisto vodoravno. Pri kakih sedemdesetih metrih pa zmanjša zračni upor hitrost toliko, da pritisk od spodaj na smučici in na telo že močno popusti. Prav ta trenutek je za skakača izredno kočljiv. Kakor se je moral prej popolnoma nasloniti na zračno blazino, torej skoraj leči, mora sedaj, ko je zračni upor manjši, na novo iskati ravnotežje. Gorje skakaču, ki ta trenutek zamudi: strahovito bo padel. Pri osemdesetih metrih se že začneja prosti pad. Hitrost se spet poveča in skakač mora spet paziti, da ne bo padel nazaj. Od osemdeset do stovdvajset metrov je doskočišče tako strmo, da je pritisk pri doskoku razmeroma šibek. Pri dolgih skokih je na splošno precej lahko obstati. Na planiški skakalnici so izredno nevarni skoki, ki so krajši kakor šestdeset metrov. Pri tej daljavi je namreč doskočišče še skoraj ravno. Vsak padec pri tej daljavi ima lahko usodne posledice. Pri takem padcu vrže skakača zaradi hitrosti še enkrat od tal in vali se po strmini navzdol v drži, ki je ne more nadzirati. Skakanje na planiški skakalnici si smejo privoščiti samo najboljši skakači...

Tako opisuje dr. Harald Reinl občutek skakača, ki se požene z vrha planiške skakalnice in ki pristane v globini. Po zraku je naredil pot, ki je bila daljša kakor 100 m.

Slovenija ima v zimskem športu dve stvari, ki so jo napravile znamenito po vsem svetu: Bloke in Planico. Bloke na Notranjskem so v srednji Evropi kraj, kjer so že v srednjem veku prvič uporabljali smučici in kjer so imeli svoje ime zanje. Planica pa je kraj, kjer so bili dosedaj doseženi najdaljši smučarski skoki na vsem svetu. Prvo dejstvo je važno za zgodovinarja, drugo pa za ves današnji športni svet, ki živi prehitro in ki hoče imeti vsak dan kaj novega. Ob planiški skakalnici in ob skokih, ki so bili na tej skakalnici doseženi, je obstrmel ves svet, ki sprva sploh ni mogel verjeti, da je to res. S ponosom lahko danes povemo vsemu svetu, da je planiška skakalnica na slovenskih tleh, da so zanje naredili načrte in da so jo postavili domači ljudje.

Leta 1951. je Jugoslovanska zimsko-športna zveza začela misliti na izvedbo svetovnega smučarskega prvenstva v Sloveniji. Svetovna smučarska prvenstva v onem času še zdaleč niso bila na taki višini kakor v zadnjih letih, bila so mnogo skromnejša.

Središče našega smučarskega športa je bilo tedaj še v Bohinju. Sneg pa je tod nezanesljiv. Zato je bilo treba najti kraj, kjer bi bile snežne razmere in vremenske razmere tako dobre, da ne bi mogle prehitro onemogočiti smučarskih in skakalnih tekem v večjem obsegu. Planica se je ponudila kar sama po sebi; to je bil najprikrajnejši in hkratu tudi najdostopnejši kraj. Korak naprej je bilo pripravljanje skakalnice. Te naloge se je oprijel inž. Stanko Bloudek in je po predpisih mednarodne smučarske zveze naredil načrte za planiško skakalnico, ki pa po prvotnem načrtu ne bi nesla več kakor 70 m.

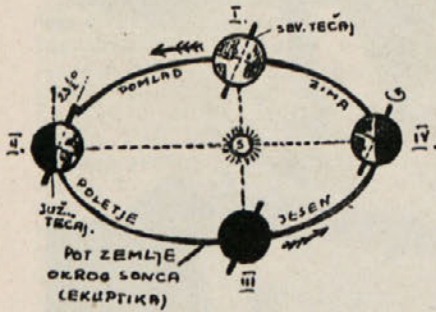
Spomladi leta 1932. so Norvežani pri skakalnih tekmah v Innsbrucku dosegli za oni čas skoraj neverjetno dolžino skokov — 78 metrov. Inž. Bloudek je računal: pri nas bo prvenstvo šele čez nekaj let in tedaj bo skakalnica za 70 metrske skoke že prekratka. Popravil je načrte in naredil načrte za skakalnico, na kateri bi bili možni skoki do 85 metrov.

Ob prvih načrtih in ob začetnem delu pri skakalnici prav gotovo ni nihče niti slutil, da bo iz tega načrta nastala skakalnica, ki bo ponesla slavo slovenskega dela po vsem svetu.

Poleti leta 1932. so zapele lopate. Narejen je bil samo spodnji del skakalnice — doskočišče. Še pozimi l. 1932/33 je prišel v Slovenijo Norvežan Arne Guttormsen, ki je vadal naše skakače. Ko je videl napol dodelano skakalnico in njegove načrte, je bil ves navdušen. Načrti in začetek dela so obetali eno najlepših skakalnic, kar jih je bilo do tedaj narejenih na svetu. Poletu leta 1933. bi bilo treba skakalnico dokončati. Toda tako kakor pri drugih rečeh, tako je tudi tu manjkalo denarja. Nikogar ni bilo, ki bi dal denar. Končno je delo stavben k Rožman jeseni leta 1933. dokončal. Spomladi leta 1934. so že skakali prvi skakači. Toda skakalnica, ki je bila narejena točno po določilih mednarodne smučarske zveze, skakačem ni bila všeč. Inž. Bloudek sprva n' dovolil nobenih izprememb. Kasneje pa se je začel ozirati na pripombe in je popravil načrte po izkušnjah skakačev in po svojih lastnih računih.

Leta 1934., dne 25. marca, so bile prve mednarodne skakalne tekme na novi skakalnici v Planici. Znamenita norveška rekorderja brata Ruuda sta dosegla neverjetne daljave. Birger Ruud je skočil 92 metrov, njegov brat Sigmund pa celo 95 metrov. Najboljši slovenski skakač Albin Novšak je skočil 66 metrov. Skakalnica je prestala ognjeni krst. Skakači so bili nad skakalnico navdušeni. Dne 17. marca 1935. je v treningu skočil Norvežan Reidar Andersen 95 metrov, v tekmi pa Poljak Stanko Maruszarsz 87,5 metrov, Slovenec Bogo Šramel pa nov državni rekord 72 metrov. Leto kasneje — 19. marca 1936. — je planiška skakalnica doživela svoje največje zmago-slavje. Avstrijec Josip Bradl je skočil 101 meter, njegova rojaka dr. Harald Reinl 98 metrov in Aschenwald Franc 96 metrov. Najboljši slovenski skakač Albin Novšak je skočil 89,5 metra. Prvič je bila tedaj v zgodovini smučarskih skokov dosežena daljava 100 metrov. Leta 1937. je Bradl svoj rekord še podaljšal. Skočil je 107 metrov.

S sijajnimi uspehi, ki so bili doseženi na planiški skakalnici, pa je rasla tudi zavist. Mednarodni smučarski krogi so začeli smatrati planiške skoke za nešportno nevarno akrobatiko. Praksa pa je pokazala, da skoki na veliki planiški skakalnici niso prav nič nevarni in da je sploh odstotek padcev izredno majhen. To vprašanje za zdaj še ni rešeno. Nedvomno pa bo prišel čas — in do tega ni daleč — ko bo planiška skakalnica spet zablestela in ko bodo uspehi na njej premagali vso svetovno zavist...

Spet je prišla tam od severne strani in prinesla otrokom veselje, siromakom trpljenje, kmetu in zemlji pa zaslužen počitek. Ljudska domišljija in spoštljivi strah pred vsem, kar presega človeško moč in spoznanje, je posebila tudi ta prirodni pojav. Čemerna star-

ka prilomasti čez hribe v deželo. Spremljajo jo mraz, burja in sneg. Kako tuja in krivična se zdi današnji mladini ta slika! Ustvarili so jo pač dedi in pradedi, ki so še svetili s trskami in plamenicami ter zasipali s peskom in žaganjem pritlikava okenca, da ne bi iz hiše ušlo nič skope toplote.

Prirodoslovec, ki vneto prebira knjigo božje prirode, skuša doumeti in razložiti tudi ta pojav. Dan za dnem lista po istih straneh, pa mu vsak dan prinaša novo, globljo vsebino. Takole si razlaga zimo:

Zemlja je temno, precej majhno in silno živahno nebesno telo (planet). Nenehoma se vrti okrog svoje osi. Stiri in dvajset ur potrebuje za en obrat. Vrh tega še kroži po eliptični poti okrog sonca, ki je mogočna, samosvetla zvezda ter daje zemlji svetlobo, toploto in življenje. Zemljani ne čutimo, da drvimo s hitrostjo tridesetih kilometrov na sekundo po ekliptiki, po krožni, letni poti zemlje okrog sonca, na katerega nas veže skrivnostna privlačna sila ali gravitacija. Prvi je to silo doumel italijanski prirodoslovec Galileo Galilei, Anglež Isaak Newton pa jo je mojstrsko povezal z gibalnimi zakoni nebesnih teles.

Zemeljska vrtilna os ne stoji pravokotno (navpično) na ravnini ekliptike, ampak je za dobrih tri in dvajset kotnih stopinj nagnjena v stran. (Slika št. 1.) Dobro si zapomnimo: Zemlja se vrti okrog svoje malo nagnjene osi, ki med potjo okrog sonca ne spremeni svojega nagiba. — Iz vsakdanje izkušnje vemo, da je vpliv toplotnih žarkov tem močnejši, čim bolj strmo padajo na podlago (sončna lega). Živimo na severni zemeljski polkrogli (poluti). Zato je najbolj vroče pri nas takrat, kadar je naša — torej severna polkrogla obrnjena proti soncu. Sončni žarki padajo takrat skoraj navpično na zemljo. (Glej v sl. št. 1—II.) Takrat — poleti — imamo najdaljše dneve in najkrajše noči, kraji ob severnem tečaju pa imajo večmesečni polarni dan. Ko pride zemlja v lego IV., je severna polkrogla obrnjena od

od sonca, ampak le posredno od zemeljskega površja (sneg in led v gorah; letalci v kožuhih). Toplota ob zemeljskem površju in v ozračju občutno upada. V ozračju plavajoči vodni hlapi se ohlajajo in se spreminjajo v prekrasne, drobcene zvezdne oblike (kristale), ki zaradi lastne teže padajo proti zemlji in se med potjo združujejo v nepravilne kapice in kosmiče (snežinke). Koliko neslutene lepote je v teh nežnih čipkah. (Gl. sliko št. 2.) Učenjak Bentley je dve leti raziskoval snežinke. Na tisoče oblik mu je odkril drobnogled. Niti oddaleč ni slutil toliko lepote, pravilnosti in pestrosti. Vdal se je in dejal: Vsi snežni kristali so v bistvu šesterokrake zvezdice. Ena je lepša od druge, toda niti dve nista popolnoma enaki.

Take pravilne, kristalne oblike morejo nastati le, če imajo zgoščujoči se vodni hlapi dovolj prostora, miru, časa in pa majhnih prašnih „jederc“, okrog katerih kristal — raste. Snežinka je sestav mnogih kvečjemu do tri milimetre velikih snežnih zvezdic. Največje, dvanajst centimetrov dolge snežinke so opazovali v severni Evropi l. 1892.

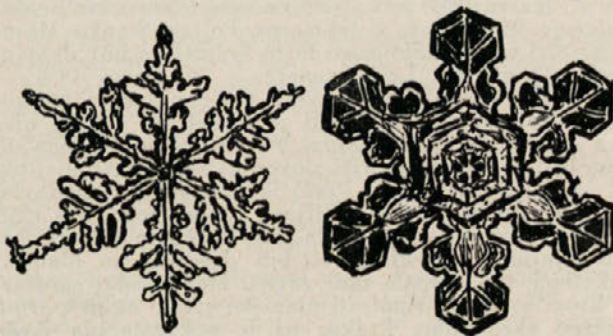
Snežne zvezdice so silno nežne in občutljive. Z rahlim dihom ali dotikom uničijo njihovo krasoto. Človek brodi v zimskih dneih po snegu, pa nevede in nehoti ruši in uničuje, kar je tako lepo in skladno ustvarila božja, atmosferska tvornica. Bo li mogel kdaj poseči zemljan v delo in načrte te tvornice, da bi jo po svoji volji spravil v tek ali ustavil njen obrat?

Skušajte si razložiti naslednje pojave, ki jih bomo pojasnili v naslednji številki »Obiska«:

1. Zakaj vodni hlapi plavajo v ozračju in zakaj padajo na zemljo, ko zmrznejo?
2. Zakaj kosi ledu (ledene gore) plavajo v vodi tako, da le manjši del gleda iznad gladine?
3. Zakaj se kmet in vrtnar veselita snega?
4. Zakaj se vam zdi železo ali kamen bolj mrzel ko les, ki se ga zunaj dotaknete?

Skrivnost rasti, počitka in umiranja v rastlinju

Znane so, zlasti v tropski cvetani (flori), nekatere rastline, ki rasto — seveda, če so za to ugodni pogoji — nepretrgoma skozi več let. *Albizia mollucana*, tropsko drevo iz družine metuljnic, raste in se razvija 18 do 20 let brez prestanka, nato pa, ko je dosegla okrog 30 m višine in obseg 2 ali 3 metre, odmre. Po večini pa rastline ne rasto neprenehoma: dobe rasti se pravilno izmenjavajo z dobami počitka. V zemeljskih predeh, kjer se menjavata mrzli in topli, oziroma suhi in vlažni letni čas, pade doba rastlinskega počitka v mrzli, oziroma suhi letni čas. To najlepše vidimo pri naših drevesih in grmih, ki pred nastopom te dobe odvržejo svoje listje, ob začetku rastne dobe pa zopet ozelenijo. Človek bi mislil, da je počitek pri rastlinah posledica samo neugodnih podnebnih razmer. A ni tako! Pomislimo samo na naše pomladanske cvetice! Ko so zgodaj odcvetele, se podajo k počitku in ostanejo v tem stanju tudi v času najugodnejših rastnih pogojev. Poznamo tudi več tropskih dreves (n. pr. z otoka Jave), ki v določenih dobah — a ne vsa hkrati — izgube svoje listje, stojijo gola od nekaj dni do dveh mesecev, nato pa zopet ozelenijo. Listopad in zopetna ozelenitev se ponovita v enem letu enkrat do trikrat, vendar tako, da pri tem kljub natančnemu opazovanju ni mogoče ugotoviti prav nobene sovisnosti obeh pojavov z izpremembami v podnebjju. Rastline torej po-

sonca preč, južna pa se nagiba k njemu. Takrat imajo južni kraji (Avstralija) poletje, mi pa zimo. Sonce vidimo nizko na nebu, njegovi žarki padajo položno na zemljo in ne morejo pregrete njenega površja. Še manj se more ogreti ozračje, ki se ne segreva naravnost

čivajo tudi iz nekih notranjih, nam prav malo znanih nagibov.

Če denemo v prvi polovici oktobra črešnjevo vejico, ki je brez listov, v vodo in vse skupaj postavimo v toplo sobo, se črešnjevci brsti ne bodo odprli. Če pa isto napravimo okrog sv. Barbare (4. decembra), bo večina brstov vzbrstela že okrog božiča. Pojav si razložimo tako: Črešnja oktobra in novembra še počiva. Njeno »spanje« je tako trdno, da ga ne moremo skrajšati n. pr. s tem, da prenesemo vejico v toplo sobo. Ta počitek je za črešnjo nujen iz notranjih razlogov, zato mu pravimo prostovoljni (pravi) počitek. Pri naših lesovih je različno dolg, od listopada nekako do novega leta. Počitek v januarju, februarju, marcu in deloma še aprilu pa ni več notranje utemeljen, marveč vsiljen po zunanjih okoliščinah, zlasti po nizki toplini in pomanjkanju vode. Ta neprostovoljni (vsiljeni) počitek pa se da umetno skrajšati ali pa tudi podaljšati. Kako narava sama skrajša neprostovoljni počitek, naj pojasni sledeči primer: Bukve na atlantskem otoku Madeira, kjer vlada skoraj vse leto enakomerno toplo podnebje in tudi v najmrzlejšem mesecu ne pade povprečna mesečna temperatura pod +15 °C, izgube listje in počivajo vsaka zimo kot naše, le da vzbrste prej zaradi ugodnejših rastnih razmer. Če vrtnar postavi lonček z lipovko (španski bezeg) v topli steklenjak, lipovka ne bo vzbrstela pred decembrom, medtem ko bi isti postopek v decembru ali še pozneje vedno imel uspeh. Na prostem rastoča lipovka vzcvete šele v začetku maja. Če malo prej postavimo lonček z lipovko v ledenico, bi lipovka pri nizki toplini 2–5 °C, ki tam vlada, prenehala z brstenjem. Podala bi se k počitku, ki ga po mili volji lahko podaljšamo do jeseni. Če jo pa tedaj postavimo zopet na toplo, v najkrajšem času ozeleni in vzcvete.

Človek pa je skušal skrajšati tudi prostovoljni (pravi) počitek lesov in zeli. Narava sama ga je opozorila na to možnost. Znano je, da jablane, zlasti po zelo suhih poletjih, včasih jeseni že vzcvete, prav tako tudi divji kostanji. Vrtnarji imenujejo postopke umetnega skrajševanja pravega počitka siljenje.

Znanih je več takih postopkov, a le eden ali dva imata neko praktično vrednost v sodobnem vrtnarstvu. W. Johannsen, znameniti danski botanik, je odkril po naključju, da plinasti eter, ki je za človeka omotično sredstvo in se zato rabi pri operacijah, izzove lipovko, da požene že v začetku septembra, če jo je avgusta izpostavil za 24–48 ur pri toplini 17 do 19 °C etrovim hlapom (eteriziranje). Prav tako lepe uspehe je dosegel z eteriziranjem še pri brozoviti (»snežne kepe«) in dr. le bukev, ki je nekakšno narodno drevo Dancev, se je upirala Johannsensu.

Drugi, preprostejši in v praksi najbolj uporabljivi postopek je topla kopel, ki jo je našel, ali pravilneje, spoznal v vrtnariji svojega brata, znanstveno preučil in tako morebiti otel pozabljenju znameniti dunajski rastlinoslovec Molisch. Rastlino ali pa le posamezne njene dele kopljemo 9–12 ur v vodi, ki ima toplino 30–35 °C. Kakor eteriziranje tudi topla kopel ne deluje na vse rastline enako; najhvaležnejši poskusni primerki

Španija: Truplo Antonia Prima de Rivera, ustanovitelja nacionalistične politične in socialne organizacije »Falange« so prenesli iz Alicanta, kjer je bil Rivera ubit med vojno, v grobišče španskih kraljev Escorial pri Madridu. Težko krsto so štafete španske mladine menjaje se od kraja do kraja nosile 300 km daleč na ramah.

so lipovka, forzitijska (rumeno cvetoč grm v parkih in vrtovih), leska, tropska sliva itd. Zanimivo je, da začne poganjajoči vpliv tople kopeli pešati tem bolj, čim bolj se bliža pravi (prostovoljni) počitek h koncu. Zato se ti bo februarja topla kopel pri leski, vrbi itd. ponesrečila, dočim se bodo sedaj (zač. januarja) poskusi z lesko in forzitijsko obnesli; leskine prašne mačice se bodo podaljšale od 2,5 cm do 5,5 cm ali celo 7 cm v enem tednu, forzitijska pa bo vzcvetela v 10 dneh.

Zanimivo je, da deluje topla kopel krajevno zelo omejeno, t. j.: izbrste le tisti brsti, ki so bili neposredno okopani. Drugi brsti iste vejice ostanejo zaprti.

Kakor eteriziranje in topla kopel deluje na počivajoče brste še nekaj sredstev: vbod z iglo v spodnji del brsta, vbiziranje mlačne vode v brst ali vejico (postopek, ki ga je našel pok. dr. Fr. Jesenko), zadrževanje rastlin v acetilenskem plinu in navadnem ali tobakovem dimu, obsevanje z radijskimi žarki ali močno svetlobo.

Kaj je vzrok svojevrstnim prikazom v brstečih rastlinah, ne vemo še zanesljivo. Vemo le, da so v njih preosnove, podobne onim, ki se dogajajo v kalečih semenih. Najnovejša raziskovanja so pokazala, da je gibalo teh preosnov čudovita snov, poseben rastlinski pobudnik (hormon), imenovan avksin (rastilo). Avksinovo mazilo (izum nemškega botanika Laibach-a), namazano na steblo nekaterih rastlin, povzroči tam nastanek korenin, namazano na odreznini zatiča olajša vkoreninjenje itd. Sklepati torej smemo, da prej naštetih postopki siljenja delujejo kot dražljaj za tvorbo ali za zbiranje avksina v še počivajočih brstih, s čimer je dan zagon za njihov razvoj.

Če rabim album za
fotografije, ga kupim
v trgovini

H. NIČMAN

LJUBLJANA, KOPITARJEVA 2

kjer mi nudijo res krasno
izbiro albumov s pri-
padajočimi oglički po
najnižji ceni

DVE PRAVLJICI

Stari ljudje ne morejo, a znajo

Nekoč je bilo sklenjeno in tudi sam car je bil za to, da je treba pobiti vse stare ljudi. »Zakaj ne?!« so govorili mladi. »Nihče od starih ne more orati, niti žeti, niti pripravljati drv, oni so samo zato, da nam jedo kruh in pohajkujejo po hiši.«

Vsi stari ljudje so se poskrili in se spravili na varno. Samo neki starček je ostal — ta je bil oče nekega bojarja. Sinu se je oče smilil in se nikakor ni mogel odločiti, da bi umoril starčka. Zato ga je skrtil in mu skrivaj dajal hrano.

Tedaj je živel car, ki je bil strašen človek. Imel je besnega in zdvijanega črnega konja: nihče se mu ni smel približati in nihče ga ni mogel ukrotiti. V tistem času je živel v carjevi palači čarovnica, ki je poznala vse bolezni in imela tudi zdravilo za vsako bolezen. Car se je obrnil do nje in jo vprašal za svet, kako je mogoče ukrotiti njegovega črnega konja.

»Kako li?« je odgovorila čarovnica. »Ukaži, gospod, svojim bojarjem, naj odvežejo svoje pse in prineso konopce. Ako vržeš pasji konopec črnemu konju, bo ta obstal mirno kakor ovca.«

Car je nato poklical bojarje, jim razložil, kaj jim je storiti, in jim ukazal:

»Do jutri mi prinesite pravi pasji konopec! Če mi pridete v palačo brez njega, vas dam pobesiti.«

Bojarji so se zbrali in se posvetovali. Med bojarji je bil tudi oni, ki je skrtil svojega očeta in mu tako rešil življenje. Ko se je vrnil domov, ga je starček vprašal:

»Zakaj si tako zaskrbljen, sinko?«

Bojar je povedal očetu, kaj želi car.

»Ali je to vse? — Ne boj se! Ko pridete jutri na dvor in vas car vpraša: »Kje imate konopce?« mu reci ti: Car! Pripravljeni smo ti preskrbeti pasji konopec, toda ne vemo, kakšnega želiš; ali debelega ali tankega, daj nam vzorec.«

Ko je drugi dan čul car umni odgovor, se je samo priklonil in jim rekel:

»Dobro ste naredili; jaz bi vam seveda moral dati vnaprej vzorec, toda kje naj ga vzamem?«

Nikomur ni storil nič žalega. — Tisto leto je vladala v deželi huda suša, kakršne še ni bilo in ne bo nikoli več na zemlji. Vse, prav vse se je posušilo: trava

in sad. Kašče so bile popolnoma prazne, zmanjkalo je celo žita za setev. Ljudje so se bali, da ne pomrjejo od glada. To je delalo tudi carju velike skrbi. Poklical je bojarje predse in jim ukazal:

»Naredite, kakor veste in znate; ko pridete jutri, želim, da mi poveste, kje naj dobim žito za setev, sicer vam vzamem glave!«

Bojarji so odšli potrti in v skrbeh, kajti nikjer ni bilo dobiti žitnega zrna. Ko je skrtil starček videl, kako zaskrbljen mu je sin, ga je vprašal, kaj mu teži srce.

»To pot mi tudi ti ne moreš pomagati, ker nikjer v deželi ni dobiti žitnega zrna, a car želi, da mu jutri povemo, kje bi se dobilo žito za seme.«

»Ne boj se, sinko! Jutri, ko odidete k carju, mu reci, naj ukaže vsem kmetom, da razgrebejo vsa mravljišča v deželi. Tam najdejo še žita.«

Drugi dan so razbrskali vsa mravljišča in v vsakem so našli zalogo zdravih zrn. Tedaj se je car obrnil k dobrosrčnemu bojarju in ga vprašal:

»Povej mi, kdo ti tako pametno svetuje!«

»Tega ti ne smem povedati, sicer me daš obesiti.«

»Niti las ti ne pade z glave, ti samo povej!«

Bojar je carju pojasnil, da je skrtil svojega očeta starčka in ta mu je svetoval, kako mora govoriti, ko je šlo za pasji konopec, in kje je mogoče dobiti skrito žito. Tedaj je dal car razglasiti nov ukaz:

Nihče ne sme storiti nič žalega nobenemu starčku; in kadar gre kak starček po cesti — mu nihče ne sme iti preko pota.

Zakaj se s[☺]once ne ženi

Nekega dne je sklenil Bog Oče, da oženi sonce. Dal je pripraviti veliko svatbo; svetega Petra pa je poslal s čutarico v roki, da povabi na gostijo vse zemljanje. Pa so prišle množice zemljanov v nebeški raj in zasedle prostore za svatovsko mizo. Preden pa je odšla ognjena kočija po zvezdo večernico, ki je bila določena soncu za nevesto, je potrkal na nebeška vrata neki cigan. Tudi on je prišel na svatbo.

»Dobrodošel!« mu je želel eden od angelov in mu odprl vrata.

Cigan pa ni prišel sam v raj, ampak je prignal s seboj tudi svojega osliča. Povedel ga je v hlev, ga privezal k jaslim, v jasli pa je zavalil velik kamen, da bi ga osel jedel. Ravno tedaj je pogledal v hlev sam Bog Oče.

»Kaj pa vendar počneš?« je rekel Bog Oče. »Zakaj mu ne daš okusnega sena, ampak mu polagaš kamen v jasli!«

»Jaz že vem, kaj delam,« je odgovoril cigan. »Osliča učim, da se bo navadil jesti kamenje.«

»Zakaj?«

»Do sedaj je ogrevalo samo eno sonce našo zemljo in kadar je močno žgalo, je izgorela vsa trava po travnikih in hrana na njivah. Toda kako bo jutri in pozneje?! — Če se oženi sonce in se mu bo rodilo več mladih sončec — joj! Kaj pa tedaj! To bo žgalo, da bo vse izgorelo. Ne samo živali, tudi ljudi bo treba navaditi, da bodo jedli kamenje.«

Bog Oče se je zamislil in razdrl svatbo. Od tedaj potuje sonce spet neoženjeno.

(Iz knjige Angela Karaljičeva: »Pri ognjišču«. Izdala Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani.)

Niemcovičeva indijska obramba

G. Ståhlberg — E. Lundin

1. d2—d4	Sg8—f6
2. c2—c4	e7—e6
3. Sb1—c3	Lf8—b4
4. Dd1—b3	.....

Na tem mestu se odcepijo mnoge poti. Mojsrška praksa še danes omahuje zlasti med Db3 in Dc2. Poleg medlejše poteze Sf3 (Bogoljubov „d2—d4“) in krotke e3 (Rubinstein, z osnovno idejo 5. Sge2) v poslednjih letih radi igrajo De2 (Flohr, Euwe). Zdi se, da je čistim „pozicionalcem“ ljubša Dc2, „agresivistom“ pa Db3. Tej potezi, ki jo je imel svetovni prvak za najmočnejšo, je vsekakor svojsko to, da sili črnega na ožjo stezo v variantni goščavi.

4.	c7—c5

Zanimivo misel je tu uvedel M. Najdorf. Na varšavski olimpijadi je proti našemu E. Lundinu (in drugim) uspešno igral Sc6, z namero, da bi čimprej prišel do d6 in osvobodilnega e5. Po d4—d5 je skakača vodil v boj preko e7—g6.

5. d4×c5	Sb8—c6
6. Sg1—f3	Sf6—e4
7. Lc1—d2	Se4×d2
8. Sf3×d2	Dd8—a5
9. e2—e3	Da5×c5

Pogrešna naglica. Vsaj za eno potezo bi bil črni s tem hlastanjem lahko počakal, kmet mu ne bi ušel. Namesto tega se vsiljuje misel na rokado, čeprav bi se problem razvoja damskega lovca, „otroka bolečin“ v damskem gambitu, še poostril. Stahlberg je seveda takoj zavohal d6-kompleks revmatičnega črnega kralja. Tja je takoj nameril vso baterijo.

10. Sd2—e4	Dc5—a5
11. 0—0—0	.....

Na oko drzno, vendar prav dobro in ostro. Trdnjava stoji na mah v strelni liniji.

11.	f7—f5

d6-kompleks postaja bolesten. Zato išče črni kompenzacije z nasilnimi sredstvi. Nima mnogo izbire.

12. Se4—d6+	.....

„Moj fantič je prijezdil konjička belega, pod oknom se je ustavil...“

12.	Ke8—e7

13. Sc3—d5+	.....

„Moj očka ima konjička dva...“

13.	e6×d5

14. Sd6×f5+	Ke7—d8

15. Td1×d5	Dc5—c7

Beli je prodal konjička za dva kmeta, toda — ostali še niso pod „kmetško zaščito“. Pa pozicija! Srce, kaj hočeš več!

16. Lf1—e2	g7—g6

17. Sf5—g3	Th8—e8

18. h2—h4	d7—d6

Ubogi d6 je enemu lovcu odprl vrata,

drugemu pa prehod zaprl. Beli takoj zajoje novo arijo:

19. a2—a3!	Lb4—c5

20. Th1—d1	.....

Grozi seveda Td5×c5, zato:

20.	Sc6—e7

21. Td5×c5!	.....

„In vendar se giblje!“

21.	Dc7×c5

22. Sg3—e4	.....

Sovražnik št. 2 na isti način kot prednik naskakuje nesrečni d6, le da ima še hujše zobe.

22.	Dc5—c7

23. Se4×d6	Lc8—d7

24. Sd6×b7+	Kd8—c8

25. Sb7—d6+	Kc8—d8

26. Sd6×e8	.....

Agrikulturna država s tolikšnimi kmet-skimi zalogami seveda ni za premirje.

26.	Kd8×e8

27. h4—h5	Ld7—e6

28. Db3—c3	Ke8—f7

29. h5×g6+	Se7×g6

30. f2—f4	Ta8—d8

31. Td1×d8	Dc7×d8

32. g2—g4	Sg6—e7

33. f4—f5	Le6—d7

34. c4—c5!	.....

„Kdo ve kragulja odgnati, ki kljuje srce?“

34.	Ld7—c6

35. Le2—c4+	Lc6—d5

36. Dc3—d4	Dd8—a8

37. e3—e4!	Ld5×c4

38. Dd4×c4+	Kf7—f8

39. Dc4—d4!	Da8—c6

40. g4—g5	Dc6—c7

Dama gre na lov. Zato bodi oprezen:

41. Kc1—b1	Dc7—f4

42. f6—f7	Se7—c6

43. Dd4—d5	Df4—c7

44. Kb1—a2	a7—a5

Riba je na trnku, le še nekaj trzajev...

45. Ka2—b3!	Sc6—d8

46. e4—e5	Dc7—f7

47. Kb3—c4!	.....

Ta kralj je res „gentleman“! Svoji družici gre na pomoč. V srcu pa mu bdi misel, da bi — če bi bilo treba — tudi kot „veseli vdovec“ nadaljeval svojo zmagoslavno pot.

47.	Df7—e8

48. Dd5—d6+	Kf8—f7

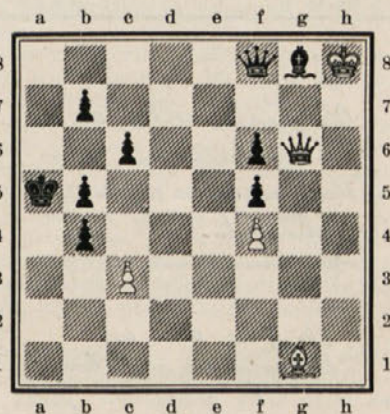
49. Dd6—c7+	Kg7—g6

50. Dc7—g7+	Kg6—f5

51. Dg7×h7+!	.....

Črni se je vdal. Če bi pred svojo smrtjo še imel željo po belih g5 ali e5, bi beli z De7! izsilil menjavo dam in s tem bi bilo labodje pesmi konec. — Vsa partija je zanimiva, ker črni od 10. poteze naprej ni mogel več prav do sape. Večina potez je bila nekako izsiljena. Hkrati pa je lep donesek k poglavju o kmetih proti figuri. — Ståhlberg je globok strateg.

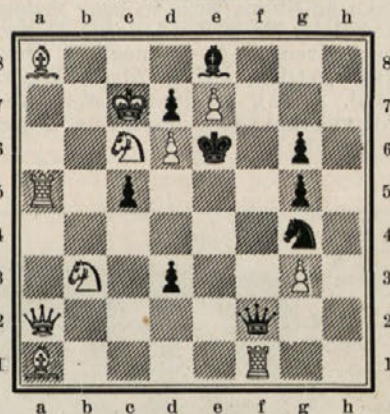
Partijski problem

Beli je izgubljen. Črni ima preveč kmetov. Kako bi se vendar lahko rešil? Na uho: 1. poteza je Lg1—c5!

Problem št. 3

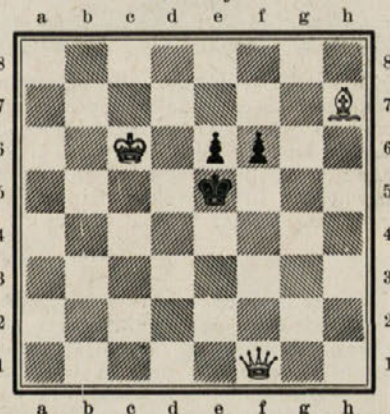
G. Cristoffanini

Beli matira črnega v dveh potezah.

Problem št. 4

R. Skuja

Beli matira črnega v treh potezah.

Glede rešitve problemov, imen reševalcev in razpisa novih nagrad gl. str. 94

Scotland Yard! Ta magnetična besedna sestavljenka nas na mah potegne v središče javnega in tajnega policijskega življenja ob Temzi. Ustanova je to, ki s svojimi občutljivimi tipalkami uravnava utrip osem-milijonskega mesta. Generacije požrtvovalnih stražarjev so razširile njen sloves kot visoka šola za pobijanje zločinstva preko ozkih tradicionalnih meja Anglije.

Uspehi, ki jih je s trdim delom dosegla, so že prešli v neštete legende. Nepregledna je vrsta piscev zlasti v Angliji, ki so angleško detektivstvo ožarjali s celimi skladovnicami avanturističnih zgodb, v katerih so često uporabljali motive iz Scotland Yarda, le da so v svojih skrivnostnih enačbah uvedli še nešteto novih neznank.

Namesto umišljene podobe detektivstva v Scotland Yardu homo našim bralcem postregli z resničnimi zgodbami, ki jih je najpopolnejša policijska ustanova sveta razvozerala in jih dokazujejo arhivi in osebno pričevanje detektivov in zločincev... Te resnične zgodbe so napetjše od vseh izmišljenih...

Nočna srajca

V enem izmed uradov v pritličju Scotland Yarda sem si pogosto ogledoval podobo na platnu luskastih barv, ki visi nad kaminom. To je »Dollyjev« portret. Ljubki priimek so vzdeli Adolfu Williamsonu, ki se je kot navaden stražnik prvi povzpел do mesta policijskega prefekta v oddelku za preiskave zločinov.

Podoba ga predstavlja ob koncu njegovega poklicnega življenja. Oblečen je v dolgo temnorjavo salonsko suknjo. Na podobi stoje za njim njegovi trije prijatelji iz mladih let: Cavanah, Tanner in Thomas.

Ti so bili prvi detektivji Scotland Yarda.

Ko je Sir Robert Peel, veliki angleški državnik 19. stoletja, leta 1829. osnoval policijo prestolnega mesta (Metropolitan Police), ni imel poguma, da bi uniformirani policiji postavil ob stran še zbor agentov v civilu, ki bi imeli za posebno nalogo iskanje zločincev, kakor je bilo to že stara navada v Franciji. Vse, kar je dišalo po napoleonskem duhu, je bilo tedaj v Angliji osovraženo. Londonski meščani so radi privolili, da jih varujejo pred zločinci, a ne bi trpeli tajnega nadzora nad svojim zasebnim življenjem.

Več ko petnajst let je moralo preteči — to svobodno dobo so zločinci seveda izrabljali — preden se je javno

mnenje odločilo za ustanovitev detektivskega oddelka (Detective Department). Tako so namreč krstili tesno podstrešnico v starem Scotland Yardu, v kateri je skozi četrto stoletja prebivalo prvo službeno osebje angleške javne varnosti. Celotno število moštva je bilo kar smešno: v začetku dva nadzornika in dvanajst detektivov, vsi civilno oblečeni.

Ko so se temu številu pridružili Williamson in njegovi trije tovariši, niso našli drugega ko obris stavbe, ki so ji morali z lastnimi rokami dati temelje.

V nekaj letih so postali učeniki in izvrševalci nove vede: odkrivanja zločinov. Njihovi uspehi, ki so jih dosegli z načini, docela nepričakovanimi v tej dobi, so jim prinesli sloves, ki je poslej ožarjal detektivski poklic. Ministrstvo za notranje zadeve (Home Office) jim je l. 1865 dalo prekrasno spričevalo, s tem da je obvestilo vse policijske predstojnike po grofijah Zedinjenega kraljestva, da jim bo detektivski oddelek Scotland Yarda na voljo, če bi kdaj ne uspeli pri iskanju zločincev v lastnih okrajih.

Javno mnenje je nestrpno čakalo na uspehe te nove uredbe. Prvi poskus — ni ga bilo treba dolgo čakati — je naletel na splošno grajo. Williamson je z njim za leta izgubil svoj dobri sloves.

V sussexški grofiji, na pol pota med Midhurstom in Portsmouthom, skrita med griči, poraslimi z gozdovi, je ždela vasica Singleton.

Vse to podeželje je preveval duh blagosrčnosti, spoštljivosti, sramežljivosti v nraveh, nekoliko osamele, a globoke očarljivosti angleškega podeželskega življenja proti sredini preteklega stoletja.

Singletonski veljak, Samuel Savil Kent, je s svojim družinskim okoljem nekako posebej ljubil to življenje. Kot carinski nadzornik je zvesto in dolgo služil Kroni. Ko pa je udarila ura za pokoj, se je umaknil v rodno vas. Vse ga je spoštovalo, njega in mlado drugo ženo, ki jo je vzel, ko mu je čas zasenčil v spominu podobo prve neveste; ta je umrla v neki norišnici in mu zapustila hčerko Konstanco.

Konstanca je bila na pogled privlačna in otroškega pa ljubkega ponašanja; iz njenih velikih, prebledih oči je sijalo neskončno koprnenje po ljubezni, potreba, da bi se koga oklenila, da bi se mu posvetila. Njen oče kljub vsej ljubezni do hčerke ni mogel utešiti tako silne žeje.

Vhod v skrivnostno poslopje Scotland Yarda v Londonu.

Place de la Concorde,
središče Pariza,
v osamelosti vojne noči.

Konstanca je iskala utehe pri novi gospe Kentovi. Ta je nežno pastorko zares vzljubila in pri tem imela sladko, pravo materinsko občutje. Srečna je bila, ko je videla, kako Konstanca pod njenim varstvom raste in od leta do leta jo je bolj in bolj ljubila.

Starost ni mogla oslabiliti singletonskega veljaka. Hodil je na lov, na dolge sprehode in neutrudno obiskoval svoje sosede. Dokaz njegove moči, ohranjene z vajami in zdravim življenjem, je bilo rojstvo krepkega dečka, ki mu ga je podarila druga gospa Kentova.

Ves čas nosečnosti in poroda je Konstanca dokazovala, da zna svoji mačehi vračati nežno skrb, ki jo je ta njej izkazovala v tako obilni meri poprej; na vse načine ji je lajšala hude ure. Ko se je pa otrok rodil, je Konstanca vso svojo čuječnost in skrb prenesla nanj.

Še na misel ji ni prišlo, da bi se kazala ljubosumno na polbrata, malega Francisa; nasprotno, hotela je v istem času ko služkinja Elisabetha Gough opazovati njegove prve poglede in prvi smehljaj.

Ko so prijatelji Samuela Savila Kenta prišli občudovat njegovega dediča, so zmeraj naleteli na Konstanco, ki je bila vsa zaposlena in se brižljivo pa urno kretala. V njenih prebledih očeh je žarel nov ogenj, ki ga še niso bili opazili nikdar poprej. Ko so se singletonski prebivalci vračali, so z ganjenim čustvom govorili o tej, v ljubezni sklenjeni družini, o dekletu siroti, ki je znala s svojo ljubeznijo vzbuditi toliko sladkega življenja ob domačem ognjišču.

Celo pastor je v svojih pridigah tu in tam spoštljivo, a jasno in otipljivo namignil na to blagoslovljeno hišo.

Toda usoda ne ljubi preveč ustaljene in predolge sreče, pravi pesem, ki je stara ko človeštvo. To se je uresničilo spet v Singletonu, v grozni nesreči, ki je prihrumela nad mirno Kentovo hišo, ko jo je pravkar novo življenje napolnilo z radostjo.

Nekega jutra je Konstanca spravila vso hišo pokonci s svojimi krikli. Vstala je zarana ko običajno, se odpravila v otroško sobo in zapazila, da je mali Francis izginil. Po dolgem brezuspešnem iskanju je gospod Kent odjahal naravnost v Midhurst, da bi obvestil policijo. Ko je bil na potu, je nesrečna mati našla Francisovo trupelce v nekem starem vodnjaku; na vratu mu je zijala globoka rana, zadana z nožem.

Kakor hitro se je novica razvedela, sta strahotnost in nesmiselnost tega zločina navdala vso južno Anglijo z razburjenjem, z grozo in sočutjem ter malodane z narodno sramoto. Policijski predstojniki grofije so prihiteli v Singleton in noben prebivalec v vasi ni bil

izven suma, razen Kentovih družinskih članov, ki so tako žalovali, da jih je bilo hudo gledati. Konstanca, ki jo je nesreča samo zadela prav do dna ljubečega srca, se je vendar še toliko opogumila, da je tolažila mačeho.

Elisabetha Gough, mlada služkinja, je bila kot edina tujka v vasi brž obtožena tega zločina, a ker ni bilo dokazov, so jo oblasti v Midhurstu kmalu izpustile.

Sussexski policijski predstojnik se ni čutil zmožnega, da bi z lastnimi močmi razvozlal to strahotno skrivnost. Tedaj se je spomnil novega sporočila notranjega ministrstva. Ker je bila njegova modrost pri kraju, se je obrnil na Scotland Yard. Prvič v policijski kroniki Velike Britanije je podeželje, ljubosumno na svojo neodvisnost, prosilo londonsko ustanovo za pomoč in razjasnitev. To je pomenilo prevrat v običajih, pomenilo pa tudi začetek velikega izročila, ki je poslej dobilo vidno mesto v policijskih romanih.

Williamson in Tanner sta izstopila v Midhurstu, se takoj odpravila k vrhovnemu nadzorniku, pa se nastanila v edini singletonski krčmi, ki je nosila ime »Rdeči lev«.

Detektiva sta bila v hudi zadregi. Res sta bila navajena na razsežne londonske ulice, na njihov direndaj, na pojasnila svojih pomočnikov in predstojnikov, tukaj pa jima je bilo vse tuje. Že tišina ju je pobila, prav tako nebo brez meglice in zemlja, prepuščena sama sebi. Prevzel ju je obupen občutek, da sta tujca vsem stvarjem, pokrajini in ljudem. Zapazila sta mržnjo vaščanov, ljubosum in nejevoljo podeželskih tovarišev.

Komaj je namreč sussexški policijski predstojnik zaprosil Scotland Yard za pomoč, že je obžaloval ta svoj korak. Someščani so mu prav kmalu začeli očitati to, kar so imeli za žalitev časti svojega okraja. Zdelo se jim je odvratno, da je vrgel časnikom iz glavnega mesta pod zobe slabosti, ki ga niso prav nič zadevali; da je obrnil pozornost vsega Zedinjenega kraljestva na strogo osebne stvari; da je poklical policajce, ki se nikakor niso zdeli sposobni za preiskavo, ki bi morala ostati zaupna in družinska; to so bili tudi očitki, na katere so naleteli yardski možje pri tej strašansko težki nalogi.

Več tednov je že preteklo, odkar so bili odkrili trupelce malega Francisa. Williamson se je moral zadovoljiti samo s pogrevanjem čenč in zaupnih skrivnosti. Hkrati pa je skušal vživeti se v dogodke, gibe in v značilne poteze prebivalcev v hiši Samuela Kenta.

To je bil edini kraj, kjer si niso upali naravnost pokazati mu hrbita. Ure in ure se je pogovarjal z očetom,

z gospo Kentovo, ki si je komaj opomogla od bolečin in ki jo je zmeraj spremljala Konstanca.

Detektiv je spremljal deklico sleherni jutro, ko je šla na polja po cvetlice, da bi z njimi krasila grob malega brata.

Na drugi strani pa se je Tanner družil s služničadjo: s kuharico, z vrtnarjem in s sobarico.

Nadzornik Williamson je imel za seboj temeljite študije. V filozofskih naukih mu ni bilo nič neznanega. Kar ni mogel pojasniti z natančno preiskavo, je skušal zadeti z dušeslovjem.

Zločin je bil spretno zasnovan in izveden. Možnost, da bi zločin zakrivil kak potepuh ali kak meščan, je bilo treba izključiti. Tako podmeno bi poleg nesmiselnosti zločina podrlo tudi dejstvo, da so varovali vrt zelo hudi psi. Kot morebitni morilci niso ostali drugi kakor služkinja, oče, mati ali Konstanca.

Komu od teh štirih je moglo biti do tega, da spravi otroka s sveta? Edinole duševno občutje je moglo imeti odločujočo vlogo v tej zadevi. Williamson je osumil Konstanca, potem ko jo je bil opazoval z raznih plati.

Slišal je, kako goreče je deklica ljubila svojo mачeho. Morda je gospa Kentova Konstanca zanemarila, odkar se ji je bil rodil otrok? Morda je Konstanca v ostri bistrovidnosti romantičnega dekleta najprej z žalostjo, nato pa z besnostjo občutila, da je ljubezen, na katero je bila poprej že kar navajena, delno usehla?

Detektiv ni mogel priti do podrobnosti, iz katerih bi mogel kako sklepati. Zato je sklenil, da bo ravnal in sklepal le z močjo razmišljanja. Nekega dne je vzel pomočnika s seboj na sprehod v gozd. Noben kraj mu ni bil zadosti odljuden in na samem za tajnost, ki mu jo je hotel zaupati.

»Zdaj pa zapri oči, Dick!« je velel. »Misli si osamelo hišo na deželi. Noč se nagiba h kraju, na poljih pa je še vse zavito v mrak. V kotu sobe spi v zibelki majhen otrok. Senca nenadno odpre vrata in se tiho približa: useka z nožem. Senca je eden od prebivalcev v hiši. Kaj misliš, kako je ta senca oblečena?«

Dick je imel oči še zmeraj zaprte in odgovoril: »Bosa je.« Williamson je povzel: »A kako misliš, da je bila oblečena? Ali ob taki uri nosi krinolino ali domačo obleko?«

Dick je zopet razmišljal, nato pa odločno rekel: »V nočno srajco je oblečena.«

»Takisto mislim jaz,« je živahno dejal Williamson, »zdaj pa hočem, da takoj jutri pri sobaricah poizveš, če ni po zločinski noči kaka nočna srajca izginila; prepričan sem namreč, da je ena teh srajc morala biti oškropljena s krvjo.«

Naslednjega dne je stražnik detektiv Tanner nadzorniku Williamsonu prinesel važno novico.

Dà, ena nočna srajca je po zločinski noči izginila: Konstanca, ki bi morala imeti tri, ni imela več ko dve.

Williamson se je takoj odpravil v Midhurst k vrhovnemu nadzorniku in zahteval zaporni ukaz za Konstanca.

Policijski predstojnik je užaljeno poskočil in odbil. Londonski policaji da nimajo prav nobenega spoštovanja. Da prinašajo pokvarjenost in norost iz prestolnice. Kako da sta si upala onečastiti eno najuglednejših rodbin v grofiji? Nikakor ni hotel verjeti, da bi zločin zakrivilo krepostno in nežno dekle.

Williamson je vztrajal. »Dokaz imam,« je dejal; »če ne ugodite moji zahtevi, se bom vrnil v London in zadevo spravil v javnost.«

Vrhovnemu nadzorniku ni kazalo drugače, vdati se je moral. Storil je to s silno nejevoljo in odklanjal vsakršno odgovornost.

»Ali ste Konstanca sploh že zaslišali?« je vprašal.

»Ne,« je odvrnil Williamson. »Hočem jo presenetiti in spraviti v zadrego. Prezgodno vprašanje bi ji lahko dalo priliko, da bi našla kak izvinek.«

Nekaj dni nato je prišla pred preiskovalne sodnike, ki so bili zbrani v Midhurstu. Lepota, milina in mladost Konstance so močno ganile navzočne, ki so bili trdno prepričani o njeni nedolžnosti.

Ko so poklicali Williamsona, da bi obtoženko izprašal, ga je Konstanca pogledala z žalostnim nasmehom.

Njen nasmeh je ni izdajal, ko jo je nadzornik, ki je bil v svoji notranjosti uverjen, hotel prepričati o zločinu. Za vsako vprašanje je imela odgovor in že sama preprostost njenih izpovedi je zmagovito vplivala na sodbo preiskovalnih sodnikov.

Dà, ena nočna srajca ji je manjkala; dà, naključje je naneslo, da je srajca izginila dan po umoru njenega ubogega brata. Toda tega ni zakrivila sama, marveč nemarnost perice.

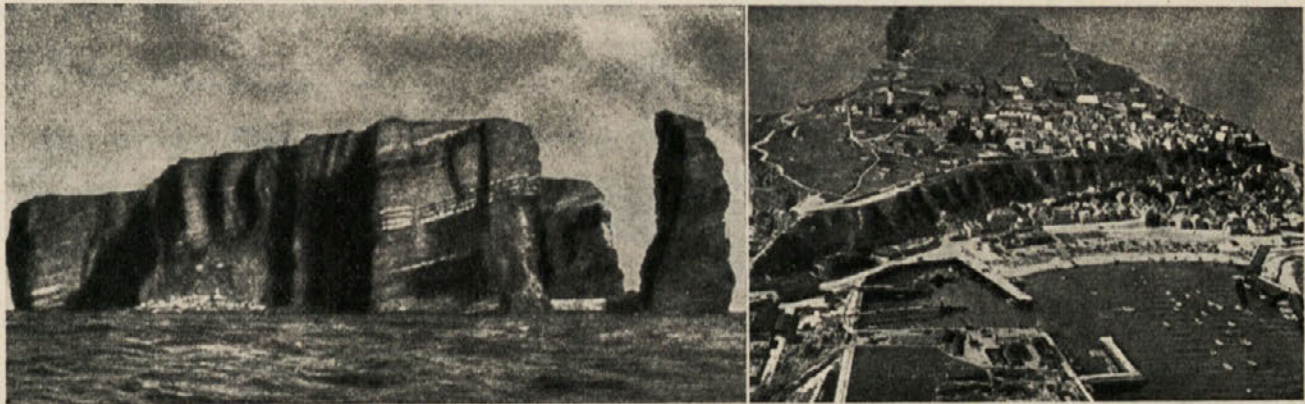
Poklicali so perico. Izpričala je, da je v resnici videla nočno srajco v zavoju perila, ki ga ji je Konstanca izročila: sicer pa je to dokazovala tudi navedba v njenem računu. Edino s tatvino pri njej doma bi se dalo razložiti, kako je srajca izginila.

Predsedniku preiskovalnega sodišča ni kazalo drugega, ko da je Konstanca izpustil in se ji opravičil.

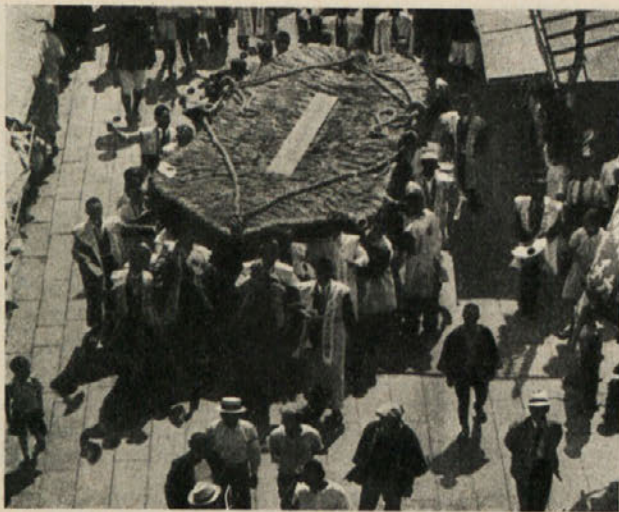
Tedne in tedne je vse angleško časopisje udrihalo po Scotland Yardu, po njegovih detektivih in njihovi objestnosti. Slavo so peli npravnemu zdravju angleških podeželskih rodbin. Bralce so ganili do solz z opisovanjem neizrekljive krivice, katere žrtev je bila mlada in odlična deklica, tolažba očetova v njegovi starosti, podpora druge matere, zgled vdane dolžnosti in otroške ljubezni. In da bi javno ogorčenje privili do viška, so poročali, da bo Konstanca, ki bi mogla zadostiti le za grehe drugih, vstopila v samostan.

Williamsona, ki se je pogrezal v sramoti, so v nemilosti dodelili nekemu predmestnemu oddelku.

Prvi komisar metropolitanske policije, Sir Richard Mayne, ki ga je bil imenoval kralj leta 1829., je obdržal svoje mesto do smrti leta 1868., torej skoraj 40 let

Heligoland, nemški utrjeni otok v Severnem morju, »nemški Gibraltar«. Z morja je videti samo divje skalovje, ki ga valovi nezadržno razjedajo; pogled z viška pa kaže utrdbe in obširne pomorsko-vojaške naprave. V otoškem skalovju je urejeno pravcato podzemeljsko mesto. Otok brani vhod v Hamburg.

Japonska: 15 metrov dolgo slamnato opanko, dar vojakov s Kitajskega boginji zmage Asakusi, nosijo po tokijskih ulicah do templja.

kasneje. Ta je bil tisti mož, ki je moral nadzornika zaradi njegove nečastne pomote kaznovati.

A bil je to tudi tisti mož, ki je po petih letih poklical Williamsona v Scotland Yard:

»Glejte resnično in pravilno podpisano izjavo, ki mi jo je poslala brightonska policija,« je dejal. »Preberite!« Williamson je bral:

»Jaz, Konstanca Kent, sem sama in brez pomoči v Singletonu umorila nekega Francis Savila Kenta. Preden sem dejanje storila, ni nihče vedel za moj naklep, niti ni pozneje kdo vedel za mojo krivdo. Nihče mi ni pomagal pri zločinu.«

Z dolgo vajo si je bil Williamson priboril dragoceno navado popolne mirnosti. Niti ena mišica se ni zgenila v njegovem odločnem obrazu. V njegovih hladnih očeh ni bilo videti presenečenja. Nobenega vzklika, nobene besedice zmagoslavja ni izustil. Le roke so mu nevidno drhtele, ko je komisarju vrnil priznanje deklice.

Mojster Scotland Yarda se je prav tako docela zdrževal. Ni skušal tolažiti detektiva, ki je bil po krivici kaznovan zaradi svoje jasnovidnosti, in ki so ga za pet let odstranili od vseh zadev, do katerih je imel po svojem instinktu lovskega psa polno pravico. Oba moža sta bila istega britanskega kova, ki prepoveduje vsakršen čustven izliv. Sir Richard Mayne se je zadovoljil s tem, da je detektivu izročil ukaz za pot v Brighton.

Toda na ovoju, ki ga je prejel nadzornik Williamson, je bilo zapisano:

Vrhovnemu nadzorniku Williamsonu.

Torej je bil zdaj ne več nadzornik, temveč vrhovni nadzornik Williamson, ki je vdrugič aretiral Konstanca Kent, hčerko singletonskega veljaka.

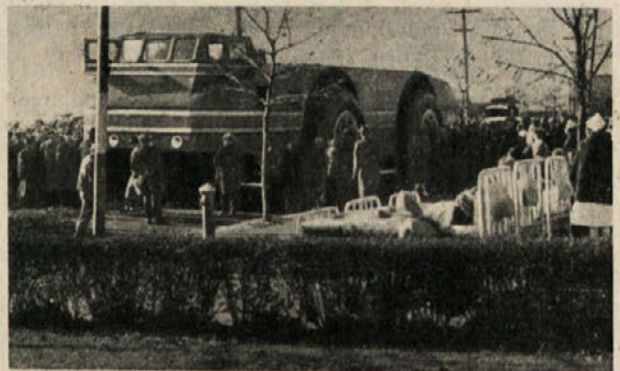
S trpkim veseljem je pripovedovala o neznošnih očitkih vesti, da se je nazadnje zjokala nad svojim boleznim zločinom. Williamson je mirno poslušal izpoved, ki je po petih letih od točke do točke opravičila to, kar je bil tedaj slutil.

Ne samo da je Konstanca zakrivila zločin, ne samo da je svojemu polbratu, malemu Francisu, prerezala vrat, marveč je celo zločin izvedla natančno po načinu, kakor ga je bil opisal Williamson v svojem prividnem preišljevanju. Ko je Konstanca usekala, je imela na sebi nočno srajco, ki jo je res oškropila otrokova kri. In Konstanca je svojo tretjo nočno srajco, srajco izdajalko, skrila. Zvila jo je tako, da bi krvavi madeži ne bili vidni, jo vtaknila v peričin koš, pri tem pa skrbno pazila, da jo je vnesla v račun. Nato je perico poslala po kozarec vode. V teh kratkih trenutkih je Konstanca utegnila izvleči nočno srajco in jo skriti pod svojo obleko. Malo pozneje jo je sežgala.

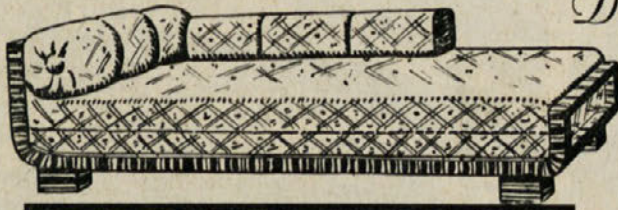
Na sodišču v Chichestru je Konstanca spet izpovedala svoj zločin in navedla kot edini nagib ljubosumnost. Obsodili so jo v smrt na vešalih.

Potem so jo pomilostili in ji kazen spremenili v do-smrtno ječo.

Tako se je končala »pomota« nadzornika Williamsona. Od tedaj pa yardski detektivi nenehno križarijo po cestah, po pristanih, po poljih in gozdovih Velike Britanije, se vrivajo v življenje na deželi, odkrivajo drame, slabosti, razuzdanosti. Nihče jih ne ustavlja. Nikomur ne pride na misel, da bi se zavoljo tega pritoževal...

Združene države: Raziskovalec admiral Byrd je odpotoval raziskovat in v imenu svoje vlade osvajat bogate pokrajine okoli južnega tečaja. Po Antarktiki bo potoval s »snežno križarko«, velikanskim avtomobilom, sposobnim premagati vse zapreke. Prostora v avtomobilu je za dvajset ljudi in za obsežne znanstvene naprave, na strehi pa za letalo, ki ga bodo vozili s seboj.

Velika zaloga najmodernejših couch-zof, otoman, vseh vrst foteljev in žimnic. V zalogi vedno žima, gradl za modroce ter blago za prevleko pohištva. Konkurenčne cene! Solidna izdelava!

Dekoracija! Montiranje zastorov!

TAPETNIŠTVO

FRANC JAGER

LJUBLJANA, SV. PETRA CESTA 17

TELEFON 20-42

Smejmo se!

V restavraciji.

»Gospod je gotovo prvič v našem lokalu?«
»Ne, zadnjič!«

Srečanje.

»Oprostite, zdaj me mi, da sem vaš obraz videl nekje drugje...«
»Čudno — saj ga nosim zmeraj s seboj, kolikor vem.«

V vojskujočih se državah.

»Kako je kaj?«
»Boljše!«
»?«
»Boljše, boljše...«
»Boljše kakor kdaj?«
»Boljše kakor jutri!«

Vojna.

»Mož mi piše iz Maginotjeve črte, da so mu hoteli dati dopust. Ker je bolehen, je moral prej na pregled. Zdravnik mu je zapisal popoln mir brez razburjenja, in posrečilo se mu je sprostiti, da bo lahko ostal.«

Steklene oči.

Bogataš je izgubil pri avtomobilski nesreči desno oko. Plačal si je najboljšega zdravnika za oči, da mu je vstavil tako popolno stekleno oko, da celo njegovi prijatelji niso razlikovali zdravega očesa od umetnega. To so bogatašu tudi na vsa usta zatrjevali.

Bogatin pa ni verjel prijateljem. Hotel se je drugače prepričati, če je res tako.

Gre na cesto in ustavi prvega berača:

»Tu je pet sto dinarjev. Tvoji so, če mi poveš, katero moje oko je pravo, katero stekleno.«

Berač ga na kratko pogleda in reče:

»Desno je stekleno!«

»Drži!« pravi bogatin začudeno in mu da denar. »Zdaj mi povej samo še, kako si mogel tako brž uganiti, katero oko je moje in katero umetno.«

»Pogledal sem vas in sem takoj videl, da mora biti stekleno oko isto, ki je vsaj malo človeško gledalo...«

Spričevalo.

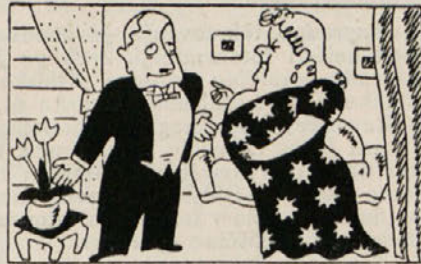
»Te ni sram? Lani si bil predzadnji v razredu, letos pa zadnji!«
»Nisem jaz kriv. Lanski zadnji je umrl.«

Nedeljski smučarji.

»Ne veš, koliko me je veljalo, da sem našel par tako dolgih galoš.«

Stare ljubezni.

»Se spominjate, baron? Pred tridesetimi leti ste tu prosili za mojo roko, pa sem vas zavrnila.«

»Da, to je eden najlepših spominov v mojem življenju.«

Smučarji.

»Vam ugaja smučanje?«
»Ne vem, dozdaj sem samo padal...«

Vljudnost.

»Ali bi bili tako prijazni, da bi nama držali suknje, ko se bova tepla?«

»Zakaj?«

»Tepla se bova, katerega naj bo vaša denarnica.«

V norišnici.

Norec: »So zaprli tudi vas, kaj?«

Fotoamaterjem in reševalcem ugank

Nagradno tekmovanje je zbudilo mnogo živahnosti med našimi fotoamaterji. Zreb pa je srečo delil: Prvo nagrado (enoletno naročbo »Obiska« zastonj) je dobil Stanko Kos, Ljubljana, Izanska 61, ki je glasoval za poštovanko; drugo nagrado (polletno naročbo »Obiska«) Okorn Josip, Domžale, Študljanska 10, za: osvetljevanje pri dnevni in umetnih svetlobah; tretjo nagrado (polletno naročbo »Obiska«) Adamič Arnošt, učitelj, Zagorje ob Savi, za: delo v temnici in fotografska tvoriva ter vse dodatne potrebščine aparatov.

Nagradno tekmovanje je torej določilo snov, ki jo homo poslej obravnavali.

Cenjene fotoamaterje vljudno prosimo, naj nam ne zamerejo, ker bodo svoj tečaj v tej številki pogrešali. Na žalost je bil urednik, ki vodi naš fotoamaterski kotiček, tik pred poslednjimi pripravami za to številko poklican k orožnim vajam.

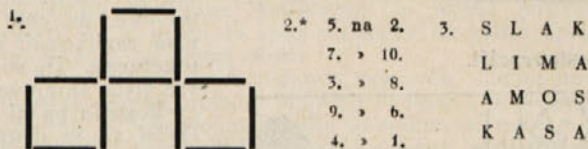
Pri slovesu nam je obljubil, da se bo svojega tečaja spet lotil kakor hitro bo utegnil, dotlej pa — tako je posebej poudaril — vse prijatelje fotoamaterje prisrčno pozdravlja. Uredništvo »Obiska«.

Reševalcem ugank bo uredništvo spet poklonilo 6 izbranih knjižnih nagrad: 1. nagrada: Jakac-Jarc, Odmevi rdeče zemlje (I. in II. del); 2. nagrada: Turgenjev, Lovčevi zapiski (I. in II. del); 3. nagrada: Urban, Živi bič in Turgenjev, Plemiško gnezdo. Naslednje: Rahmanova, Tovarna novega človeka; Streuvels, Hlapec Jan; Hugo, Leto strahote.

Da nagradimo tudi trud tistih, ki še ne zmorejo težjih ugank, bomo tekmovanje spremenili takole: za 1., 2. in 3. nagrado bo žreb izbiral med tistimi, ki so rešili vse uganke. Za ostale uganke pa pridejo v poštev vsi, ki so rešili najmanj polovico vseh ugank. Rešitve morate poslati do 15. februarja na naslov:

Uredništvo »Obiska« (Uganke), Ljubljana, Kopitarjeva 6.

Rešitve ugank v 1. številki

4. Ofenziva ob treh 5. Bach I. slika; Michelangelov Mozes II. slika; Katedrala s poševnim stolpom v Pisi. — * Pri 2. uganki so še možne druge variante, a ustrezati morajo pogojem naloge.

Od mnogih pravih rešitev je žreb izbral naslednje: Joško Vidic, Radovljica (Undset, Kristina, Lavransova hči); Rudolf Likar, Ljubljana (I. Cankar, Moje življenje); Franjo Jug, Beograd (F. Bevk, Človek proti človeku); Anton Zilavec, Senj (A. Munthe, San Michele); Drago Završnik, Maribor (J. Jurač, Kraj umira); Janko Novak, Brezovica (J. Trunk, Amerika in Amerikanci). — Pravilno so rešili še: Janez Lavrič, Cerknica pri Rakeku; Vinko Plevčak, Ljubljana; Anica Završnik, Gomilsko; Geršak Ivan in Pavlin France, Radovljica; Hvale Bronka, Košir Zmagoslav, Ferkulj Jože, Vodopivec Anton, Ljubljana; Stanka Torkar, Jesenice.

Uredniška torba: G. Franjo Jug: Prosimo, da nam takoj pošljete svoj polni naslov (ulico in števil.), ker ga v pismu niste navedli. Naključje je hotelo, da ste dobili nagrado, ki je ne navajate.

G. Rudolf Likar: Hvala za prijazni nasvet! Vendar rešitve, ki jih je bilo mnogo, dokazujejo, da omejeni slikarji nista delali težav.

Rešitev križanke (neobvezna za nagrade):

I. 1. O 2. Abo 3. klica 4. osa 5. k. — II. 1. ratar 2. etika 3. Vesta 4. idiot 5. jelka 6. Atene.

III. (vodoravno) 1. smuk 4. omet 8. mora 12. lim 14. bula 16. bob 17. ar 18. Ra 19. Ikar 20. ma 22. če 23. raz 24. rana 25. ena 27. Vida 28. tako 30. mir 3. akt 33. in 35. je 36. ni 37. Po 38. čar 39. pir.

(Navpično) 1. slak 2. mir 3. um 4. Obir 5. muka 6. elan 7. tara 9. Ob 10. roč 11. Abel 13. Nazaret 15. Smetana 18. radij 21. anali 23. Rim 26. akt 29. bič 32. bor 34. na 37. Pi.

Fotografije v tej številki: P. Kocjančič, J. Hafner, dr. I. Bonač, Osrednji tiskovni urad.

Rešitev šahovskih problemov v 1. številki

Partijski problem: 1. Dd4+ Te5 2. Tf7+ Kx7 3. Dd7+ Kf6 4. De7+. Beli torej lahko izsili pat.

Problem št. 1.: 1. Dh2—h8!

Problem št. 2.: 1. Kd3—d2 d4—d3 2. Tf4—d4.

Zaradi pomanjkanja prostora nismo mogli prinesiti rešitev z vsemi variantami. Mnogo rešitev je bilo napačnih.

Od pravih rešitev je žreb izbral: Berčič Andrej, Ljubljana (Prešeren, Zbrano delo), Ravnikar Vinko, Hrastnik (Fr. Erjavec, Slovenci), Ante Labura, stud. phil., Šibenik (M. Javornik, Srečanje z nepoznanimi).

Pravilno so rešili še: Klobovs Anton, Ferkulj Jože, Ljubljana; Sešek Pavel, Medvode; Feguš Ignacij, Št. Jurij ob j. ž.

Uredniška torba: G. Ravnikar Vinko: Hvala za prispevek! Ob priliki ga bomo priobčili, ker je med našimi šahisti malo znan problem.

Reševalce problemov v tej številki čakajo zopet tri knjižne nagrade iz založbe Jugoslovanske knjigarne: 1. Sienkiewicz, Križarji (I. in II. del); 2. Durych, Marjetica; 3. Constantin-Weyer, Usodna preteklost. — Rešitve je treba poslati do 15. februarja na: Uredništvo »Obiska« (Šah) Ljubljana, Kopitarjeva 6

Ustanovljeno l. 1879

KLJUČAVNICARSTVO AVGUST MARTINČIČ

LJUBLJANA, Cesta 29. oktobra 14 (prej Rimska c.)

Najstarejše podjetje v Sloveniji za napravo novih jeklenih valjnih zastorov in popravo starih

Vse blago, spadajoče k temu, ima stalno v zalogi

Izdeluje sončne plahte, vsakovrstna okrižja od preproste do najrazkošnejše izvedbe, škarjasta omrežja, železje za štedilnike, ventilacije vseh vrst, razno okovje, železna vrata, okna in okrogla stopnišča, žel. in bakrene predečnike itd.

Avtogensko in električno varjenje in rezanje

Stalna zaloga štedilnikov, izdelanih priznano vestno in solidno

Naročnina: za celo leto Din 72.—, za pol leta Din 38.—, za četrt leta Din 20, posamezna številka Din 7.—; za inozemstvo celoletno Din 100.—. — Naročnina se plačuje vnaprej po položnici poštne hranilnice št. 17.915 ali pri upravi v Ljubljani, Kopitarjeva ulica — trgovina Ničman.

»Obisk« izhaja vsakega 1. v mesecu. — Rokopisi se ne vračajo. — Urejuje Mirko Javornik. — Za uredništvo odgovarja Ludvik Klakočar. Izdaja in tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani (Jože Kramarič).

JUGOSLOVANSKA KNJIGARNA V LJUBLJANI

ZANIMIVA DELA VELIKE LITERARNE VREDNOSTI
OBSEGA KNJIŽNI PROGRAM ZALOŽBE

»NAŠA KNJIGA« za leto 1940

PRAVKAR IZŠLO

Papini Giovanni: **PRIČE TRPLJENJA GOSPODOVEGA**
Prevedel Vinko Belličič. 178 strani

IZIDE V APRILU

Hichens Robert: **ALAHOV VRT**
Roman. Prevedel Anton Anžič. 500 strani

IZIDE V SEPTEMBRU

Jalen Janez: **PREVISI**
Niz dogodkov. 240 strani

IZIDE V DECEMBRU

Wambrechtsamer Ana: **DANES GROFJE CELJSKI IN NIKDAR VEČ**
Roman. Prevedel Niko Kuret. 480 strani

Naročnina za vse štiri v platno vezane in odlično opremljene knjige znaša din 240.— plačljivih
v mesečnih obrokih po din 20.—

ZAHTEVAJTE PROSPEKTI!

ZBIRKA VELEPOMEMBNIH ŠTUDIJ IN RAZPRAV
NAJVEČJEGA SLOVENSKEGA MISLECA

Aleš Ušeničnik: **IZBRANI SPISI**

- I. Vera - Nравnost - Kultura
- II. Naš čas in naše krščanstvo - Misel,
volja in dejanje -
Umetnost
- III. Filozofi in njih misli - Filozofski pro-
blemi - Svetozori

- IV. Bog, Kristus, religija in življenje - Apo-
logetične misli - Iz metapsihologije
- V. Avtoriteta in svoboda - Narod in na-
rodnost - Socialia
- VI. Katoliška renesansa - Nasprotni tokovi
iz literarnih borb

Celotno, okusno opremljeno delo bo obsegalo 6 zvezkov. Do sedaj je izšel prvi zvezek. Drugi izide
15. marca 1940. — Cena vsakemu v platno vezanemu zvezku je din 90.— (v subskripciji din 50.—).

Nočemo, da nam leže knjige kot mrtvi kapital na policah.

Hočemo, da pride lepa knjiga v vsako hišo.

Zato zahtevajte prospekt naših **KNJIŽNIH KOLEKCIJ** po
izredno znižanih cenah:

- I. Mladinski spisi in slikanice
- II. Kolekcije za dijake
- III. Leposlovna dela
- IV. Jezikoslovje
- V. Znanstvena in poljudnoznanstvena dela
- VI. Strokovno slovstvo
- VII. Gospodarske, gospodinjske in praktične knjige
- VIII. Nabožno slovstvo

Poslužite se ugodne prilike! — Izpopolnite svojo knjižnico z deli trajne vrednosti!

JUGOSLOVANSKA KNJIGARNA V LJUBLJANI

Najstarejše špedicijsko
podjetje v Sloveniji

R. RANZINGER

Lastno od Finančnega ministra
konces. carinsko posredništvo

Od ministra Trgovine in in-
dustrije koncesionirana javna
skladišča z direktno zvezo s
progo državnih železnic

Zastopstvo v vseh trgovskih
in industrijskih centrih tuzem-
stva in inozemstva

Prevoz pohištva s pohištvenimi
vozovi in avtomobili

Ustanovljeno
1876

LJUBLJANA

BRZOJAVNI NASLOV: RANZINGER
TELEFON 20-60, 31-60

*Zavese, blago za
pohištvo, preproge
in čipkasto blago
za dame*

proizvaja
v obeh tovarnah

STORA d.d.
ŠT. VID NAD LJUBLJANO

Prvovrstna kvaliteta — tudi za raz-
vajen okus — Indanthren barve

Knjigoveznica

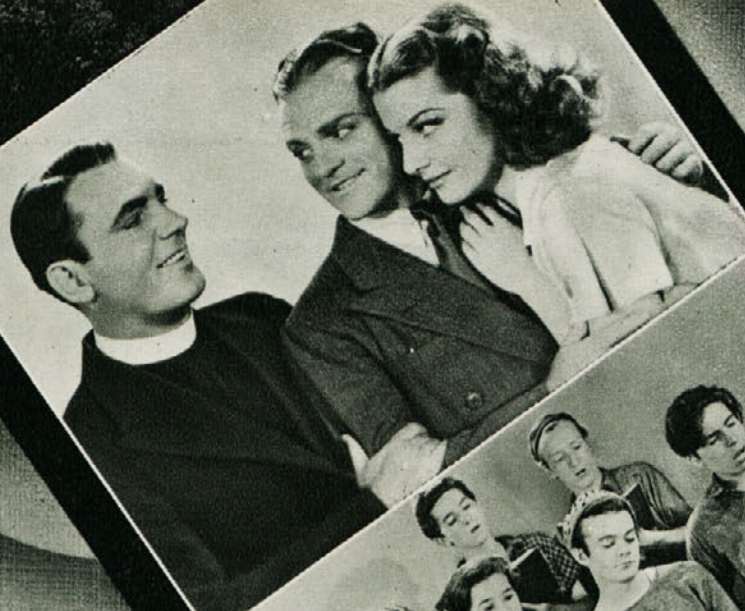
JUGOSLOVANSKE TISKARNE

LJUBLJANA, KOPITARJEVA ULICA ŠT. 6-II.

Knjigoveški oddelek: Zaloga knjigovodstvenih in drugih poslovnih knjig za trgovce, urade, ustanove i. t. d. Lastna črtnica. Izdelava poslovnih knjig po naročilu. — Vezave vseh vrst, od preprostih do luksuznih.

Torbarski oddelek: Lepe damske torbice iz zaloge ali izdelane po osebnem naročilu. Listnice, kovčegi, aktovke, denarnice, pasovi po izberi ali naročilu. — Primerno za darila.

Nizke cene! — Solidno delo! — Točna postrežba!

Film

Iz novih filmov: Pat O'Brien, James Cagney in Humphrey Bogart ter njihovi mladi soigralci v filmu »Angeli garjevih lic«. — Errol Flynn z Olivia de Havilland v pionirskem filmu »In nastalo je novo carstvo«. — (Foto Warner Bros)

Gledališče

Izvirna komedija »Profesor Klepec« (spisal F. Kozak, režiral dr. Kreft) v ljubljanskem dramskem gledališču. Slika iz Büchnerjevega dela »Vojček«, ki ga je vpriporilo »Gledališče mladih« pod režijo Z. Sintiča v Frančiškanski dvorani.

